योहन

योहन लिहि कीता चोकोट्ना कबुर

इद पुस्तकुन बारेता गोस्टि

लिहि कीतोना पोरोल: येसु किरिस्तुनोर सिस्यल आय्वल योहन.

लिहि कीता साल: किरिस्तु सकम मोदोडा पिडितगा लिहि किय्वल जर्गा.

मुके गोस्टि: येसुये बगवंतनोर मिर आंदुर. वोरे बगवंतना आत्मा सक्तिते, इद दुनियतुरकुन वूरा पापनल बचि किय्ले, माय्नना रूप्ने वातोर आंदुर. सिरिप वोर येसुन पोरो बाव-बक्तिते बरोसा इर्वलिरे, बगवंतल मंवल स्वर्ग्नगा सोंदा परंतेर.

इव पोरो वेह्ता तीर निरुपन किय्ले, लेका सेलेड अचोड मय्मतड काम्क कीतोर. नमुनत येतुन आडुर रसतुन दात मार्युस्वल, तीसा आट (38) साल्कनल रोगिते मंवन चोकोट किय्वल, पुटि-गुड्डिन नदुर सिय्वल, सातोर लाजरतुन नेंडुस्वल, सियुड हजर्क मांदितुन जेवुन दोस्वल, सम्दुर्ता येतुन पोरो ताक्वल. अनि "नावा पोरोल सूड्सि आयो बित, इव कामकुन सूड्सि तेर ना पोरो बरोसा इरट. अहन इर्किट्ते बस्केट जीवते स्वर्गगा बगवंतन सङा मंदंतिट" इन्जेर बोदा वेह्तोर. इव गोस्टिन बारेते इदेनगा लिहि कीसि मंता.

बगवंतना वचन माय्नना रूप येत्वल

बिल गडे माय्वक मुनेने वचन इंवल मत्तोर. बगवंतन सङा वोर वचन इंवल मत्तोर. वोर वचन बगवंतले आंदुर. ² वोर वचन इंवल मोदोडले बगवंतन सङा मत्तोर. ³ कलिता सम्दोतुन बगवंतल वोर वचंतुन हिंदले गडि कीतोर. वोर सेल्वा उंदि गिर वस्तु गडे माय्मिक. ⁴ वोन्गा जीवा मंता. अद जीवा सम्दिरकुन वेड्चि सीता. ⁵ वेड्चि सिकटितगा बहंते पारंतयो, अह्ने पर्जतङ दिल्क्नगा वोर वेड्चि सीसेर मंतोर. बित बस्केट्के अद वेड्चितुन सिकटि पहा परो.

⁶ बगवंतल वोरोर माय्नन सारि कीतोर. वोना पोरोल बाप्तिस्मा सिय्वल योहन.*

1 पुट 1:1; कीर्ता 45:6; सुबुत 8:22-31; येसा 7:14; 9:6;40:9-11; मत्ता 1:23; योहा 1:2,14,18; 10:30-33;16:28;17:5; 20:28; रोमा 9:5; एपेसि 3:9; पिलिपि 2:6; कोलिस 1:17; 1तिमो 3:16; तीत् 2:13; हेब्रि 1:8-13;7:3;13:8; 2पेत् 1:1; 1योहा 1:1-2; 5:7,20; उजिगिरि 1:2, 8,17;2:8;3:14; 19:13;21:6;22:13 **3** पुट 1:1,26; कीर्ता 33:6; 102:25; येसा 45:12, 18; योहा 1:10;5:17-19; 1कोरा 8:6; एपेसि 3:9; कोलसि 1:16-17; हेब्रि 1:2-3,10-12; 3:3-4; उजिगिरि 4:11 **4** कीर्ता 84:11;

⁷ अद वेड्चितुन बारेते तना वेह्वल गवतुन केन्चि, सम्दिर वोर वेड्चितुन दात्नोन पोरो बरोसा इरिनर इन्जेर वातोर. ⁸ अद वेड्चि सिय्वल योहन आयोर. बित वेड्चितुन दात्नोन बारेते, वेह्ले वातोर वोर, सिरिप गवदारल आंदुर.

*1:1-2 वचन इंवल: इत्तेके येसु किरिस्तु इन्जेर अर्तम. *1:5 बगवंतना सरि-मारग बूले मासि पाप्नङ काम्क्ने निन्चि मंवल दुनिया. *1:6 वेर अपोस्तुल योहन आयोर.

येसा 42:6-7,16; मत्ता 4:16; लूका 1:78-79; 2:32; योहा 1:8-9; 5:21,26;8:12;9:5; 11:25;12:35,46; 14:6; अपो 26:23; 1कोरा 15:45; एपेसि 5:14; कोलसि 3:4; 1योहा 1:2, 5-7; 5:11; उजिगिर 22:16 5 योबु 24:13-17; सुबुत 1:22, 29-30; योहा 1:10;3:19-20;12:36-40; रोमा 1:28; 1कोरा 2:14 6 येसा 40:3-5; मलािक 3:1; मत्ता 11:10; लूका 1:13,61-63, 76; योहा 1:33;3:28; अपो 13:24 7 योहा 1:32-34,36; 3:26-36;5:33-35; अपो 19:4 8 योहा 1:20;3:28; अपो 19:4

9इद दुनियतुरकुन, बोर्ते जीवता सते वेड्चि सीसेर मंतोरो, वोर वासेर मंतोर.

10 वोर वचन इंवल इद दुनियते वातोर. वोना केय्देने बगवंतल सम्दो गडि कियुस्तोर. बित इद दुनियतुर वोर करल बोर आंदुर इंवल वोड्कि किय्मिक.

11 वोर तंवुर्गा वातोर, बित वूर इज्रयेल लोकुर वोन वोप्मिक.

12 तेर बित, बोर-बोर्त तंवा पोरो बरोसा इर्तेरो, वूर सम्दिरकुन बगवंतनुर मिर-मियड आय्ले अदिकार सीतोर.

13 आड-माड्सोन मिर-मियड जल्मा आतपिनय मेंदोल अनि नेतुडे वूर जल्मा आय्मिक. बित बगवंतल वूरकुन नेमि कीततुन हिंदले वोनुर मिर-मियड आतेर.

¹⁴⁻¹⁵ वोर वचन मायनल आसि, दर्त्रित पोरो वासि, मा नड्डम पिस्तोर. बाप्तिस्मा सिय्वल योहन वोर वचंतुन बारेते, "'ना पेजेटल बोर्ते वांतोर' इन्जि वेह्तोनो, वोर वेरे आंदुर. वेर नाकुन तेर मोदोडले पिसि मत्ता काङ्कि, नाकुन तेर डगुर आंद्र" इन्जेर जोर्ते गवा वेह्तोर. वोर वचन माकुन बगवंतना बर्प्र सतेमुन अनि बर्पुर पेर्मता-दयतुन तोह्तोर. इद सत अनि पेर्मता-दयतुन सूड्सि, बगवंतना मय्मत्न करि कीतट. बगवंतल तंवोर वोरोरे मंवल मरिन सीता मय्मा इदे आंद. ¹⁶ वोना बर्पुर पेर्मता-दयतुन हिंदल, मरट सम्दिर आसिर्वादुन पेजेय आसिर्वाद येच्चेर मंतट. ¹⁷ अव बव इत्तेके, मोदोडा आसिर्वाद तंवा इचा तीर पर्जा पिसनिर

9 येसा 49:6; योहा 1:4, 7;6:32;12:46; 14:6; 1तेसा 5:4-7; 1योहा 2:8;5:20 10 मत्ता 11:27; योहा 1:5,18;17:25; अपो 17:24-27; 1कोरा 1:21; 2:8; हेब्रि 1:2-3; 11:3; 1योहा 3:1 11 येसा 53:2-3; मत्ता 15:24; लुका 19:14; 20:13-15; योहा 3:32; अपो 3:25-26;7:51-52; 13:26,46; रोमा 15:8 **12** येसा 56:5; इर 3:19; होसे 1:10; मता 10:40; 12:21;18:5; योहा 1:7; 2:23;3:18;11:52;20:31; अपो 3:16; रोमा 8:14; 2कोरा 6:17-18; गलति 3:26;4:6; कोलिस 2:6; 2पेत् 1:4; 1योहा 3:1,23;5:12-13 13 पुट 25:22; मत्ता 3:9; योहा 3:3,5-8;8:33-41; रोमा 9:1-5,7-16; 10:1-3; 1कोरा 3:6; पिलिपि 2:13; तीत् 3:5; याको 1:18; 1पेत् 1:3, 23;2:2; 1योहा 2:28-29; 3:9;4:7;5:1,4,18 **16** योहा 3:34; रोमा 5:2, 17; 1कोरा 1:4-5; एपेसि 1:6-8,23; 2:5-10;3:19;4:7-13; कोलिस 1:19:2:9-10 **17** पुट 22:18; रेंडा 5:1; लूका 1:54-55,68-79; योहा 1:14;5:45;7:19; 8:32;14:6; अपो 7:38; 28:23; रोमा 3:19-26; 5:20-21;6:14;15:8-12; 2कोरा 3:7-10:

इन्जेर बगवंतल मोसेना केय्दे, दर्मता कानुन सीसि मत्तोर. बित इंके, रेंडवा आसिर्वाद येसु किरिस्तुना केय्दे अद कानुंतुन तेर चोकोट्नङ पेर्मता-दया अनि सतेम इंवलिकुन सीतोर. ¹⁸ बोरे बस्केने बगवंतन सूड्मिक. बित बस्केट बाबोन सङा मंवल वोरोरे मिर आय्वल, माकुन बगवंतन बारेते वेह्चि तोह्तोर.

बाप्तिस्मा सिय्वल योहंता गवा

(मत्तयि 3:1-12; मार्क 1:1-8; लूका 3:1-9,15-17)

¹⁹ येरुसलेमनल यूदुल्क्नुर अदिकारिर, मोका वेर किरिस्तु मंदर इन्जेर पूसि किय्ले, कटोडलिरकुन अनि लेवियुल्कुन* योहंतगा सारि कीतेर. ²⁰ ते योहन, "नना

*1:11 यूदुल्क इन्जेर गिर केयंतेर.
*1:13 बगवंतल तंवा आत्मा वूर्गा इर्ततुन हिंदल मिर-मियड आतेर. *1:18 इत्तेक बाबो बगवंतल अनि मिर येसु वोरोरे इन्जेर अर्तम. *1:19 लेवियुल्क इंवलिर लेविना कांदांतुर आंदिर. वीर बगवंतना मंदिरतुन बिच कीसेर, कटोडलिर किय्वलिक काम्क्नगा मदत किय्वलिर आंदिर.

गलित 3:10-13, 17; हेब्रि 3:5-6; 8:8-12;9:22;10:4-10; उजिगिरि 5:8-10;7:9-17 **18** पुट 16:13;18:33;32:28-30; 48:15-16; बहिर 3:4-6;23:21;33:18-23;34:5-7; इसोब 12:8; रेंडा 4:12; येहो 5:13-6:2; नाय 6:12-26;13:20-23; सुबुत 8:30; येसा 6:1-3;40:11; दुक्सा 2:12; येहेज 1:26-28; होसे 12:3-5; मत्ता 11:27; लूका 10:22;16:22-23; योहा 1:14;6:46;12:41; 14:9;17:6,26; कोलिस 1:15; 1ितमो 1:17;6:16; 1योहा 4:9, 12,20;5:20 **19** लूका 3:15-18; योहा 10:24; अपो 13:25 **20** मत्ता 3:11-12; मार 1:7-8; लूका 3:15-17; योहा 3:28-36

किरिस्तुना आयोन" इन्जेर मकुस्वक वूरकुन गवा वेह्तोर. ²¹ अस्के वूर, "ते निमे बोनि आंदि? येलिया* पर्वक्तनि कि?" इन्जेर पूसि कीतेर. ते, "नना आयोन" इन्जेर इत्तोर. "मन्जे बविसत्ने वांतोर इन्जि वेह्तेर वोर पर्वक्तनि कि?" इन्जेर वूर पूसि कीतेर. बति योहन "नना आयोन" इन्जेर वेह्तोर. ²² अस्के वूर, "असल निमे बोनि आंदि? माकुन सारि कीतुरकुन ममोट जवब सिया लागर. नी बारेते बतल वेहना इंतियो अद माकुन वेहा" इन्जेर योहंतुन पूसि कीतेर. ²³ ते योहन, "येसया पर्वक्तल मोदोल वेह्तपिनय, «बगवंतल* वायन साटि सरि सुद्रि कीम्ट्» इन्जेर बोडि गुटनगा किलिवल लेङ्ना ननय आंदुन" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर.

24-25 अस्के सवल्क पूसि किय्ले वातुर्गटल कितुर परिसयुल्क, "निमे किरिस्तुनि आय्वि, येलियनि आय्वि, बिवसत्ने वाय्वल पर्वक्तनि गिर आय्वि. ते निमे बद अदिकार्दे बाप्तिस्मा सीसेर मंति?" इन्जेर योहंतुन पूसि कीतेर. 26 ते योहन, "नना येते बाप्तिस्मा सीसेर मंतोन. बित ना पेजेटल वाय्वल मी नड्डुम मंतोर. मिरट वोन वोड्कि किय्विट. 27 ना पेजेटल वाय्वल नाकुन तेर डगुर सिक्तवंतल आंदुर. वोनङ चेपुल्क्ना पिट रेह्ले गिर नना कामि सियोन^{*}" इन्जेर वेह्तोर. ²⁸ इव गट्नङ योहन बाप्तिस्मा सीसेर मत्तोर अद योर्दन लिवडुन

21 रेंडा 18:15-18; मलािक 4:5; मत्ता 11:14; 16:14;17:10-12; योहा 1:25:7:40 **23** येसा 40:3-5; मत्ता 3:3; मार 1:3; लूका 1:16-17, 76-79;3:4-6 **26** मत्ता 3:11; मार 1:8; लूका 3:16; योहा 1:10-11; 8:19;17:25; अपो 1:5; 11:16; 1योहा 3:1 **27** मत्ता 3:11; मार 1:7; लूका 3:16; योहा 1:15,30 **28** योहा 3:23;10:40 **29** पुट 22:7-8; बह्रि 12:3-13; कटोडा 16:21-22; येसा 53:7,11; मत्ता 1:21; 20:28; योहा 1:36; 3:16; अपो 8:32; 13:39; 1कोरा 15:3; 2कोरा 5:21; गलति 1:4; 3:13; 1तिमो 2:6; तीतु 2:14; हेब्रि 1:3; 9:28; 1पेतु 1:19;2:24; 3:18; 1योहा 2:2;3:5; 4:10; उजगिरि 1:5;5:6, 8,12-13;6:1,16;7:9-10, 14,17;12:11;13:8; 14:1,4,10;15:3;17:14; 19:7,9;21:9,27-22:3 30 योहा 1:15,27 **31** मलाकि 3:1; लुका 1:17 **32** मत्ता 3:16; मार 1:10; लुका 3:22 **33** मत्ता 3:11; मार 1:7-8; लूका 3:16; योहा 3:5, 34; अपो 1:5;10:44-47; 11:15-16;19:2-6; 1कोरा 12:13; तीतु 3:5-6

सिडियङ बाज मंवल बेतिनया इंवल चहरतगा जर्ग्तङ.

येसुये बगवंतनोर मिर इन्जेर वेह्चि तोह्वल

²⁹ दुस्रो नेटि योहन तन्गा वाय्वल येसुन सूड्सि,

"इचुला! वेरे दुनियतुरङ पापकुन कान्चि वोय्वल बगवंतना गोरे पिला आंदुर. ³⁰ इदेन मुने, 'ना पेजेटल बोर्ते वांतोर इन्जि वेह्तोनो. वोर वेरे आंद्र. वेर नाकुन तेर मोदोडले पिसि मत्ता काड्कि,* नाकुन तेर डगुर आंदुर' इन्जेर वेन बारेतेन वेह्चि मत्तोन. 31 असल वोर बोर आंदुर इंवल नना वोन वोड्कि कीसि मनोन. बति इज्रयेल लोक्रक्न वोर तंवा वोड़िक अरुसीनुर इन्जि बाप्तिस्मा सीतोन. ³² अस्केने हाबर कोले मासि, बगवंतना पवित्रा आत्मा उंदि पारेवत दात येसुन पोरो रेय्वल स्डतोन. 33 येते बाप्तिस्मा सिय्ले नाकुन सारि कीतोर वोर बगवंतले,

*1:21 येते बाप्तिस्मा सिय्वल योहंतुन तेर तोत्तोर पर्वक्तल आंदुर. किरिस्तु वायन मुने वोर पर्वक्तल मिल्स वांतोर इन्जेर यूदुल्क बरोसा कींतेर. *1:23 बगवंतल: सेलेते पर्बु. *1:27 वोर बेय डगुर माल्कल आंदुर. नना वोनोर दासिना आसि मंले गिर कामि सियोन. *1:30 कलि गडे मायन मोदोले वचंता रूप्ने पिसि मंवल येसु आंदुर.

इन्जेर बाप्तिस्मा सिय्वल योहन येसुन बारेते गवा वेह्तोर.

येसुनुर मोदोडुर सिस्यलिर

³⁵ दुस्रो नेटि दुपरिता नालुङ नेक्नेके योहन अनि वोनुर इविर सिस्यलिर गिरे अगने निल्सि मत्तेर. ³⁶ अदे वकत्ने येस् अगटल वीड्सेर मत्तोर. वोन सूड्सि, "इचुला! बगवंतना गोरे पिला" इन्जेर योहन सिस्यलिरकुन वेह्तोर. ³⁷ अद केन्चि वूर इविर सिस्यलिर, येस्न पेजेय सोत्तेर. ³⁸ ते अस्के वूर तंवा पेजेय वाय्वल सूड्सि, येसु पेजे मल्सि, "मीकुन बतल पह्जे?" इन्जेर पूसि कीतोर. ते वूर "गुरुजि"! निमे बगा मंदंति?" इन्जेर पूसि कीतेर. ³⁹ते येस्, "वासि सूडट" इन्जेर इत्तोर. अस्के लग-बग पोद्रेक नालुङ नेक्सेर मत्ता. ते वोर मंवल जागतगा सोन्जि, अंटित्क अगन मत्तेर. ⁴⁰योहंता गोस्टि केन्चि येसुन पेजेय सोतुर इविर्गटल वोरोना पोरोल आंद्रेयल. वेर सीमोन-पेतुर्तोर तमुर

34 कीर्ता 2:7;89:26-27; मत्ता 4:3;17:5;26:63; 27:40,43,54; मार 1:1, 11; लुका 1:35;3:22; योहा 1:49;3:16-18, 35-36;5:23-27;10:36; 11:27;19:7;20:31; रोमा 1:4; 2कीरा 1:19; हेब्रि 1:1-2,5-6;7:3; 1योहा 2:23;3:8; 4:9,14-15;5:9-13, 20; उजिगिरि 2:18 **36** येसा 65:1-2; योहा 1:29; हेब्रि 12:2; 1पेत् 1:19-20 37 जेकर्या 8:21; रोमा 10:17: उजगिरि 22:17 38 योहा 1:49; 3:2;6:25;18:4,7 39 सुब्त 8:17; मत्ता 11:28-30; लुका 24:29; योहा 1:46;6:37 **40** मत्ता 4:18-22; मार 1:16-20 41 कीर्ता 89:20; योहा 1:45;4:25 **42** योहा 21:15-17 **43** येसा 65:1; मत्ता 4:18-21;9:9; योहा 6:5;12:21;14:8 44 मत्ता 10:3: 11:21; योहा 12:21 **45** पुट 3:15,22:18; 49:10; रेंडा 18:18-22; येसा 4:2;7:14;9:6;53:2; मीका 5:2; जेकर्या 6:12; 9:9; मत्ता 2:23;13:55; 21:11; मार 6:3;14:67; लुका 2:4;3:23;4:22; 24:27,44; योहा 1:46-48; आंदुर. 41 वेर आंद्रेयल तंवोर तादल सीमोन-पेतुरतुन बेटे मासि, "दादा! किरिस्तुन" सूड्तोम" इन्जेर वेह्तोर. 42 अनि वोन येसुनगा पिय्सि वातोर. ते येसु वोन सूड्सि, "निमे योहंतोर" मिर सीमोंति आंदि. बित इङेडल नीकुन केपा" इन्जि केयनिर" इन्जेर इत्तोर. वेन पेतुरु गिर इंतेर.

येसु पिलिपुन अनि नतनियेलतुन केय्वल

43 दुस्रो नेटि येसु गलिलया येरियते सोंले निर्नय कीतोर. ते नड्डुम पिलिपुन सूड्सि, "ना सङा वरा" इन्जेर येसु केय्तोर. 44 वेर पिलिप, आंद्रेयल अनि पेतुरु मुविर्ते बेत्सयिदा चहर्तुर आंदिर. 45 पिलिप नतनियेलतुन मह्क्ले सोत्तोर. वोर बेटे माता पेजे, "मोसेना दर्मता कानुंतगा अनि दुसुर पर्वक्तलिर लिहि कीतनगा बोन बारेते लिहि कीतेरो, वोर माकुन बेटे मातोर. वोरे नजरेत चहर्तीर योसेप्नोर

*1:33 पाप्ने ताक्वलिर लोकुरङ दिलकुन आत्मा सक्तिते पिवत्रा किय्वल इन्जेर अर्तम. *1:34 बगवंतल नेमि कीतोर वोर. *1:38 गुरुजि: सेलेते «रिब». *1:41 किरिसतुन: हेब्रि बासते मेसयल इंतेर. इदेना अर्तम पर्जतुन बचि किय्ले, बगवंतल नेमि कीसि, सारि किय्वल राजल. वेन साटि यूदुल्क सूड्सेर मत्तेर. *1:42 वेर येते बाप्तिस्मा सिय्वल योहन आयोर. *1:42 इव रंडुते पोरोल्क्ना अर्तम बंडा.

5:45-46;6:42;18:5,7; 19:19;21:2; अपो 2:22; 3:6;10:38; 22:8;26:9 मरि येसु आंदुर" इन्जेर पिलिप वेह्तोर. ⁴⁶ अद केन्चि नतनियेल, "एहे! नजरेतनल बतय चोकोट्ना पुटरिय?" इन्जेर पिलिपुन पूसि कीतोर. ते "वासि सूडा" इन्जेर पिलिपु इत्तोर. ⁴⁷ते नतनियेल येसुनगा वासेर मनेके वोन सूड्सि, "इचुलट! वेर करल इज्रयेल जातितोर आंद्र. वेन्गा कपट बतय सेले" इन्जेर वोन बारेते येस् वेह्तोर. ⁴⁸ ते नतनियेल, "ना बारेते नीकुन बहन टावा?" इन्जेर पूसि कीतोर. ते येस्, "पिलिप्, नीकुन केय्वक मुने, निमे अन्जुरि मरत बूड मनेकेन नीकुन सूड्तोन" इन्जेर वेह्तोर. ⁴⁹ अस्के नतनियेल, "ये गुरुजि! निमे बगवंतनोर मरिनि अनि इज्रयेल लोकुरोर राजनि आंदि!" इन्जेर जवब सीतोर. ⁵⁰ ते येसु, "नीकुन अन्जुरि मरत बूड मनेकेन सूड्तोन इन्जेर वेह्ततुन हिंदले, बरोसा इर्सेर मंति कि बतल? इवेन तेर डगुक काम्क सूडंति. ⁵¹ अव बव इत्तेके, हाबर कोले माय्वल, स्वर्गनल बगवंतनुर दूतलिर स्वर्गार माय्ननगा* बूड रेय्वल, वर्वल मिरट सूड्किट. इद सतेम आंद" इन्जेर वेह्तोर.

येतुन आङुक्रा रसा किय्वल

2 इद जिर्ग्स रंड रोज्क आता पेजे, गिलिलया येरियता, काना इंवल चहर्ते, उंदि मिर्म-पोरोल जर्ग्ता. येसुना अवल अगा मत्ता. 2 अव मिर्मिनगा येसुन अनि वोनुर सिस्यिलरकुन गिर केय्सि मत्तेर. ते अगा वूर सोत्तेर. 3 अद जेवुंतगा आङुक्र्ना रसा मार्गा. ते अवल, "वूर्गा आङुर रसा मार्गा" इन्जेर येसुन वेह्ता. 4ते येसु, "नाकुन बारि वेहंति वो? नना बोना आंदुन इंवल वोड्कि अरुस्वल

46 योहा 4:29; 7:41-42,52 **47** कीर्ता 32:2; रोमा 9:6 **48** कीर्ता 139:1-2; येसा 65:24; मत्ता 6:6; योहा 2:25 **49** जेपंया 3:15; जेकर्या 9:9; मत्ता 2:2;21:5; 27:11,42; लुका 19:38; योहा 1:34,38 **51** पुट 28:12; येहेज 1:1; दानि 7:9-10,13-14; मत्ता 3:16;4:11; 16:13-16,27-28;25:31; 26:24; मार 1:10;14:62; लुका 2:9,13;3:21;22:43, 69;24:4; योहा 3:13-14; 6:47;10:1;14:12;21:18; अपो 1:10-11;7:56; 10:11; 2तेसा 1:7,9; 1तिमो 3:16; हिब्रि 1:14; युदा; उजगिरि 4:1;19:11 1 योहा 4:46 4 बोदा 3:1; योहा 7:6, 30;8:20;12:23; 13:1;19:26-27 **5** पुट 6:22; नाय 13:14; लूका 5:5-6;6:46-49; योहा 15:14; अपो 9:6; हेब्रि 5:9;11:8 **6** मार 7:2-5; योहा 3:25; एपेसि 5:26; हेब्रि 9:10 **7** 2राजा 4:2-6 11 योहा 1:14; 3:2:20:30-31 12 मत्ता 4:13;12:46

वकत अजुन वायोये" इन्जेर अवन वेह्तोर. 5 अस्के अवल सर्बरेय किय्वलिर सङा, "वोर वेहता तीर कीम्ट" इन्जेर वेह्ता. 6 यूदुल्क सुदुड किय्वल कामुन साटि, अगा नारितङ बंडनङ सारुङ सोरङ मत्तङ. उंदि उंदि सोरा येडुङ-आट बिंदेना येर पिय्ंद्ङ. ⁷येसु, "अव सोरन येते निहट" इन्जेर सर्बरेय किय्वलिरकुन वेह्तोर. ते वूर अव सोरङ सिगा सिगा निह्तेर. ⁸ अस्के येस्, "इङे मिरट! इचुसि मुडुसि जेवुंता इंतजम कियुस्वनगा वोम्ट" इन्जेर वेह्तोर. ते वूर वोतेर. ^{9–10} वोर इंतजम कियुस्वल येतल मारिता अद आङुर रसतुन सवद सूड्तोर. अद रसा बगटल वाता अनि बहन तयर आता इंवल वूर सर्बरेय किय्वलिरक्न टावा. बति वोर इंतजम कियुस्वन टावा सेले. ते वोर मायनल नोव्रन केय्सि, "दुसुर सम्दिर मोदोल चोकोट्ना रसा* वेडिसि, मांदितुन निसा वर्ता पेजे, चप्डि आङुर रसा वेडियंतेर. बति निमे आक्रि वेरि गिर बेय चोकोट्ना रसा वेडच्सीति" इन्जेर इत्तोर. ¹¹ इहिन येस् गलिलया येरियता काना इंवल नाटे अद मय्मता काम कीसि. तंवा सक्तित्न तोह्तोर. अदेन साटि वोनुर सिस्यलिर वोन्गा बरोसा इर्तेर.

12 अद आता पेजे येसु, वोना अवल, तमुक अनि सिस्यलिर मीरे मासि कपेर्नहोम इंवल चहर्ते सोत्तेर. अनि कहि रोज्क वूर अगन मत्तेर.

^{*1:51} माय्नना रूप्ने वातोर वोर बगवंतनोर मिर. *2:1 किह जागङ मूंद रोज्क इन्जेर मंता. *2:9-10 यूदुल्क आङुर्कनल रसा तेंड्सि, वेले रोज्क इर्सि, सोवुसंतेर. अद कलदुन दात मारिता पेजे उंटेर.

येसु मंदिरतगा सोंवल

(मत्तयि 21:12-13; मार्क 11:15-17; लूका 19:45-46)

¹³⁻¹⁴ यूद्ल्क्ना पस्का इंवल सङ करुम वाता. ते येसु येरुसलेम सोत्तोर. अगा येव्ता पेजे, बगवंतना मंदिर्तगा येस सोत्तोर. अद मंदिर्ता आव्रतगा बलिदान सिय्ले कोंदन. गोरेन अनि पारेवन वोम्वलिर बेपरिदार्क अनि दुस्रो देस्नङ कोतन बद्लि किय्वलिर गिर अगा उच्चि मत्तेर. ¹⁵ अद सूड्सि, येस् नोडेने चाटुन मोडि कीसि गोरेन, कोंदन अनि सम्दिरकुन मंदिर्तल पूडि सीतोर. वूर कोतङ बद्लि किय्वलिरङ कोतन रीक्सि, वूरङ टेबलकुन उल्टि कीतोर. 16 वूर पारेवङ वोम्वलिर सङा येस्, "नावोर बाबोना रोत्न हाटुमुन दात किय्मट. इव सम्दिन इगेटल बहिर वोम्ट" इन्जेर वेह्तोर.

¹⁷ अद सूड्सि, "नीवा रोतुन पर्जा वेले मानि कियना इन्जेर आसा कीता काड्कि, दुस्रुर नाकुन बेय उल्टा आसेर मंतेर" इन्जेर दर्मा-ग्रंत्नगा लिहि कीसि मंता इन्जि, सिस्यलिर यादि कीतेर.

¹⁸ बति यूदुल्क्नुर अदिकारिर येसुनगा वासि, "नीकुन बगवंतल अदिकार सीसि मत्तेके, माकुन उंदि निसनि तोहा?" इन्जेर पूसि कीतेर. ¹⁹ते येसु, "इद मंदिरतुन

16 येसा 56:5-11: इर 7:11; मत्ता 21:13; मार 11:17; लूका 2:49; योहा 5:17; 2पेत् 2:14-15 **17** कीर्ता 69:9:119:139 19 मत्ता 12:40;26:60-61; 27:40; मार 14:58; 15:29; अपो 2:32; 3:15; रोमा 8:11 21 योहा 1:14; 1कोरा 3:16; 6:19; 2कोरा 6:16; एपेसि 2:20-22; कोलसि 1:19; 2:9; हेब्रि 8:2 **22** योहा 12:16; 14:26;16:4 23 लुका 8:13 2 मत्ता 22:16; योहा 5:36; 9:16,30-33;11:47-48; अपो 2:22;4:16-17;10:38

उल्टि कीम्ट. तेन नना तिरिसि मूंद रोज्क्ने दोहंतोन" इन्जेर वेह्तोर.

²⁰ अद केन्चि यूदुल्क गुल आसि, "इद मंदिरतुन दोहले चालिस सारुङ (46) साल्क पिय्ता. निमे मूंद रोज्क्ने दोहा परंतिय?" इन्जेर येसुन इत्तेर. ²¹ बति येसु तंवा मेंदोडा मंदिरतुन बारेते इद गोस्टि वेह्तोर. ²² सिस्यलिर, येसु सासि-नेंड्ता पेजे, इदेन हेतु कीसि, दर्मा-ग्रंत्नगा लिहि कीसि मंवडुन अनि येसु वेह्ता गोस्टितुन पोरो बरोसा इर्तेर.

माय्नना दिलतगा मंवल येसुन टावा

²³ पस्का सड्दङ दिवोसकुन रोपो येरुसलेम्नगा, वोर येसु कीतङ मय्मतङ कामकुन सूड्सि, वेलेटिर वोन्गा बरोसा इर्तेर. ²⁴⁻²⁵ बति येसु वूरकुन नंमिक. बारितेके सम्दिरङ दिलकुन तना करि किय्वल आता काड्कि, दुसुर बारेते येसुन बोरे गवा वेहा लागो.

निमे उंडे मला जल्मा येता लागर

3 परिसयुल्क्ना बाज्नोर निकोदेम इंवल यूदुल्क्नोर मुके अदिकारि मत्तोर. ²वोर उंदि रात्ना येलते येसुनगा सोन्जि, "गुरुजि, 'निमे बगवंतनगटल वातोनि आंदि' इन्जेर माकुन टावये. बारितेके, निमे किय्वलिक मय्मतङ काम्क बगवंतना सात सेल्वा बोरे किया

परोर" इन्जेर वेह्तोर. ³अस्के येस्, "वोरोर पूना जल्मा येता बीगर, बगवंतना राज्नगा ईसा येता परोर.* इद गोस्टि सतेम आंद" इन्जेर निकोदेमुन वेह्तोर. ⁴अस्के निकोदेम, "बुडियल आतोर मायनल बहन जल्मा येता परनुर? उंडे उंदि जोका अवना पीटे नेङ्सि जल्मा येता परनुर कि बतल?" इन्जेर येस्न पूसि कीतोर. 5 ते येस्, "वोरोर येते अनि आत्मते जल्मा आया बीगर, बगवंतना राज्नगा नेङा परोर. इद गोस्टि सतेम आंद" इन्जेर वेह्तोर. 6"अवल-बाबो मेंदोडुन जल्मा सिया परंतेर. बति आत्मतुन बगवंतना आत्मा जल्मा सिया परंता. ⁷ अदेन साटि, 'पूना जल्मा येता लागर' इत्तेके निमे गुल आय्मा. ⁸वडि तनकुन इस्टम वाता अद बाजनल वांता. मिरट अद वडिता आवज केन्जंतिट बति. अद वडि बगटल वांतयो, बेके दांतयो इंवल मीकुन टावा सेले. अहने बगवंतना आत्मते जल्मा आय्वल गिर मंदंता" इन्जेर येसु वेह्तोर.

⁹ते निकोदेम, "इद बहन जर्ग्मड मंदर?" इन्जेर येसुन पूसि कीतोर. ¹⁰ अस्के येसु, "इज्रयेल्क्नोर डगुर गुरुनि आंदि. इदेन बारेते नीकुन करे मायो कि?" इन्जेर इत्तोर. ¹¹ "माकुन करे माता अदेन बारेते अनि सूड्ततुन बारेते वेहंतोम. इद गोस्टि सतेम आंद. बित मावा गवतुन मिरट निवट. ¹²नना मीकुन इद दुनियतङ गोस्टिन बारेते वेहनेकेन बरोसा किय्वट. ते स्वर्ग्नङ गोस्टिन बारेते वेहनेकेन बरोसा किय्वट. ते स्वर्ग्नङ गोस्टिन बारेते वेहतेके बहन बरोसा कीकिट?" इन्जेर वेहतोर. ¹³ "स्वर्गनल रेय्सि वाय्वल स्वर्ग्नर माय्नल आय्वल नाकुन तपुसि, दुस्रोर बोरे पोरो स्वर्ग्नगा सोन्मिक.

3 रेंडा 29:4; इर 5:21; मत्ता 5:18;13:11-16; 16:17; योहा 1:5, 13,51;3:5-6;12:40; 2कोरा 1:19-20;4:4;5:17; गलति 6:15; एपेसि 2:1; तीत् 3:5; याको 1:17-18; 3:17; 1पेतु 1:3,23-25; 1योहा 2:29;3:9;5:1, 18; उजगिरि 3:14 **4** 1कोरा 1:18;2:14 **5** येसा 44:3-4; येहेज 36:25-27; मत्ता 3:11;5:20;18:3; 28:19; मार 16:16; लूका 13:3,24; योहा 1:13; 3:3; अपो 2:38; 3:19; रोमा 8:2; 14:17; 1कोरा 2:12; 6:11; 2कोरा 5:17-18; गलति 6:15; एपेसि 2:4-10;5:26; 2तेसा 2:13-14; तीत् 3:4-7; 1पेत् 1:2; 3:21; 1योहा 2:29;5:1,6-8 **6** पुट 6:12; योबु 14:4; 25:4; कीर्ता 51:10; येहेज 11:19-20; 36:26-27; योहा 1:13; रोमा 7:18:8:4-9. 13; 1कोरा 6:17; 15:47-50; 2कोरा 5:17; गलति 5:16-21, 24; एपेसि 2:3; कोलिस 2:11; 1योहा 3:9 **7** योहा 3:3; एपेसि 4:22-24; उजगिरि 21:27 8 योबु 37:10-13,16-17, 21-23; कीर्ता 107:25, 29; बोदा 11:4-5; येसा 55:9-13; येहेज 37:9; मार 4:26-29; योहा 1:13; अपो 2:2;4:31; 1कोरा 2:11;12:11; 1योहा 2:29;3:8-9 9 लूका 1:34; योहा 6:52,60

14 मोसे बोडि गुटनगा पितुडा उंदि तरस कीसि, डङल कटेतगा बहंते लिम-लोम कीतोरो, अह्ने स्वर्गीर मायनल आय्वल नाकुन गिर मोद्नगा टाङि किया लागर. 15 अहन कीतेकेन, ना पोरो बरोसा इर्विलरकुन बस्केट पिस्वल जीवा पुटंता. 16 "बगवंतल दुनियतुरकुन बेय लाड कीता काड्कि, तंवोर वोरोरे मंवल मरिन इद दर्तुरितगा सारि कीतोर. वोन पोरो बरोसा इर्वल हर वोरोर नासेडम आय्वक्ने, वूरकुन बस्केट गिर पिस्वल जीवा पुटना इन्जेरंते इहिन कीतोर. 17 दुनियतेरकुन सिक्सा वाट्ले बगवंतल वोर मरिन सारि किय्मिक बित, बिच किय्लेने सारि कीतोर.

18 "वोन्गा बरोसा इर्वन सिक्सता तस्वा मनो. बित बरोसा कियोर वोन, बगवंतनोर वोरोरे मंवल मिरन बरोसा किय्वा काड्कि, इदेन मुनेने वोना सिक्सता

* 3:3 ग्रीकु बासतगा, "बगवंतना राज सूडा परोर" इन्जेर मंदंता.

2कोरा 7:16;8:14,28-29,38; 12:49;14:24; **12** 1कोरा 2:7-9;3:1-2; हेब्रि 5:11; 1पेतु 2:1-3 **13** रेंडा 30:12; सुबुत 30:4; मार 16:19-20; योहा 1:18;3:31; 6:33,38,42,46,62;13:3;16:28-30;17:5; अपो 2:34;20:28; रोमा 10:6; 1कोरा 15:47; एपेसि 4:9-10 14 इसोब 21:7-9; 2राजा 18:4; कीर्ता 22:16; मत्ता 26:54; लूका 18:31-33;24:20, 26-27,44-46; योहा 8:28;12:32-34; अपो 2:23;4:27-28 15 येसा 45:22; मार 16:16; लूका 19:10; योहा 1:12; 3:16,36;5:24;6:40,47;10:28-30;11:25-26;12:44-46; 17:2-3;20:31; अपो 16:30-31; रोमा 6:22-23;10:9-14; गलित 2:16,20; हेब्रि 7:25;10:39; 1योहा 2:25;5:1,11-13,20 **16** पुट 22:12; मत्ता 9:13; मार 12:6; लूका 2:14; योहा 1:14, 18,29;3:15,36;6:40;10:28;11:25-26; रोमा 5:8,10;8:32; 2कोरा 5:19-21; एपेसि 2:4; 2तेसा 2:16; 1तिमो 1:15-16; तीत् 3:4; 1योहा 4:9-10,19; उजगिरि 1:5 17 लुका 19:10; योहा 1:29;5:45;6:29,40,57;7:29;8:15-16,42;10:36;11:42; 12:47-48;17:3,8;20:21; 1तिमो 2:5-6; 1योहा 2:2;4:14 **18** मार 16:16; योहा 1:18;3:36;5:24;6:40,47;20:31; **11** येसा 65:2; योहा 1:18; रोमा 5:1;8:1,34; हेब्रि 2:3;12:25; 1योहा 4:9;5:10,12

19 योहा 8:12;

तस्वा आता. 19 बारितेके वोर दुनियतुर सम्दिर्गा वेड्चितुन पिय्सि वातोर. बित लोकुर तम्वङ काम्क करब्नङ कीनेके, सिकिटिते मंलेने पसंद कीतेर. अद तस्वता कारन इदे आंद. 20 करब काम किय्वल हर मायनल वेड्चितुन पसंद कियोर. तंवङ करब कामकुन मकुसि इरन साटि, वोर वेड्चितगा वायोर. 21 बित सत्ने ताक्वल तंवङ काम्क बगवंतना केय्दे जर्ग्सर मंतङ इन्जि, अवेन बिहर तोहले, वेड्चिते वांतोर" इन्जेर वेह्तोर.

येसुन बारेते योहन गवा वेह्वल

²² अद आता पेजे, येसु अनि वोनुर सिस्यलिर यूदया येरियतगा सोन्जि, पर्जतुन बाप्तिस्मा सियुसेर, कहि रोज्क अगने मत्तोर. ²³ सलिमुन करुम्ना अय्नोन इंवल जागतगा कुब येर मत्ता काड्कि, अगा योहन बाप्तिस्मा सीसेर मत्तोर. ²⁴ते लोकुर सोन्जि बाप्तिस्मा येच्चेर मत्तेर. इद गट्ना योहन जेलतगा अर्वक मुनेन जर्ग्ता. ²⁵ उंदि दिया योहंतुर सिस्यलिरकुन अनि यूद्ल्क्ना जातितोन नड्ड्म सुदुड आय्वल रिवजुन बारेते जट-पट लाग्ता. ²⁶ ते वूर सिस्यलिर योहंतगा वासि, "गुरुजि! योर्दन लविडुन हंदा बाज, नी सङा बोर्ते मत्तोरो अनि निमे बोन बारेते गवा वेह्तियो, वोर इंके बाप्तिस्मा सीसेर मंतोर. सम्दिर वोन्गन सोन्जेर मंतेर" इन्जेर वेह्तेर. ²⁷ते योहन, "स्वर्गनल बगवंतल सीतेकेन तपा बोरे बतय येता परोर. ²⁸'नना किरिस्तुना आयोन. बति वोन मुने सारि कीतोर वोर कब्रियना आंद्न' इंवड्न मिरटे गवा मंतिट. ²⁹ नमुनतुन मर्मिनगा नोव्रल मुके आंदुर

9:39-41; रोमा 1:32; 2तेसा 2:12; 2पेत् 3:3 **20** योबु 24:13-17; सुबुत 1:29;4:18; योहा ७:७: एपेसि ५:11-13; याको 1:23-25 **21** कीर्ता 1:1-3;119:80; 139:23-24; योहा 5:39; गलति 6:8; 1योहा 1:6; 4:15-16; 3योहा 11 **22** योहा 3:26;4:1-3 24 मत्ता 4:12;14:3 **25** योहा 2:6 **26** योहा 1:7 **27** इसोब 16:9-11; 17:5; इर 1:5;17:16; आमोस ७:15; मत्ता २1:25; 25:15; मार 11:30-31; 13:34; रोमा 12:6; 1कोरा 2:12-14;4:7; 15:10; एपेसि 3:7-8; 1तिमो 2:7; हेब्रि 5:4-5; याको 1:17; 1पेत् 4:10-11 **28** मलाकि 3:1; योहा 1:20.23 **29** स्वर्ग 5:1; येसा 54:5; येहेज 16:8; हीसे 2:19; मत्ता 9:15; योहा 16:24; एपेसि 5:25-27; पिलिपि 2:2; 1योहा 1:4; उजगिरि 19:7-9;21:9 **30** कीर्ता 72:17-19: येसा 9:7; दानि 2:34-35, 44-45; मत्ता 13:31-33; अपो 13:36-37; 1कोरा 3:5; 2कोरा 3:7-11; कोलिस 1:18: हेब्रि 3:2-6: उजगिरि 11:15 31 मत्ता 28:18; योहा 1:27;3:12-13; 5:21-25;6:33,51;8:23; 16:27-28; रोमा 9:5; एपेसि 1:20-21; पिलिपि 2:9-11; 1योहा ४:5; उजगिरि 19:16 **32** योहा 1:11;3:11;15:15 36 इसोब 32:11; कीर्ता 36:9;49:19;

इंट. वोरे नोव्रिनोर माल्कल आंदुर. वोर नोव्रन करुम, वोनोर सोप्तल निल्सि मंले, अनि नोव्रल वेह्ता तीर किय्ले, वोन वेले आनंद लागंता. अदे तरिकते नना वेले कुसिते मंतोन. नावा आनंद बर्पुर आता. ³⁰ बारितेके नाकुन चुडुर-पान वायना अनि वोर येसुन डगुर-पान वायना.

³¹ "स्वर्गनल वातोर वोर सम्दिरकुन पोरोडोर आंतोर. मरट दर्तुरित पोरोडुर आंदट अनि दर्तुरित पोरो जर्ग्वलिक गोस्टिन बारेतेन वडकंतट. स्वर्गनल वातोरो, वोर सम्दिरकुन पोरोडोर आंतोर. ³² वोर अगा सूड्ततुन केन्ज्ततुन बारेते गवा वेहंतोर. बति वोना गवत्न बोरे वोपुर. ^{33–35} बगवंतल तंवोर मरिन लाड कीता काड़िक, सम्दो अदिकार वोना केय्देन हव्लि कीतोर. वोन्गा तंवा आत्मतुन बर्पुर सीता काड्कि, वोर सिरिप बगवंतनङे गोस्टिङ वेहंतोर. बोर्त वोना गवतुन वोपंतोरो वोर, बगवंतन बारेतङ येस् वेह्तङ गोस्टिङ सतेम इन्जि तोहंतोर. 36 बोर्ते बगवंतनोर मरिन पोरो बरोसा कींतोरो, वोन बस्केट पिस्वल जीवा पुटंता. बोर्ते वोन पोरो बरोसा कियोरो, वोन बस्केट पिस्वल जीवा पुटो. बति बगवंतना सोङ वोन पोरो निल्स मंदंता" इन्जेर बाप्तिस्मा सिय्वल योहन वेह्तोर.

कुहितगा येसु वेय्लोन सङा वड्क्वल

4 योहंतुन तेर अदिक सिस्यलिरकुन येसु तयर कीसि, वूरकुन बाप्तिस्मा

योहा 1:12;3:3,15-16; 5:24;6:47-54;8:51; 10:28; रोमा 1:17-18; 5:9; एपेसि 5:6; 1तेसा 1:10;5:9; 1योहा 3:14-15;5:10-13; उजगिरि 6:16-17;21:8 1 योहा 3:22,26 सीसेर मंतोर इन्जेर परिसयुल्क केन्ज्तेर.

² (करल बतल इत्तेके, येसु बाप्तिस्मा सिय्मिक. बित वोनुर सिस्यिलर सीसेर मत्तेर.)

³ इद गोस्टितुन येसु केन्ज्ता पेजे, यूदया येरियतुन सुटि कीसि, गलिलया येरियते सोंले पेसितोर.

4 बित इंके समस्या येरियतुन वीड्सि सोंदा लागर. 5 अहन अद समस्या येरियतल वीड्सि सोन्जेर मनेके, याकोब तंवोर मिर योसेपुन सीता, ईसता बोमित करुम मंवल सुकरु इंवल चहरतगा येव्तोर. 6 अगा याकोब काचुस्ता कुहि मत्ता. लङनल ताक्सेर वाता काड्कि, येसु अविसि दुपरिता येलते अद कुहित बग्ला उच्चि मत्तोर. 7-8 अद वकत्ने, वोनुर सिस्यिलर काने येत्ले चहर्ते सोत्तेर. अद गट्कतेन समस्या जातिता उंदि वेय्लो येर वोय्ले, कुहितगा वाता. ते येसु, "बािय, नाकुन उंडन सािट येर सीम" इन्जेर अद वेय्लोन तल्कोर.

⁹ यूदुल्क अनि समरया जातितुर अलग पिसेर मंदिर. अदेन साटि येसुना गोस्टि केन्चि अद वेय्लो गुल आसि, "येया! निमे यूदुल्क्ना जातितोनि आंदि. नना समरया जातितोना आंदुन. उंले येर सीम इन्जि, नाकुन बहन तल्कंति?" इन्जेर येसुन इत्ता. ¹⁰ अद केन्चि येसु, "'उंले येर सीम' इन्जेर तल्क्वन बारेतेन आयि अनि बगवंतना वरमुन बारेतेन आयि नीकुन टावा सेले. इव टावा मन्मड इत्तेक, निमेय उल्टा अदेन नाकुन तल्कंदि अनि नीकुन जीवा वाले येर सींदुन" इन्जेर तान सङा वेह्तोर. ¹¹ अस्के अद वेय्लो, "साब! निह्गा येर चेंदि किय्ले पोह्रय आयि नोडेय आयि सेले. इद कुहि बेय कोल मंता. अद

2 अपो 10:48; 1कोरा 1:13-17 **5** पुट 33:19; 48:22; येहो 24:32 **6** हेब्रि 4:15 **9** 2राजा 17:24-41; योहा 8:48; अपो 10:28 **10** बहिर 17:6: कीर्ता 36:8-9;46:4; येसा 12:3;35:6;42:6; 43:20;44:3;49:6-8,10; 55:1-3,6-9; इर 2:13; जेकर्या 13:1;14:8; लुका 11:13;18:13-14; योहा 3:16;4:14,25-26; 6:35,51;7:37-39; रोमा 8:32; 1कोरा 10:4; उजगिरि ७:1७; 21:6;22:1-2,17 14 येसा 49:10; योहा 6:35,58;7:38-39; 10:10;11:26; रोमा 6:23; 8:16-17; 2कोरा 1:22; एपेसि 1:13-14; 4:30; 1पेतु 1:22; 1योहा 5:20; उजगिरि 7:16 **15** कीर्ता 4:6; योहा 6:26, 34;17:2-3; रोमा 6:23;8:5 **16** योहा 4:18; हेब्रि 4:13 19 मत्ता 21:11; लूका 7:16,3<mark>9;24:19</mark>; योहा 6:14;7:40;9:17 **20** पुट 12:6-7; 33:18-20; रेंडा 11:29;

12:5-11;27:12

जीवा वाले येर नीकुन बगटल पुटर? ¹²मा तोत्तोर बाबो याकोब इद कुहि माकुन सीतोर. इद कुहिता येर तना, तंवुर मर्क उटेर अनि वूरङ पियङ-काल्क गिर उट्टङ. निमे याकोबुन तेर डगुनि कि बतल?" इन्जेर येसुन पूसि कीता. ¹³ते येसु, "इद येर उंवल हर वोरोर उंडे वट्कंतोर. ¹⁴ बित नना सिय्वल येर उंवन बस्केट्के वट्का वसो. नना सिय्वल येर बस्केट जीवते मंदन साटि, वोन रोपो बस्केट गिर पोङ्सेर मंवल जलत दात मंदंता" इन्जेर वेह्तोर.

15 ते अद वेय्लो, "साब! बस्केट येर वट्क्वक्ने अनि चेंदि किय्ले वाय्वक्ने, अद येर नाकुन सीम" इन्जेर येसुन तल्का. 16 अस्के येसु, "निमे सोन्जि, नी माइसोन केय्सि, तरा" इन्जेर वेह्तोर. 17 ते अद वेय्लो, "नाकुन माइसो सेलोर" इन्जेर वेह्ता. अद केन्चि येसु, "हो करले, 18 मोदोल नीकुन सिय्विर माइसुर मत्तेर. इंके नी सङा मंतोर वोर, नीवोर माइसो आयोर. बायि, निमे मत्ता अदेन करल वेह्ति" इन्जेर अद वेय्लोन इत्तोर.

19 अस्के अद वेय्लो, "साब! निमे पर्वक्तनि आंदि इन्जेर सम्जे मासेर मंतोन. 20 ते नाकुन इद गोस्टि वेहा: ममोट इद गेराजिम गुटत पोरो पार्तना-विंति कींतोम. इगेने मा तोत्तुर गिर पार्तना-विंति कींतेर. बित मी यूदुल्क सिरिप येरुसलेमे करल पार्तना-विंति किय्वल जागा इन्जेर बारि वेहंतिट?" इन्जेर येसुन सङा इत्ता. 21-23 ते येसु, "बायि! बोना पार्तना-विंति कींतिट इंवल, मी समरयतुरकुन टावा सेले. बित बोना पार्तना-विंति कींतोम इंवल माकुन टावा. बारितेके मा

यूदुल्क्नगटले बचे माय्वल कार्या वाय्वल मंता. अद वकत्ने इद गुटत पोरोन आयि, येरुसलेम्नगन आयि, मिरट बाबो बगवंतना पार्तना-विंति किय्विट. बति करल पार्तना-विंति किय्वलिर तम्वा आत्मतगा सत्ने पार्तना-विंति कींतेर. अद वकत इंके वासिन मंता. इद नना वेह्ता गोस्टित पोरो बरोसा इरा. तनकुन पार्तना-विंति किय्वलिर आतुर मंदना इन्जेर, बाबो बगवंतल सूड्सेर मंतोर. ²⁴ बगवंतल आत्मा रूप्ने मंवल आता काड़िक, पार्तना-विंति किय्वलिर तम्वा आत्मतगा सत्ने वोना पार्तना-विंति कियना" इन्जेर अद वेय्लोन वेह्तोर. ²⁵ अस्के अद वेय्लो, "किरिस्तु^{*} वांतोर इंवल नाकुन टावा. वोर वाता पेजे, सम्दिरकुन सम्दो कुला कुला वेहंतोर बेरे" इन्जेर येसुन वेह्ता. ²⁶ते, "ननय वोना आंदुन" इन्जेर येसु तान वेह्तोर.

27 अदे वकत्ने वोनुर सिस्यलिर अगा वातेर. वोर येसु उंदि वेय्लोन सङा वड्क्वल सूड्सि, बेय गुल आतेर. बति, «नीकुन बतल पह्जे?» इन्जेर अद वेय्लोने आयि, «निमे अद वेय्लोन सङा बारि वड्कि?» इन्जेर वोर येसुने आयि, वूर्गटल वोरोर गिर पुसि किय्मिक.

28 अद वेय्लो बुड्डितुन अगने सुटि कीसि, चहर्ते सोत्ता. 29 अनि पर्जतुन सङा, "इंके वेरि नना कीता सम्दोतुन बारेते वेह्तोर. वोरे मायनल मोका किरिस्तु आंदुरेय बतलो? मिरट वासि सूडट" इन्जेर वेह्ता.

24 1समु 16:7; कीर्ता 50:23;51:17; 66:18; येसा 57:15; मत्ता 15:8-9: 2कोरा 1:12;3:17; पिलिपि 3:3; 1तिमो 1:17 **25** दानि 9:24-26; मत्ता 1:16; योहा 1:41-42, 49;4:29,42 **27** लूका 7:39 **32** योबु 23:12; कीर्ता 119:103; सुबुत 18:20; इर 15:16; योहा 4:34 34 योब् 23:12; कीर्ता 40:8; येसा 61:1-3; मत्ता 26:39; लूका 15:10; 19:10; योहा 4:32;5:30, 36;6:33,38;17:4;19:30; अपो 20:35; हिब्रि 12:2 **35** मत्ता 9:37-38; लुका 10:2-3 **36** रोमा 1:13; 2तिमो 4:7-8; याको 5:19-20 37 मीका 6:15 38 योहा 1:7

³⁰ ते वूर चहर्तल पेसिसि येसु मंवल जागतगा वासेर मत्तेर.

³¹ अद गट्कते वूर सिस्यलिर, "गुरुजि! जरतेर तिन" इन्जेर येसुन जुल्मा कीतेर. ³² बति येसु, "मीकुन टावा सेले अद चंदि तिंदन साटि, नहगा मंता" इन्जेर वेह्तोर. ³³ ते सिस्यलिर, "गुरुजिन तिंदन साटि, बोरे चंदि ततेरेय बतलो?" इन्जेर तम्वा तमा इत्तेर. 34 अस्के येस्, "नाकुन सारि कीतोर बगवंतना इचा पिय्सि ताक्वल अनि वोना कामुन बर्पुर किय्वले नावा चंदि आसि मंता. ³⁵ नमुनतुन मिरट, 'वाव्टे विजा वीत्ता पेजे, उंडे नालुङ महिनने पंटा कोय्ले वांता' इंतिट. बति वह्क्नेके सूडट. इंके अद पंटा कोय्लेन तयर मंता*" इन्जेर मीकुन वेह्चेर मंतोन. ³⁶ "पंटा कोय्वलिरकुन इंके बूति पुट्सेरेन मंता. बस्केट पिस्वल जीवतगा लोकुरकुन तर्वले, अद पंटा कोय्वलिरकुन पुट्वल पंडि. इदेन हिंदल, विजा वीत्वलिर अनि पंटा कोय्वलिर आनंद्ने मंदा परंतेर. ³⁷ 'विजा वीत्वल वोरोर अनि पंटा कोय्वल उंडे वोरोर' इंवल सास्त्र करल आंद. ³⁸मिरट कस्टम कीसि वीत्मिक अद पंटा कोय्ले, मीकुन सारि कीतोन.

*4:25 किरिस्तुः हेब्रि बासते मेसयल इंतर. इदेना अर्तम पर्जतुन बचि किय्ले, बगवंतल नेमि कीसि, सारि किय्वल राजल. वेन साटि यूदुल्क सूड्सेर मत्तेर. *4:35 लोकुरकुन बगवंतना चर्नते तर्वल पंटा. बहन इत्तेके समस्या जातितुर वेलेटिर येसुनगा वासेर मत्तेर. वूरकुन बगवंतना सिर-मारगुन बारेते वेह्वले काने आसि मंता इत्तोर.

अद विजा वीत्ले दुसुर कस्टम कीतेर. वूरा कस्टम्ना पंडितुन मिरट येच्चेर मंतिट" इन्जेर इत्तोर.

39 "नना कीता सम्दोतुन बारेते, नना वेह्वक मनेकेन नाकुन वेह्तोर" इन्जेर अद वेय्लो वेह्ता. ते अद गवतुन पिय्सि, समरया येरियता चहर्तुर वेलेटिर लोकुर येसुन पोरो बरोसा इर्तेर. 40 वूर समरयतुर वोन्गा वासि, "गुरुजि! निमे महगा वासि, मंदय लागर" इन्जेर जुल्मा कीतेर. ते येसु वूर्गा रंड रोज्क मत्तोर. 41 येसु वेह्तङ गोस्टिङ कुद केन्चि, उंडे वेलेटिर बक्तलिर आतेर. 42 "निमे वेह्ता गोस्टि पिय्सिन आयो बित, ममोट वोनङ गोस्टिङ कुद केन्चि, वंदे दुनियतुन बचि किय्वल किरिस्तु इन्जेर किर कीसि, नम्तोम" इन्जि वेय्लोन वेह्तेर.

येसु अदिकारिनोर मरिन चोकोट किय्वल

(मत्तयि 8:5-13; लूका 7:1-10)

43 रंड रोज्क आता पेजे, येसु गलिलया येरियते सोंले पेसितोर. 44 (अस्के येसु, «पर्वक्तन तंवा सोंता येरियतगा मान पुटो» इन्जेर मुनेने वेहिच मत्तोर.) 45 तेर बित वोर गलिलया येव्ता पेजे, अगटुर लोकुर चोकोट मान सीसि, वोन करुम कीतेर. बारितेके पस्का सड जर्ग्नेके, वूर येरुसलेम्नगा सोन्जि मत्तेर अनि येसु कीतङ मय्मतङ काम्क सूड्सि मत्तेर. 46 अहन सोनेके सोनेके, इदेन मुने येतुन आडुक्र्ना रसत दात मार्युसीतोर अद, गलिलयता काना चहर्दे येव्तोर. कपेर्नहोम इंवल चहर्ते राजनोर वोरोर अदिकारि

39 योहा 4:5,29 **41** 1कोरा 2:4-5 **42** योहा 1:29; **2कोरा 5:19**; **1योहा 4:14 44** मत्ता 13:57; मार 6:4; लुका 4:24 **45** योहा 2:13-16,23 **48** दानि 4:2; योहा 20:29; अपो 2:22; 1कोरा 1:22; हेब्रि 2:4 50 मत्ता 8:13; लका 17:14 1 बहिर 23:14-17; 34:23; कटोडा 23:2-4; रेंडा 16:16 **2** नेहे 3:1;12:39

मत्तोर. वोनोर मरि बेमरिते सानल मींड्सि मत्तोर. ⁴⁷ते वोर अदिकारि, यूदयतल गलिलया येरियते येस् वातोर इन्जेर केन्चि, येसुनगा सोत्तोर. अनि, "ना मरि बेमरिते सानल मींड्सि मंतोर. निमे वासि, चोकोट कियय लागर" इन्जेर येसुन विनंति कीतोर. ⁴⁸ते येसु, "चमत्कार्क अनि मय्मतङ काम्क सूडा बीगर, ना पोरो बरोसा किय्विट सेलेय?" इन्जेर इत्तोर. ⁴⁹तेर बति वोर अदिकारि, "पर्ब्! ना मरिना परन सोंवक मनेकेन वरा" इन्जेर इत्तोर. 50 अस्के, "निमे रोन सोन. नी मरि पिसंतोर" इन्जेर येस् वेह्तोर. ते वोर अदिकारि, येसुना गोस्टित पोरो बरोसा इर्सि पेसितोर. 51 वोर अहन सरिय सोन्जेर मनेकेन, वोनुर सेव्कलिर मुनेत्क वासि, "नीवोर मरि चोकोट आतोर" इन्जेर वेह्तेर. ⁵² ते वोर अदिकारि, "बद वकत्ने चोकोट आतोर?" इन्जेर सेव्कलिरकुन पूसि कीतोर. अस्के वूर, "निने दुपरि उंदि नेक्नेके, चोकोट आतोर" इन्जेर वेह्तेर. ⁵³ बरोबर अदे वकत्ने येस् तनकुन, «नीवोर मरि पिसंतोर्» इंवल गोस्टि वेह्तोर इन्जेर सम्जे मासि, वोर अदिकारि अनि वोना रोतुर येसुन पोरो बरोसा इर्तेर. ⁵⁴ यूदया येरियतल गलिलया वासि, येसु कीता रेंडवा मय्मता काम इद आंद.

केय-काल्क अर्सि सोत्तोन चोकोट किय्वल

5 अद आता पेजे, यूदुल्क्ना उंदि सड करुम वाता काड्कि, येसु येरुसलेम नगुडे, वर्सि सोत्तोर. ²येरुसलेम्ना गोरेना पाटक इंवल जागतुन करुम हेब्रि बासते बेतेस्ता इंवल कोनेर मत्ता. अद कोनेरतगा सियुङ मंडोप्क ³⁻⁴*[अद मत्तङ. कोनेरतगा कहि येलने बगवंतनोर दूतल रिय्सि येतुन हालि कींदुर. अस्के बोर मुने रियंतोरो वोर बातल बेमरि मत्तेके गिर चोकोट आंद्र.] अव मंडोप्क्नगा गुड्डिर लेङ्डल-तुङ्डलिर अनि केय-काल्क अर्सि सोत्त्र, सम्दि तीर्क्नङ बेमरिङ वालिर जागा पिय्सि मंदिर. 5 वूर रोपो तीसा आट (38) साल्कनल बेमरिते मंवल वोरोर मायनल मत्तोर. ⁶ वोर माय्नन येस् सुडसि, वेले साल्कनल बेमरिते मंतोर इंवल करि कीसि, "चोकोट आयना इंति कि?" इन्जेर वोन पूसि कीतोर. ⁷ते वोर मायनल, "पर्बु! अद कोनेर्ता येर हाले मानेके, नाकुन अगा रेह्वलिर बोरे सेलुर. अदेन साटि नना रेय्ले वानेकेते, नाकुन तेर मुनेन दुस्रोर बोर्तेर अगा रेयंतोर" इन्जेर जवब सीतोर. 8 अस्के येस्, "तेदा! अनि नीवा चाप्रतुन पिय्सि रोन सोन" इन्जेर इत्तोर. ⁹अहन इत्ता

5 मार 9:21; लूका 8:43; 13:16; अपो 3:2 6 लुका 18:41; हेब्रि 4:13,15 **7** रेंडा 32:36; कीर्ता 72:12; 142:4; 1कोरा 9:24; 2कोरा 1:8-10 8 मत्ता 9:6; मार 2:11; लुका 5:24 9 योहा 9:14; अपो 3:7-8 **10** नेहे 13:15-21; इर 17:21; लुका 6:2; 13:14; योहा 9:16 **11** मार 2:9-11 **14** कटोडा 26:23-24,27; नेहे 9:28; कीर्ता 27:6; 118:18; येसा 38:20; योहा 5:5;8:11

बरोबर, वोर चोकोट आसि, तंवा चाप्रतुन पिय्सि ताक्सेर सोत्तोर.

इद गट्ना यूदुल्क्ना आरम्ना दिवोसुन नेटि जर्ग्ता. 10 ते यूदुल्क्नुर अदिकारिर, "नीवा चाप्रा पिय्सि ताक्वल, नेंड आरम्ना दिवोस आता काड्कि, दर्मता कानुंत्न उल्टा ताक्तप आंता" इन्जेर चोकोट आतोन सङा इत्तेर. 11 बति वोर, "नाकुन चोकोट किय्वल. 'नीवा चाप्रा पिय्सि सोन इत्तोर'" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. 12 ते वूर, "'नीकुन चाप्रा पिय्सि सोन' इन्जेर बोर वेह्तोर?" इन्जि पुसि कीतेर. 13 बित वोर वेहा पर्मिक, बारितेके अगा वेले मांदि मत्तेर अनि येसु मांदितगा मिस्डे मासि सोत्तोर. 14 अद आता पेजे येसु, वोन मंदिर्ता आव्रतगा सूड्सि, "इचुला केन्जा! निमे चोकोट आति. उंडे वेले दुक्सा वाय्वक्ने मंले, पाप्नङ काम्क किय्मा" इन्जेर वेह्तोर. ¹⁵ अस्के. वोर मायनल *5:3-4 तोलेतङ कहितङ ग्रीकु ग्रंत्क्नगा इव

गोस्टिङ सेलेङ.

यूदुल्क्नुर अदिकारिर्गा सोन्जि, "नाकुन चोकोट किय्वल येसु आंदुर" इन्जेर वेह्तोर.

16 येसु आरम्ना दिवोसुन नेटि ईतङ काम्क कीततुन हिंदल, वूर यूदुल्क्नुर अदिकारिर येसुन दुक्सा सिय्वल मोदोल कीतेर. 17 बति येसु, "ना बाबो हर गट्का काम कीसेर मत्ता काड़िक, नना गिर काम कीसेर मंतोन" इन्जेर वेह्तोर. 18 इद कारंतुन हिंदल, यूदुल्क्नुर अदिकारिर, "वेर सिरिप आरम्ना दिवोस्ना मा नेकितुन बह्के माय्वले आय्वा, बगवंतन तंवोर बाबो इन्जेर वेह्चि, तनकुन बगवंतन बरोबर बिंड कीसेर मंतोर" इन्जि, इव रंड कारनकुन हिंदल, येसुन जकना इन्जेर वूर निर्नय कीतेर.

बगवंतना अदिकार येसुनगा मंता

¹⁹ ते येसु इहिन पोडि कीसि वेहतोरः "इद सतेम आंद. बगवंतनोर मिर तंवा तना बतय किया परोर. बाबो बतल कींतोरो, सिरिप अदेने सूड्सि मिर कींतोर. बाबो बगवंतल बतङ बहन कींतोरो, अवेन मिर अहने कींतोर. ²⁰ बाबो मिरन लाड कीता काड्कि, तना किय्वलिक सम्दो कामकुन मिरन तोह्चेर मंतोर. उंडे वेले डगुक काम्क मुने बिवसत्ने मिरन सङा बाबो कियुस्वल सूड्सि, बेय गुल आकिट. ²¹ बाबो सातुरकुन बहन नेंडुसंतोरो, अहने मिर गिर तना नेमि कीतुरकुन पिसुसंतोर. ²² बाबो बोने तस्वा कियोर. बित तस्वा

17 योहा 9:4;14:10; कोलसि 1:16; हेब्रि 1:3 **18** जेकर्या 13:7; योहा 5:16,23;7:1; 8:58;10:30,33;19:7; पिलिपि 2:6; उजगिरि 22:1 19 कीर्ता 50:6;138:3; येसा 45:24; लूका 21:15; योहा 3:3;5:21,24-26, 28-30;8:28;9:4;10:18; 11:25-26;12:49;14:10, 16-23; रोमा 6:4; 8:11; 1कोरा 15:12; 2कोरा 12:9-10; एपेसि 1:18-19;2:5; 3:16; पिलिपि 3:21; 4:13; उजिगिरि 2:23 **20** मत्ता 3:17; योहा 3:35 **21** रेंडा 32:39; लुका 7:14-15;8:54-55; योहा 11:25,43-44; 17:2; अपो 26:8; रोमा 4:17-19:8:11 22 कीर्ता 9:7-8;96:13; 98:9; बोदा 11:9; मत्ता 16:27;28:18; योहा 5:27;9:39; 17:2; अपो 10:42; 17:31; रोमा 2:16; 14:10-12; 2कोरा 5:10; 2तेसा 1:7-10; **2**तिमो 4:1; 1 पेतु 4:5; उजगिरि 20:11-12 **23** इर 17:5-7; मत्ता 11:27; लूका 10:16; 12:8-9; योहा 15:23-24; 1कोरा 10:31; एपेसि 6:24; 1तेसा 3:11-13; 2तेसा 2:16-17; तीत् 3:4-6; हेब्रि 1:6; 2पेतु 3:18; 1योहा 2:23; 2योहा 9 24 मार 16:16: योहा 3:16,18,36;6:40,

किय्ले बर्पुर अदिकार तंवोर मरिन सीतोर. 23 तनकुन बहंते सम्दिर मानि कींतेरो, अह्ने मरिन गिर मानि कियना इन्जेरेन, अद अदिकार मरिना केय्दे बगवंतल सीतोर. बोरे आयि मरिन मानि किय्वेके, मरिन सारि कीतोर बाबोन गिर मानि कीता लेकतगा वायोर. 24 नावा गोस्टि केन्चि, नाकुन सारि कीतोनगा बरोसा इर्वन, बस्केट पिस्वल जीवा पुटंता. आतोन पापकुन हिंदल, वाय्वल सिक्सा तपंता. मरंतल तप्सि, वोन बस्केट पिस्वल जीवा पुट्ता.

²⁵ "इद सतेम आंद. सानलिर बगवंतनोर मरिना गोस्टि केन्ज्वल वकत वासेर मंता. अद इंके वासिन मंता. अद गोस्टि केन्चि. ताक्वलिर बस्केट पिसंतेर. बगवंतल जीवतोर माल्कल आंदरो, अह्ने बस्केट पिस्वल जीवत्न सिय्वल अदिकार मरिन सीतोर. ²⁷ वोर मरि स्वर्गीर काड़िक, माय्नल आता लोकुरकुन तस्वा किय्वल अदिकार बाबो वोन सीतोर. 28 मिरट गुल आय्मट! उंदि वकत वासेर मंता. अद वकत्ने वीच्क्नगा मंवलिर सानलिर सम्दिर गिर बगवंतनोर मरिना गोस्टि केन्चि, नेंड्सि

47;8:51;10:27-30;11:26; 12:44;20:31; रोमा 8:1, 16-17, 28-30,33-34; 10:11-13; 1तेसा 5:9; 2तेसा 2:13-14; 1पेतु 1:5,21; 1योहा 3:14;5:1,11-13 **25** लूका 15:24; योहा 4:23;5:28;8:47; एपेसि 2:5;5:14; उजिगरि 3:1 **26** बहिर 3:14; इर 10:10; योहा 1:4;11:26;17:2-3 **27** योहा 5:22; अपो 10:42;17:31 **28** योबु 19:25-26; येसा 26:19; योहा 6:39-40; 1कोरा 15:42-54; 1तेसा 4:14-17; उजिगरि 20:12

बहिर वांतेर. ²⁹ नेंड्सि बहिर वातुर सम्दिरकुन वोर मिर तस्वा कीसि, वूर्गटल पुनेवंतलिरकुन बस्केट पिस्वल जीवा सींतोर अनि पापेस्तलिरकुन सिक्सा वाटंतोर. ³⁰ अद तस्वा नावा इचतुन पिय्सि आयो बित, नाकुन सारि कीतोना इचतुन पिय्सिन कींतोन. नावा नना बतय किया परोन. बाबल नाकुन वेह्ता तीरे, लोकुरकुन नाय्दा तस्वा कींतोन. नना किय्वल तस्वा नाय्दा आंद.

येसुन बारेतङ गवङ

31 "मोका ना बारेते ननय गवा वेहकते, नावा गवतुन करल इन्जेर वोपुर. ³²ना बारेते गवा वेह्ले वोरोर मंतोर. वोर वेह्वल गवा सतेम इन्जेर नाकुन टावा.

³³ "मिरट योहंतगा किहतुरकुन रोह्तिट. वोना गवा सतेमे आंद. ^{34–35} योहन डिवेत दात पोच्चेर वेड्चि सीसेर मत्तोर. मिरट वोना वेड्चिते जुलुक वेरि, बेय आनंद्ने मित्तट. मिरट बचे मायना इन्जेरेन इव गोस्टिङ वेह्चेर मंतोन.

"बित नाकुन निरमन्कना गवा जुरत सेले. ³⁶ बारितेके योहंतुन तेर डगुर गवा नह्गा मंता. अद बतल इत्तेके: नना कीतङ मय्मतङ काम्क. इव कामकुन बगवंतल नाकुन कीम इन्जेर हिन्ल कीतोर. इवे नाकुन बाबो सारि कीतोर इन्जेर निरुपन

29 दानि 12:2-3; मत्ता 25:31-46; लुका 14:14; अपो 24:15; रोमा 2:6-10; गलति 6:8-10; 1तिमो 6:18 **30** पुट 18:25; कीर्ता 40:7-8; येसा 11:3-4; होसे 10:7-10; मत्ता 26:39; योहा 4:34;5:19; 6:38;8:15-16,28; 14:10; रोमा 15:3 31 सुबुत 27:2 **36** मत्ता 11:4; योहा 2:23; 3:2,17;9:30-33;10:25, 37-38;15:24; 1योहा 5:9 **37** मत्ता 3:17; योहा 1:18; 8:18; 1तिमो 1:17; 6:16; 1योहा 4:12,20 38 1योहा 2:14 **39** रेंडा 11:**1**8-20; 18:15,18;32:47; येहो 1:8; कीर्ता 16:11; 36:9;119:11,97-99; सुबुत 6:23;8:33-34; येसा 34:16; इर 8:9; मत्ता 22:29; मार 12:10; लूका 16:31;24:27,44; योहा 1:45;5:32,36,46; 7:52; अपो 8:32-35; 13:27;17:11;26:22-23, 27; रोमा 1:2;3:2; 2तिमो 3:14-17; 1पेतु 1:10-11; 2पेतु 1:19-21; उजगिरि 19:10 **40** येसा 49:7;50:2; मत्ता 23:37; योहा 1:11; 3:19;6:27,37;8:45-46; 1योहा 5:11-13

कींतङ. ³⁷ वोरे बाबो ना बारेते इद गवा वेहचेर मंतोर. बित मिरट बस्केन वोना वचन केन्जमिक अनि बस्केन वोना रूप सूड्मिक. ³⁸ सारि किय्वन पोरो मिरट बरोसा इर्वा काड्कि, वोना बोदा मीवङ दिल्क्नगा मनो. ³⁹ बस्केट पिस्वल जीवा दर्मा-ग्रंत्नगा पुटंता इन्जेर सोन्च कीसि, मिरट चोकोटे मह्कंतिट. बित अवे वचन्क ना बारेते गवा वेहचेर मंतङ. ⁴⁰तेर बित मिरट अद बस्केट पिस्वल जीवतुन साटि नहगा वाय्ले वोप्विट.

41 "नाकुन माय्निलर सिय्वल डगुर-पान लागो. 42 बारितेके मिरट बगवंतन पेर्मा किय्विट इंवल नाकुन टावये. 43 नना नावोर बाबोना पोरोडे वातोन. नाकुन मिरट वोप्मिक. बित उंडे बोरे तंवा पोरोडे तनय वातेके, वोन मिरट आनंदने वोपंतिट. 44 मीकुन दुसुर डगुर-पान सिय्वल इस्टम बित, वोरोरे मंवल बगवंतल सिय्वल डगुर-पांदुन साटि कोसिद किय्विट. ते ना पोरो बहन बरोसा इरा पर्किट? 45 नना बाबोनगा मी पोरो पिरदि कींतोन बतलो इन्जेर सोन्च किय्मट. बित दर्मता कानुंतुन

41 योहा 7:18 43 मत्ता 24:5; योहा 6:38;8:28-29;10:25; 17:4-6; हेब्रि 5:4-5 44 1समु 2:30; 2जर्ग्ता 6:8; मत्ता 23:5; 25:21-23; लूका 19:17; योहा 12:43; रोमा 2:7,10,29;8:7-8; 1कोरा 4:5; पिलिपि 2:3; 1पेतु 1:7 45 योहा 9:28-29; रोमा 3:19-20

लिहि कीतोर मोसे पर्वक्तन पोरो मिरट आसा इर्तिट. वोर मोसेय मी पोरो पिरदि कींतोर. ⁴⁶ वोर मोसे ना बारेते लिहि कीता काड्कि, मिरट मोका वोन बरोसा कींदिट्ते, नाकुन गिर बरोसा कींदिट. ⁴⁷ बित मोसे लिहि कीता दर्मता कानुंतङ गोस्टिने मिरट नम्विट्ते, नावङ गोस्टिन बहन नमा पर्किट?" इन्जेर यूदुल्क्नुर अदिकारकुन वेह्तोर.

येसु सियुङ हजर्क मांदितुन जेवुन दोस्वल

(मत्तयि 14:13-21; मार्क 6:30-44; लूका 9:10-17)

6 अद आता पेजे, येसु गलिलया सम्दुर्तुन* हंदा बाज्नेके, तंवुर सिस्यलिर सङा सोत्तोर. 2 बेमरि वालिरकुन येसु चोकोट कीतङ मय्मतङ काम्कुन सूड्सि, वेलेटिर मांदि वोन पेजेय वासेर मत्तेर. ³ते येसु गुटा तेर्ग्सि, तंवुर सिस्यलिर तोडो उद्तोर. 4 अव दिवोस्क्नगा यूदुल्क्ना पस्का सड करुम वासि मत्ता. ⁵अद वकत्ने येसु तला तह्चि सिर्मुट सूड्तोर. ते वेलेटिर मांदि तन्गा वासेर दिस्तेर. "वीर सम्दिर तिंले बगटल काने येच्चि तर्कट?" इन्जेर पिलिपुन येसु पूसि कीतोर. 6 तना बतल किय्वल मंतोर इंवल तनकुन टावय. बति वोर पिलिप्ना मंदे बतल मंतयो करि कियना इन्जेरेन, येसु अहन पूसि कीतोर. ⁷ते पिलिपु, "रंड नुह्क (200) कूरतङ बिलने चंदि येच्चि तत्तेके तेर बित, हर वोरोन जरजरा तिंले गिर येवो" इन्जेर जवब सीतोर. ^{8–9} अस्के वोनुर सिस्यलिर्गटल सीमोन-पेतुर्तोर

46 ਪ੍ਰਟ 3:15,12:3;18:18; 22:18;28:14;49:10; इसोब 21:8-9;24:17-18; रेंडा 18:15,18-19; लूका 24:27; योहा 1:45; अपो 26:22; रोमा 10:4; गलति 2:19;3:10,13,24; 4:21-31; हेब्रि 7:1-10 **47** लुका 16:29,31 **1** मत्ता 4:18; मार 6:31-44; लूका 5:1; योहा 6:23;21:1 **3** योहा 6:15 **4** योहा 2:13<mark>;</mark>11:55 6 पुट 22:1 7 इसोब 11:21-22; मार 6:37 10 लूका 9:14-16 11 मत्ता 15:36; लुका 24:30; योहा ६:२३; अपो २७:३५; रोमा 14:6; 1तिसा 5:18 **12** लूका 1:53 **14** पुट 49:10; रेंडा 18:15-18; मत्ता 11:3; 21:11; योहा 1:21;4:19; 7:40; अपो 3:22-24;7:37 15 मार 6:45-52; 11:9; लूका 19:38; योहा 6:15-21; 7:3-4;18:36

आंद्रेयल, "इगे वोरोर कांडिनगा सियुङ सारिङ अनि रंड चुडुक मीन्क मंतङ. बति इचोर वेले मांदितुन इव बेकेन येवोङ" इन्जेर येसुन वेह्तोर. ¹⁰ ते येसु, अगा उदनल जाडि मत्ता काड्कि, "तान पोरो पर्जतुन उपुसट" इन्जेर वेह्तोर. ते मरि-मियड अनि वेय्लोकुन लेका किय्वके, लग-बग सियुङ हजर्क (5,000) माङ्सा पङत उत्तेर. ¹¹ अस्के येस्, अव सारिङ पिय्सि, बगवंतन दनेवाद वेह्चि, पङत उद्तुरकुन वह्डि किय्ले सीतोर. अह्ने मीनकुन गिर सीतोर. वूर तिंदनञ्चोर तित्तेर. 12 पर्जा पेटिमेन तिता पेजे, "इच्र गिर करब आय्वक्ने, मेय्तङ टुक्डेङ सम्दो मीरि कीम्ट" इन्जेर सिस्यलिरकुन येस् वेह्तोर. ¹³ते सिस्यलिर, तित्तङ अव सियुङ सारिनल मेय्तङ टुक्डेन मीरि कीतेके, बारा डालङ निंतङ. ¹⁴ अद मय्मता कामुन सूड्सि, पर्जा गुल आतेर. अनि "इद दुनियते वाय्ले मत्तोर वोर करल पर्वक्तल वेरे आंद्र" इन्जेर पर्जा इत्तेर. 15 ते येस्, वूर पर्जा तनकुन हट्न राजल किय्ले आंतेर इंवल करि कीसि, अद गुटतेके वोरोरे सोत्तोर.

येसु सम्दुर्ता येत पोरो ताक्वल

(मत्तिय 14:22-27; मार्क 6:45-52)

16-17 अद नेटि पोड्द सोनेके, येसुनुर सिस्यलिर गलिलया सम्दुर्ता डर्डित करुम सोन्जि, येसुना सरि सूड्सेर मत्तेर. अस्के

*6:1 तिबेरिया सम्दुर इन्जेर गिर केयंतेर. *6:7 रंड नुह्क कूरतङ बिलना विलुवा किम जास्ता आट महिनना बूति. इवेन ग्रीकु बासते देनरङ इंतेर. सिकटि आसेर मत्ता तेर बित, येसु वूर्गा वाय्लेके मत्तोर. ते वूर सिस्यिलर, उंदि रूकतगा उद्यि, सम्दुरतुन हंदा बाजुन मंवल कपेर्नहोम चहर्ते सोंले पेसितेर. 18 अदे वकत्ने डगुर विड-दूंदड तेच्चि, सम्दुर्तङ हेल्वङ बडे मातङ. 19 वूर लग-बग मूंद-नालुङ कोस्क लक रूकतुन ताकुस्ता पेजे, येत पोरो ताक्सेर येसु तम्वा रूकतगा वाय्वल सूड्सि, बेय वेरितेर. 20 बित येसु, "वेरिमट! ननय आंदुन" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. 21 अस्के वोन आनंदने अद रूकतगा उपुसीतेर. अस्के येंटने वूर सोंवल जागते अद रूका येव्ता.

22-23 पर्बु विंति कीसि जेवुन दोस्तोर अद जागते, दुस्रो नेटि किह रूकङ तिबेरिया नगुडल वातङ. ते सम्दुर्ता हंदा बाजुन रेहे माय्वलिर लोकुर, सिस्यलिर सिरिप उंदिय रूकते सोत्तेर. बित वूर तर्सोते येसु सोन्मिक इन्जेर किर कीतेर. 24 वूर मांदि येसुन अनि सिस्यलिरकुन महक्तेर बित, बोरे पुट्मिक. ते अव रूकनगा उच्चि, येसुन महक्सेर कपेर्नहोम सोत्तेर.

²⁵ सम्दुर्ता हंदा डर्डिते येसु वूरकुन दिस्ता पेजे, "गुरुजि! इगे बस्के वाति?" इन्जेर पूसि कीतेर.

जीवतुन ताकद सिय्वल काने येसुय आंदुर

26-27 ते येसु, "मय्मतङ कामकुन अर्तम किय्वडुन हिंदल आयो बति, बर्पुर काने तित्ततुन हिंदले मिरट, नाकुन मह्क्सेर मंतिट. सिंव्सि करब आय्वल कानेतुन साटि पर्पेडे माय्मट. बित स्वर्गार माय्नल सिय्वल बस्केट पिस्वल जीवा वाले कानेतुन साटि पर्पेडे माम्ट. अहन सियन

18 कीर्ता 107:25;135:7 **19** योब् 9:8; कीर्ता 93:4; मत्ता 14:25-26; मार 6:47-49; योहा 14:18 20 मत्ता 14:27-31 **21** कीर्ता 24:7-10; मत्ता 14:32-33; मार 6:51; उजगिरि 3:20 24 योहा 6:17 **25** योहा 1:38-39 **29** रेंडा 18:18-19; कीर्ता 2:12; मार 16:16; योहा 3:36;5:39; अपो 16:31; रोमा 4:4-5; हेब्रि 5:9; 1योहा 3:23;5:1 34 योहा 4:15 **35** येसा 49:10; 55:1-3; मत्ता 11:28; लूका 6:25; योहा 4:13-14; 5:40;6:37,41,44-45, 48-58,65;7:37-38; 1कोरा 10:16-18; 11:23-29; उजगिरि 7:16;22:17 36 लुका 16:31; 1पेत् 1:8-9 **37** येसा 1:18-19;42:3; 55:7; मत्ता 11:28; योहा 6:39,44-45,65; 10:28-29;17:2,6,24; रोमा 5:20; एपेसि 2:4-10; 2तेसा 2:13-14; 1तिमो 1:16; 2तिमो 2:19; तीतु 3:3-7; हेब्रि 4:15 38 येसा 53:10; योहा 3:13,31;4:34; 5:30;6:33; एपेसि 4:9; पिलिपि 2:7-8 39 मत्ता 18:14; योहा 6:37,40,44, 54;17:12;18:9

साटिने, बगवंतल तंवा अदिकार्दा मोर ना पोरो वाड्तोर. इद सतेम आंद" इन्जेर वेह्तोर. ²⁸ अस्के वूर, "बगवंतल माकुन बतल कियना इंतोर?" इन्जेर पूसि कीतेर. ²⁹ ते येस्, "बगवंतल बोंते सारि कीतोरो, वोन्गा बरोसा इरना इन्जेर कोरंतोर" इन्जि वेह्तोर. 30-31 अद केन्चि वूर, "मा तोत्तर ईजिप्टनल वानेके, बोडि गुटनगा मंना इंवल काने तित्तेर. दर्मा-ग्रंत्नगा लिहि कीता तीरे वोर स्वर्गनल, अद कानेत्न तिंले सीतोर. ते ममोट नी पोरो बरोसा इरनल इंके मा साटि, बातल मय्मता काम कीसि तोहंति?" इन्जेर पूसि कीतेर. ³² अस्के येसु, "अद कानेतुन स्वर्गनल मोसे सिय्मिक बति, ना बाबोये सीतोर. इंके अद करल कानेतुन, ना बाबो स्वर्गनल सीसेर मंतोर. ³³ बाबो स्वर्गनल बततुन सारि कीतोरो, अदे दुनियतुरकुन जीवदान सींता. बगवंतल सारि कीता करल काने इदे आंद" इन्जेर वेह्तोर. ³⁴ते वूर, "पर्बु! अद कानेतुन माकुन बस्केट सीम" इन्जेर कोर्तेर. ³⁵ अस्के येस्, "ननय जीवदान सिय्वल कानेता आंदुन. ना पोरो बरोसा इर्सि, नावा चर्नते वाय्वलिर बस्केट्के वूरङ दिलकुन रोपो करुसायुर अनि वूरकुन बस्केट्के येर वट्का वसो. ³⁶ बति नना इदेन मुने वेह्तपिनय, मिरट नाकुन सूड्ता पेजे गिर ना पोरो बरोसा इर्मकि. ³⁷ तेर बति, बोन बोंते बाबो नहगा सारि कींतोरो, वूरे नहगा वांतेर. नहगा वातुरकुन बस्केने बहिर डग्लि कियोन. 38 बारितेके, नना नावा इचा तीर किय्ले स्वर्गनल रेय्सि वाय्मिक. बित नाकुन सारि कीतोना इचा तीर किय्लेने वातोन. ³⁹नाकुन सारि कीतोना इचा बतल इत्तेके, नहगा सारि कीतुर्गटल वोरोर गिर तप्सि सोंवक्ने नना काबाडा लागर. वूरकुन तस्वा किय्वल दिवोसुन नेटि नना नेंडुसा लागर. ⁴⁰ बारितेके, तंवोर मरिन बाज सूड्सि, बरोसा किय्वन बस्केट पिस्वल जीवा प्टना इंवले बाबोना इचा आंद. अहन बरोसा इर्वन तस्वा किय्वल दिवोस्न नेटि नेंडुसंतोन" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. ⁴¹⁻⁴² अस्के वूर यूद्ल्क्ना जातितुर, "'नना स्वर्गनल रेय्सि वाता कानेता' इंतोर. वेर येसुते योसेप्नोरे मरि आंद्र कि रा! वेनुर अवल-बाबो माकुन टावय. 'नना स्वर्गनल रेग्सि वातोना आंदुन' इन्जेर बारि इंतोर?" इन्जि गोल्ग्तेर. ⁴³ते येसु, "मीवा मिरट गोल्ग्मट" इन्जेर वूरकुन इत्तोर. ⁴⁴ "नाकुन सारि कीतोर वोर बाबो, बूरा दिलतगा इचा पुटुसंतोरो, वूरे नहगा वांतेर. दुसुर वायुर. नहगा वातुरकुन तस्वा किय्वल दिवोसुन नेटि नेंडुसंतोन" इन्जेर वेह्तोर. ⁴⁵"'बगवंतले वूरकुन करुसींतोर' इन्जेर पर्वक्तलिर लिहि कीतेर. बूर्ते अव गोस्टिङ करिसि, अवेन पिय्सि ताकंतेरो, सिरिप वूरे नहगा वांतेर. ⁴⁶ बगवंतन सूड्तोर वोर बोरे सेलोर इन्जेर वेह्चेर मंतोन. सिरिप ननय बगवंतन सूड्सि, वातोना आंद्न. ⁴⁷ बोर्ते नह्गा बरोसा इरंतोरो, वोन बस्केट पिस्वल जीवा पुटंता इंवल सतेम आंद. ⁴⁸ननय जीवदान सिय्वल कानेता आंदुन. ⁴⁹मी तोत्तुर अद बोडि गुटनगा मंना इंवल काने तित्तेर तेर बति मार्तेर. ⁵⁰ बति इद स्वर्गनल रेग्सि वाता कानेतुन बोर्ते तिंतेरो, वोन बस्केट मरन मनो.

40 येसा 45:21-22; 52:10; लुका 2:30; योहा 1:14;3:15-18;4:14; 5:24;6:27,54;11:25; 12:45;14:19; रोमा 6:23; 1योहा 1:1-3:5:11-13 **44** इर 31:3; होसे 11:4; मत्ता 11:25-2<mark>7;16:17</mark>; योहा 6:39-40,45,65; 12:32; एपेसि 2:4-10; कोलिस 2:12; तीतु 3:3-5 **45** येसा 2:3;54:13; इर 31:33-34; मीका 4:2; मत्ता 11:27;17:5; मार 1:2; लूका 1:70; 18:31; योहा 5:38-40; 6:37,65;10:27;16:14-15; एपेसि 1:17;4:21-22; 1तेसा ४:9; हेब्रि 8:10-11; 10:16; 1योहा 4:1-3 **46** योहा 1:1<mark>8;7:29</mark> **47** योहा 3:16, 18,36;5:24;6:40, 54; रोमा 5:9-10; कोलसि 3:3-4 **48** योहा 6:3<mark>3-35,</mark> 51; 1कोरा 10:16-17; 11:24-25 **50** योहा 6:33,51,58 51 मत्ता 20:28; लुका 22:19; योहा 6:33; तीतु 2:14; हेब्रि 10:5-12,20 **52** योहा 9:16;10:19 **53** मत्ता 18:3; 26:26-28; योहा 3:3; 6:26-27,47,55;15:4; 1योहा 5:12; उजगिरि 2:17 **54** कीर्ता 22:26; सुबुत 9:4-6; येसा 25:6-8; 55:1-3; योहा 4:14; 6:27,39-40,47, 63; गलित 2:20; पिलिपि 3:7-10 **55** योहा 1:9,47;8:31,

36;15:1; हेब्रि 8:2

⁵¹ स्वर्गनल रेग्सि वाता जीवदान सिय्वल कानेता ननय आंद्न. बोर्ते इद कानेतुन तिंतोरो, वोर बस्केट पिसंतोर. अद काने ना मेंदोल आंद. अद मेंदोडुन दुनियतुरकुन बस्केट पिस्सि इर्ले, अर्पना सींतोन" इन्जेर वेह्तोर. ⁵² इद केन्चि वूर यूद्ल्क, "मरट तिंले वेर तंवा मेंदोडुन बहन सिया परंतोर?" इन्जेर तम्वा तमा सोङ्ने चर्ची कीतेर. ⁵³ ते येस्, "स्वर्गीर माय्नना मेंदोल तिंवेकेन आयि, वोना नेतुर उंवेकेन आयि, मीकुन बस्केट पिस्वल जीवा पुटा परो. इद सतेम आंद. 54 बति बोर्ते नावा मेंदोड्न तिन्जि, नावा नेतुडुन उंटोरो, वोर बस्केट जीवते मंदंतोर. वोर सातेके गिर, तस्वा किय्वल दिवोस्ने नना वोन नेंडुसंतोन. ⁵⁵ बारितेके नावा मेंदोल करल तिंवल काने आंद अनि नावा नेत्र करल उंवल चीज आंद. ⁵⁶ बोर्ते नावा मेंदोडुन तिन्जि, नावा नेतुडुन उंटोरो, वोन्गा नना नह्गा वोर उंदि आसि, मंदंतोम. ⁵⁷ जीवते मंवल बाबो नाकुन सारि कीता काड्कि, नना जीवते मंतोन. अहने नावा मेंदोड्न, बोर्ते तिंतोरो वोर, ना हिंदल जीवते मंदंतोर. 58 स्वर्गनल रेय्सि वाता करल कानेता ननय आंद्न. तोत्तर मंना इंवल काने तिन्जि गिर मार्तेर. बति इद कानेतुन तितुर बस्केट जीवतेन मंदंतेर इन्जि, मीकुन वेह्चेर मंतोन" इन्जेर इत्तोर. ⁵⁹ इव गोस्टिङ कपेर्नहोम्ना सुनगोग्नगा बोदा कीनेके येसु वेह्तोर.

^{*6:59} सुनगोग इत्तेके यूदुल्क मीरे माय्वल रोन.

56 योहा 14:20;15:4-5; 17:21-23; 1योहा 3:24; 4:15-16; उजिगिरे 3:20

57 योहा 5:26;17:21; गलित 2:20

59 योहा 6:24

बस्केट पिस्वल जीवतुन बारेते बोदा

60 इव गोस्टिङ केन्चि वूर बक्तलिर, "इद बोदा वेले कटिंता मंता. इद बोदत्न बोर वोपनिर?" इन्जेर गोल्ग्तेर. ^{61–62} ते येसु अद करि कीसि, "मिरट इद गोस्टि केन्चिन सोङुन वातेके, स्वर्गीर मायनल, वाता जागतेके ताच्चि सोंवल सूड्तेके, उंडे बहन आंतिटो?" इन्जेर बक्तलिरकुन इत्तोर. ⁶³"मेंदोल जीवतुन सिया परो. सिरिप बगवंतना आत्मतुन हिंदले, जीवते मंतिट. नना वेह्वलिक जीवा सिय्वल आत्मतङ गोस्टिङ आंदुङ. 64 बति मी रोपो कहितुर बरोसा कियुर वूर मंतेर" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. बारितेके, तनकुन बोर नंमोर अनि बोर पसि कींतोर इंवल येसुन मोदोडले टावा मत्ता. ⁶⁵ अनि उंडे येसु, "मीकुन ना बाबो सारि कीतेके तपा, नहगा बोरे वाया पर्विट. अदेन साटिने इव गोस्टिङ मी सम्दिरकुन वेह्तोन" इन्जेर इत्तोर. ⁶⁶ अस्केडल येस्न्र वेलेटिर बक्तलिर पेजे मल्सि सोत्तेर अनि वूर उंडे बस्केन वोना बक्ति पिय्मकि. ⁶⁷ अदेन साटि, येसु बारा जन्क सिस्यलिर बाजुन मल्सि, "मिरट गिर दाकोम इंतिट कि बतल?" इन्जेर पूसि कीतोर. ⁶⁸ अस्के सीमोन-पेत्रु, "बोन्गा इन्जेर दाकोम पर्बु? बस्केट पिस्वल जीवा सिय्वलिक गोस्टिङ वेह्विन निमेय आंदि. ⁶⁹'बगवंतल रोह्तोर वोर पवित्रा वालेनि निमेय आंदि' इन्जि बरोसा इर्सि करि कीतोम" इन्जेर वेह्तोर. ⁷⁰ ते येस्, "मी बारा जनकुन ननय नेमि कीतोन कि सेले? बति मिह्गटल वोरोनगा सय्तंदा मन मंता" इन्जेर वेह्तोर. ⁷¹ सीमोंतोर मरि

60 योहा 6:66 **63** पुट 2:7; रेंडा 32:47; कीर्ता 19:7-10; 119:50,93,130; योहा 6:68;12:49-50; रोमा 8:2;10:8-10, 17; 1कोरा 15:45; 2कोरा 3:6-8; गलित 5:25; 1तेसा 2:13; हेब्रि 4:12; याको 1:18; 1पेत् 1:23;3:18,21 **64** कीतो 139:2-4; योहा 2:24-25;5:42; 6:61,70-71;10:26; 13:10-11; रोमा 8:29; 2तिमो 2:19; हिब्रि 4:13 **65** योहा 3:27;6:37, 44-45;10:26-27; एपेसि 2:8-9; 2तिमो 2:25 **66** जेपंया 1:6; मत्ता 12:40-45;13:20-21; 19:22;21:8-11;27:20-25; लूका 9:62; योहा 6:60, 64;8:31; 2तिमो 1:15; 4:10; हेब्रि 10:38; 2पेतु 2:20-22; 1योहा 2:19 **68** कीर्ता 73:25; योहा 5:24;6:63; अपो 4:12; 1योहा 5:11-13 **69** मार 8:29; लूका 9:20 **70** योहा 13:2,27;17:12 1 मत्ता 10:23;21:38; योहा 4:3;5:16-18;7:19 **2** जेकर्या 14:16-19 **3** मत्ता 12:46; योहा 7:5 **4** योहा 18:20 **5** मार 3:21 **6** कीर्ता 102:13; बोदा 3:1-15; मत्ता 26:18; योहा 2:4;7:8,30;8:20; 13:1;17:1; अपो 1:7 **7** सुबुत 9:7-8; योहा 3:19;15:18-19; गलति 4:16; 1योहा 4:5 8 योहा 7:6 10 आमोस 5:13 **11** योहा 11:56 **12** योहा 7:40-43;9:16

इस्करियोत नाट्नोर यूदल, बारा जन्क सिस्यिलर्गटल वोरोर आसि गिर दोका सिय्वल आतोर. अदेन साटिने वोन बारेते इद गोस्टि वेह्तोर.

येसु अनि वोनुर तमुक

र्यसुन जक्ले सूड्सेर मत्ता काड्कि, यूदया येरियतगा वोर सोन्मिक. सिरिप गिललया येरियतगन तिरिसेर मत्तोर. ² बित अद गट्कते यूदुल्क्ना डेरना सड करुम वासेर मत्ता. ³ते येसुनुर तमुक, "निमे इंगेटल यूदया सोन. अस्केन अगटुर नी बक्तिलर नीवङ मय्मतङ काम्क सूडंतेर. ⁴ इंगेन मत्तेक नीकुन डंगुर-पान वायो. निमे करलेने इव मय्मतङ काम्क कीतेके, दुनियतुरकुन तोहा" इन्जेर तादन वेह्तेर. ⁵ इत्तेके, वोनुर तमुक गिर येसुनगा बरोसा इर्मिक.

⁶ते येसु, वूरकुन इत्तोर, "ना बारेते वोड्कि अरुस्वल वकत अजुन वायोये. बित मिरट बस्के गिर अगा सोंदा वचो. ⁷दुनियतुर मीकुन मेच्वक मंदा परुर. बित वूर किय्वलिक काम्क करब मंतङ इन्जेर नना वेह्ता काड्कि, नाकुन वूर मेचुर. ⁸मिरट सडदुन साटि सोंटु. नावा वाय्वल वकत निंद्रा काड्कि, नना इंके मी सङा वायोन" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. ⁹इहिन वेह्चि, येसु गलिलयतगन आग्तोर.

10 बति वोनुर तमुक सडदुन साटि सोत्ता पेजे, येसु गिर उजगिरिते आय्वा, मिंडते अगा सोत्तोर. ¹¹ अद सड जर्ग्नेके यूदुल्क्नुर अदिकारिर, "वोर बगा मंतोर?" इन्जेर वोन साटि महक्तेर. ¹²ते अद मांदितल कहित्र, "येस् चोकोट्नोर मायनल आंदुर" इन्जेर अनि, उंडे कहितुर, "सेले-सेले वोर पर्जतुन पिस किय्वल आंदुर" इन्जेर कुसा कुसा चर्चा कीतेर. ¹³ बति यूदुल्क्नुर अदिकारिरा वेरेते, येसुन बारेते बोरे उजगिरि वड्क्मिक.

येसु डेरना सड जर्ग्नेके मंदिरतगा बोदा करुस्वल

14 अद सड मोदोल आसि अर्दो दिवोस्क आता पेजे, येसु मंदिर्तगा सोन्जि, बोदा करुस्वल सुरु कीतोर. 15 अद केन्चि वूर, "असल वेर बोरे गुरुनगा सिक्सान येत्मिक. बित वेन इचोर वेले गियन बगटल वाता?" इन्जेर वूर यूदुल्क गुल आतेर. 16 ते येसु, "नना वेह्विलक गोस्टिङ नावङ आयोङ. बित नाकुन सारि किय्वल बगवंतनङ आंदुङ. 17 मिह्गटल 13 योहा 9:22; 19:38;20:19 16 योहा 14:10,24;17:8— 17 कीर्ता 25:8-9, 12;119:101-102; इर 31:33-34; दानि 12:10; मीका 4:2; लूका 8:15; योहा 8:31-32,43, 47; अपो 17:11; पिलिपि 3:15-16 18 योहा 5:41; 1कोरा 10:31-33 19 योहा 1:17— 20 योहा 8:48,52;10:20

बोरे आयि बगवंतना इचा तीर ताकना इंदनुर्ते, इव गोस्टिङ नह्गटल वासेर मंतङ कि सेलेके, बगवंतनल वासेर मंतङ इंवल करि कींतोर. ¹⁸ बोर्ते सोंता गोस्टिङ करुसंतोरो, वोर तंवय डगुर-पांदुन कोरंतोर. बति बोर्ते तनकुन सारि किय्वने डग्र-पान वायना इंतोरो, वोर बरोसतोर आंद्र. वोन्गा करब बतय सेले. ¹⁹मोसे दर्मता कानुंतुन मीकुन सीतोर. तेर बति मिह्गटल वोरोर गिर अवेकुन पिय्सि ताक्सेर सेल्विट. इदेन बद्लि नाकुन जक्ले सूड्सेर मंतिट" इन्जेर येसु इत्तोर. ²⁰ अद केन्चि दुस्रोक नह्कनल वातुर वूर, "एहे! नीकुन बूर जक्ले सूड्सेर मंतेर? निह्गा बूत सोप्रे मासि मंता कि बतल?" इन्जेर इत्तेर. ²¹ ते येसु, "नना आरम्ना दिवोस्न नेटि, कीता मय्मता कामुन सूड्सि, मिरट सम्दिर वेले गुल

आतिट. ²² मी मरकुन तोल कत्रि* कियना इन्जेर मोसेना कानुंतगा मंता. इद रिवज मोसे मोदोल किय्मिक. बित तोत्तुर्गटल वाता. तेर बित आरम्ना दिवोसुन नेटि गिर, मिरट इद कार्या कीसेर मंतिट. ²³ना पोरो बारि सोङुन वांतिट? मिरट वोरोर कांडिन, आरम्ना दिवोसुन नेटि तोल कित्र कीतेके, मोसेना कानुंतुन बह्के मातप आयो इंतिट. बित अंटित्क वोरोर माय्नन नना चोकोट कीतेके, नाकुन बह्के मातोर इंतिट. ²⁴ पोरो दिस्वडुन हिंदल, तस्वा किय्मट. बित सोन्च-विचार कीसि, बरोबर तस्वा कीम्ट" इन्जेर येसु वेह्तोर.

येसुये किरिस्तु कि बतल?

²⁵ अस्के येरुसलेम्न्र किह जन्क, "वूर अदिकारिर जक्ले, महक्वल वेरे आंदुर सेलेय?" इंवल मोदोल कीतेर. ²⁶"इचुला सूडट! वोर उजगिरि वड्क्सेर मंतोर. तेर बति, बोरे बतय इन्जेर सेलुर. वेरे करल किरिस्त् इन्जेर अदिकारिर करि कीतेरो बतलो? ²⁷ बति किरिस्त् वानेके, वोर बगटल वांतोर इंवल, बोने करे मायो. वेर्ते बगटोर इंवल माकुन टावये" इन्जेर वड्क्तेर. ²⁸ अस्के येस् मंदिरतगा बोदा करुसेर, "नना बोना आंदुन अनि बगटल वातोन इंवल माकुन टावये इन्जेर सोन्च कींतिट. बति नावा नना इगे वाय्मिक. नाकुन सारि किय्वल सतेवंतल आंदुर. वोर बोर आंदुरो मीकुन टावा सेले. ²⁹ बति वोर नाकुन टावा. वोर सोन इन्जेर हुकुम सीता काङ्किने, इगे वातोन"

22 पुट 17:10-14; कटोडा 12:3 **24** कटोडा 19:15; रेंडा 1:16-17;16:18-19; कीतो 58:1-2; सुबुत 24:23; येसा 11:3-4; योहा 8:15; याको 2:1,4 **27** मीका 5:2; योहा 6:42 **28** इर 9:6; योहा 8:19,26,42 **29** मत्ता 11:27; योहा 8:55 30 योहा 7:6, 32;8:20;10:39 31 मत्ता 12:23; योहा 12:42 **33** योहा 13:33;16:5 **35** येसा 11:12; जेपंया 3:10; याको 1:1; 1पेत् 1:1 36 योहा 7:34

इन्जेर जोर्ते वेह्तोर. ³⁰ अद वकत्ने वूर अदिकारिर वोन पिय्ले कोसिद कीतेर. बति वोरोर गिर वोन पोरो केय वाटा पर्मिक. बारितेके वोना वकत निंद्लेके मत्ता. ³¹ तेर बति "किरिस्तु वानेके, वेन तेर अदिक मय्मतङ काम्क कींतोरिय?" इन्जि, वेलेटिर पर्जा वोन पोरो बरोसा इर्तेर. ³²इव कुसा कुसा इंवलिक गोस्टिङ परिसयुल्क* केन्ज्तेर अनि वीर परिसयुल्क, डगुक कटोडलिर मीरे मासि, येसुन पिय्ले मंदिरतगा केप्वलिरकुन सारि कीतेर. ³³ अस्के येसु, "नना उंडे जरसि वकत वेरि, मी सङा मंदंतोन. अद वकत निंता पेजे, नाकुन सारि किय्वनगा मल्सि दांतोन. ³⁴मिरट नाकुन मह्ककिट बति, नना मीकुन पुटोन. नना सोन्जि मंवडगा मिरट वाया पर्विट" इन्जेर वेह्तोर. ³⁵ यूदुल्क्नुर अदिकारिर तम्वा तमा, "मरट मह्क्तेके गिर पुट्वक्ने वेर बगा सोन्मड मंदर बेहे? मोका दुस्रोक देस्क्नगा पग्ने मासि मंवलिर यूदुल्क्नगा सोन्जि, बगवंतन बारेते टावा सेलुर वूर्क्न* बगवंतना बोदा वेह्मड मंदर कि? ³⁶ 'मिरट नाकुन मह्ककिट बति, नना

*7:22 मोड्डलिर पुट्सि आट रोज्क्ने मोसेना कानुंतगा तोल किन्न कियना इन्जेर हुकुम मंता. *7:32 परिसयुल्क यूदा दर्मतेर पेदोल्क लोकुर आंदिर. बगवंतनङ नेकिङ सम्दिर पिय्सि ताकना इन्जेर वेह्ंदिर अनि तमो गिरे पिय्सि ताकिंदिर. बित वूर तमकुन मंदे वातङ नेकिङ अनि रीति-रिवज्क वेले तयर कीसि इवेन गिर पिय्स ताकना इन्जेर वेहंदिर. *7:35 इगे गिरिक्नुर इन्जेर मंदंता. बित यूदुल्क्ना लेकते गिरिक्नुर इत्तेक दुस्रो सम्दि जातिनुर इन्जेर अर्तम. मीकुन पुटोन. नना सोन्जि मंवडगा मिरट वाया पर्विट' इंवडा अर्तम बतलेयो?" इन्जेर वड्क्तेर.

येसु जीवा निपुस्वल येता वाग्दन सिय्वल

³⁷ अद सड्दा आक्रिता दिवोस बेय मुके मंदंता. ते अद दिवोसुन नेटि येसु निल्सि, "वट्का वस्तोर वोर, नहगा वासि येर उंडना. ³⁸ना पोरो बरोसा इर्तोनगा. दर्मा-ग्रंत्नगा वेह्तपिनय, 'वोना पेटित रोपोडल जीवा निपुस्वल येर पोङ्सेर मंदंता'" इन्जेर वेह्तोर. ³⁹ वोन्गा बरोसा इर्तुरकुन पुट्वल बगवंतना आत्मतुन बारेते, येसु अद जीवा निपुस्वल येर पोङ्वल गोस्टि वेह्तोर. येसु उंडे गिर सासि-नेंड्लेके मत्तोर. अदेन साटि वूर्गा अद आत्मा वाय्लेके मत्ता. ⁴⁰ इव गोस्टिङ केन्ज्तुर कहितुर, "बविसत्ने वाय्वल पर्वक्तल करलेन वेरे आंद्र" इन्जेर इत्तेर. ⁴¹ उंडे कहितुर, "वेर किरिस्तु आंदुर" इन्जेर इत्तेर. ते उंडे कहितुर, "एहे! किरिस्तु गलिलयतल बहन वांतोर? ⁴²'किरिस्तु दाविद्ना कांदांतल पुटंतोर अनि दाविद मत्ता बेत्लेहम चहर्तले वांतोर' इन्जेर दर्मा-ग्रंत वेहंति कि?" इन्जेर इत्तेर. ⁴³ येसुन हिंदल, पर्जतुन नड्डम बेद-बाव पुट्ता. ⁴⁴ ते कहित्र वोन पिय्कोम इन्जेर सूड्तेर. बति वोरोर गिर वोन पोरो केय वाटा पर्मकि.

37 कटोडा 23:36; इसोब 29:35; 1राजा 8:65-66; नेहे 8:18; कीर्ता 36:8-9;42:2; 63:1;143:6; येसा 12:3; 41:17-18;44:3;55:1; आमोस 8:11-13; जेकर्या 9:15; योहा 1:23; 4:10,14;6:35,37,55; उजगिरि 21:6;22:17 38 रेंडा 18:15; योबु 32:18-19; सुबुत 10:11;<mark>18:4</mark>; येसा 12:3;44:3;58:11; 59:21; येहेज 47:1-12; जेकर्या 14:8; योहा 4:10,14; गलित 5:22-23; एपेसि 5:9 **39** येसा 32:15; 44:3; योवेल 2:28; योहा 12:16;13:31-32; 14:16-17;16:7;20:22; अपो 2:4,17,33,38 **41** योहा 1:4<mark>6</mark>;7:52 **42** 1सम् 16:1; कीर्ता 132:11; येसा 11:1; इर 23:5; मीका 5:2; मत्ता 1:1;2:5; लूका 2:4,11 **43** योहा 9:16:10:19 **44** योहा 7:30 **45** योहा 7:32 **46** मत्ता 7:28-29; लुका 4:22 **47** योहा 7:12 **48** योहा 12:42 **50** योहा 3:1-2;19:39 **51** रेंडा 1:17; सुबुत 18:13 **52** येसा 9:1-2; मत्ता 4:15-16; योहा 1:46;7:41

यूदुल्क्नुर अदिकारिर येसुन पोरो बरोसा इर्ले वोप्मिक

⁴⁵ मंदिरतगा केप्वलिर रिकम केय्क्ने मल्सि वाता पेजे, "मिरट वोन बारि तर्मिक?" इन्जेर डगुक कटोडलिर अनि परिसयुल्क पूसि कीतेर. ⁴⁶ते मंदिरतगा केप्वलिर, "वोर मायनल वड्कप इंके वेरि बोरे बस्केन वड्क्मिक" इन्जेर जवब सीतेर. ⁴⁷ ते परिसयुल्क, "वोर मीकुन गिर पसि कीतोरिय? 48मा अदिकारिर्गटले आयि, सेलेते परिसयुल्क्नगटले आयि, वोरोर तेर वोन पोरो बरोसा इर्तेरिय? सेले बोरे इमिक. 49 बित दर्मता कानुन टावा सेल्वक्ने, वीर पिसलिर लोकुर वोन्गा बरोसा इर्तेर. ते वूरकुन बगवंतना सापेना लागंता" इन्जेर मंदिरतगा केप्वलिरकुन वेह्तेर. ⁵⁰ इदेन मुने, येसुनगा सोन्जि, वातुर्गटल वोरोर निकोदेम इंवल वूर अदिकारिर नड्ड्म मत्तोर. ⁵¹ ते निकोदेम, "वोना गवा केन्जवक्ने अनि वोर बतल कीतोर इंवल करि किय्वक्ने, दर्मता कानुंत्न पिय्सि, मरट तस्वा किया पर्कट कि? तप्वक मरट किया पर्वट।" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. ⁵²ते वूर, "ये पिसा! निम गिर गलिलयतोनि आंदि कि बतल? दर्मा-ग्रंतुन चोकोट वाचि कीम. गलिलयतल बोरे पर्वक्तल वायोर इन्जि मंदंता" इन्जेर चेडि कीतेर.

उंदि वेय्लो पीर कीसेर साप्डे माय्वल

^{53*}[अद आता पेजे वूर सम्दिर बोना रोन वोर सोत्तेर.

📭 बति येसु ओलिवा मरक्ना गुटत **ॅ** पोरो सोत्तोर. ²दुस्रो नेटि बेय सक्रेन, वोर मल्सि मंदिर्तगा वातोर. अस्के वेलेटिर लोकुर वोन्गा मीरे मातेर. ते येस्, वूरकुन बोदा करुसन साटि उदुतोर. ³ अस्केने, बोदा वेह्वलिर सास्तिरिर अनि परिसयुल्क पीर कीनेके साप्डे माता अद वेय्लोन तत्तेर. अनि अद वेय्लोन सम्दिर नड्डम निपुसीसि, ⁴"गुरुजि! इद वेय्लो पीर कीनेके साप्डे माता. 5 ईतल वेय्लोन बंडने पासि जकना इन्जेर मोसेना कान्ंतगा हुकुम मंता. ते निमे बतल इंति?" इन्जेर येसुन पूसि कीतेर. 6 वोन पोरो पिरदि किय्ले, तप्नगा पियना इन्जेर अद सवल येसुन पूसि कीतेर. बति येसु बूड वरिसि, बोमितगा लिहि कीसेर मत्तोर. ⁷ वूर तम्वा जिद स्टि किय्मकि. ते येसु तला तहिच वूर्के सूड्सेर, "मिह्गटल बस्केन पाप किय्मकि, वोर मोदोल इद वेय्लोन पोरो बंडा वाटा वचो" इन्जेर वेह्तोर. ⁸अनि उंडे बुड वरिसि, बोमितगा लिहि कीसेर मत्तोर. ⁹अद गोस्टि केन्चि तान तत्त्र वूर, मात्रलिर्गटल मोदोल कीसि, सम्दिरे वोरोन पेजेय वोरोर अगटल सोत्तेर. ते सिरिप अद वेय्लोये येसुन मुने निल्सि मत्ता. ¹⁰ते येसु उंडे उंदि जोका तला तह्चि, "बायि! नीकुन तत्तुर वूर बेंदिर? नीकुन बोरे सिक्सा वाट्मकिय?" इन्जेर पूसि कीतोर. 11 ते अद वेय्लो, "वाट्मिक पर्बु!" इन्जेर जवब सीता. अस्के येसु, "नना गिर नीकुन सिक्सा वाटोन. इगेटल

2 मत्ता 26:55 **5** कटोडा 20:10; रेंडा 22:21-24; येहेज 16:38-40; मत्ता 5:17; 19:6-8;22:16-18 **6** बोदा 3:7; इर 17:13; मत्ता 19:3; लूंका 10:25 **7** रेंडा 17:6-7; मत्ता 7:1-5;23:25-28; रोमा 2:1-3,21-25; कोलिस 4:6; हिब्रि 4:12-13 **9** पुट 42:21-22; बोदा 7:22; यीहा 8:10; रोमा 2:15,22; 1योहा 3:20 10 येसा 41:11-12 **11** योब् 34:31; येसा 1:16-18; लूका 15:7; यीहा 3:17; 5:14;8:15; रोमा 2:4 **12** योब् 33:28; कीर्ता 18:28;49:19; 97:11; येसा 9:2;42:6-7; 49:6;50:10;60:1-3; होसे 6:3; मलािक 4:2; मत्ता 4:14-16;5:14; लुका 1:78-79;2:32; योहा 1:4-9;3:19;7:17; 9:5;12:35,46;14:6; अपो 13:47;26:23; 2पेतु 2:4,17; यूदा 13; उजगिरि 21:24 14 योहा 8:42; 13:3;14:10;16:28 **15** 1सम् 16:7; योहा 3:17;7:24;12:47 **16** योहा 8:29;16:32 **17** रेंडा 17:6;19:15; मत्ता 18:16; 2कोरा 13:1; गलति 3:24; हिब्रि 10:28 18 हेब्रि 2:4 **19** इर 22:16; 24:7; मत्ता 11:25; लुका 10:21-22; योहा 1:10,18;7:28; 8:54-55;10:14-15; 14:6-9;15:21;16:3;17:3, 25-26; 1कोरा 15:34; 2कोरा 4:4-6:

सोन अनि इङेडल पाप किय्मा" इन्जेर वेह्तोर.]

येसुये दुनियता वेड्चि आंदुर

¹²मर्ला येसु, वूर पर्जतुन सङा, "नना दुनियतुरकुन वेड्चि आसि मंतोन. ना पेजेय ताक्वलिर सिकटितगा ताकुर. बति वूरकुन जीवता सरि तोहले वेड्चि सींतोन" इन्जेर वेह्तोर. ¹³ ते परिसयुल्क, "नीवा निमे गवा वेह्चेर मंति. अद गवा करल इन्जि वोपा परोम" इन्जेर इत्तेर. ¹⁴ अस्के येस्, "नना वेह्वल गवा करल इन्जि वोपय लागर. बारितेके नना बगटल वातोनो, बगा दांतोनो नाकुन टावा. बति अदेन बारेते मीकुन टावा सेले. ¹⁵ सादरन माय्नलिर मोडि मिरट बहिर दिस्तत्न पिय्सि, तस्वा कींतिट. बति नना अहन बोने तस्वा कियोन. ¹⁶मोका तस्वा कीतेके गिर, नावा तस्वा करले आंता. बारितेके तस्वा कीनेके. नाकुन सारि किय्वल बाबो गिर ना सङा मंदंतोर. ¹⁷ 'इविर माय्नलिरा गवा सतेमे' इन्जेर मीवा दर्मता कानुंतगन लिहि कीसि मंता. ¹⁸नावा नना मोदोडोर गवदारना अनि नाकुन सारि किय्वल बाबो रेंडवा गवदारल आंद्र" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. ¹⁹ अस्के वूर केन्चि, "नी बाबो बगा मंतोर?" इन्जेर पूसि कीतेर. ते येसु, "ननय आयि, ना बाबोय आयि, मीकुन टावा

*7:53 तोलेतङ कहितङ ग्रीकु ग्रंत्क्नगा इव वचन्क सेलेङ. *8:13 मोसेना कानुंतुन पिय्सि उंदि गोस्टितुन वोपना इत्तेके इविर सेलेके मुविरङ गवङ पह्जे.

गलित 4:9; एपेसि 1:17; कोलिस 1:10, 15; हेब्रि 1:3; 1योहा 5:20; 2योहा 9 सेले. नाकुन किर कींदिट्ते, ना बाबोन गिर किर कींदिट" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. ²⁰ इव गोस्टिङ मंदिरतुन रोपो हुंडिता जागतुन करुम निल्सि वेह्तोर. तेर बित वोन बोरे पिय्मिक. बारितेके, वोना वकत निंद्लेके मत्ता.

नना सोंवडगा मिरट वाया पर्विट

21 अस्के उंडे उंदि जोका येस्, "नना दांतोन. मिरट नाकुन मह्ककिट बति, नना मीकुन पुटोन. मिरट मी पाप्क मापि आय्वक्नेन सांतिट. इदेन हिंदल नना सोंवडगा मिरट वाया पर्विट" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. ²²ते वूर यूदुल्क, "वोर सोंवडगा माकुन वाया पर्विट इंतोर. मोका तंवा तनय सांतोरोय बतलो?" इन्जेर वड्क्तेर. ²³ अस्के येस्, "मिरट इद दुनियतुर आंदिट. अनि मीवा सोन्च इद द्नियतुन बारेतेन मंदंता. नना स्वर्गोना आंद्न. अनि नावा सोन्च-विचर अलग मंदंता. ²⁴ अदेन साटिने, मीवङ पाप्क मापि आय्वक्नेन सांतिट इन्जेर वेह्तोन. ना बारेते वेह्ता गोस्टित पोरो बरोसा इर्वेके, मीवङ पाप्क मापि आय्वक्नेन सांतिट" इन्जेर वेह्तोर. ²⁵ ते वूर, "असल निमे बोनि आंदि?" इन्जेर पूसि कीतेर. अस्के येसु, "नना मोदोडल बोना आंदुन इन्जेर वेह्चेर वातोनो, वोनय आंदुन. ²⁶ मीकुन तस्वा किय्ले, मी बारेते वेले गोस्टिङ नहगा मंतङ. बति सिरिप नाकुन सारि कीतोनल केन्ज्तङ गोस्टिने दुनियतुरकुन वेह्चेर मंतोन. वोर सतेवंतल आता काड्कि, वोर किय्वल तस्वा गिर सतेमे आंता" इन्जेर वेह्तोर. ²⁷ बति, येस् तंवोर बाबो बगवंतन बारेते वेह्तोर

20 मार 12:41; योहा 7:8,30 **21** योहा 7:34;8:24 **23** योहा 3:31;17:14,16; 1योहा 2:15-16;4:5-6 24 मार 16:16; योहा 3:18,36;4:26; हेब्रि 10:26-29;12:25 **26** योहा 7:28;8:40;15:15 **28** योहा 3:14;5:19,30; 6:38;12:49-50; रोमा 1:4 **29** येसा 42:1;49:4-8; मत्ता 17:5; योहा 4:34; 5:30;6:38;8:16; 14:10-11;15:10;16:32; 2तिमो 4:17; 1योहा 2:1 30 योहा 7:31 **31** 1सम् 12:14; मत्ता 24:13; योहा 1:47; 6:55,66-71;8:36; 15:4-9; अपो 13:43; 14:22;26:22; रोमा 2:7; 11:22; कोलिस 1:23; 1तिमो 2:15;4:16; 2तिमो 3:14; हेब्रि 3:14; 8:9;10:38-39; याको 1:25; 1योहा 2:19, 24: 2योहा 9 32 कीर्ता 25:5,8-9; 119:45; सुबुत 1:23,29; 2:1-7;4:18; येसा 30:21; 35:8;54:13;61:1; इर 6:16;31:**3**3-34; होसे 6:3; मलािक 4:2; मत्ता 11:29;13:11-12; योहा 6:45;7:17;8:36; 14:6;16:13;17:17; रोमा 6:14-18,22;8:2, 15; 2कोरा 3:17-18; गलति 5:1,13; 2तिमो 2:25-26; 3:7; याको 1:25; 2:12; 1पेत् 2:16 **33** मत्ता 3:9; योहा 8:39 **34** 1राजा 21:25; सुबुत 5:22; रीमा 6:6, 12,16,19-20;

एपेसि 2:2; तीत् 3:3;

2पेत् 2:19; 1योहा 3:8-10

इंवल वूर अर्तम किय्मिक. ²⁸ ते येसु, "स्वर्गोर माय्नन बस्केते मोद्नगा टाङि कींतिटो अस्के, ननय वोना आंदुन इंवल किर कींतिट. अचोरे आय्वा, नावा नना बतय किया परोन. बित बाबो बव्ते नाकुन करुसीतोरो, अवे गोस्टिङ मीकुन वेह्तोन इन्जेर गिर मिरट किर कीकिट. ²⁹नाकुन सारि किय्वल, ना सङा मंतोर. वोन आनंद सिय्वलिक काम्क बस्केट नना कीता काड्कि, वोर नाकुन वोरोने बस्केन सुटि किय्मिक" इन्जेर वेह्तोर. ³⁰इव गोस्टिङ केन्चि, वेलेटिर वोन्गा बरोसा इर्तेर.

अब्राहम्ना संतान अनि सय्तंदा संतान

31 अदेन साटि, येसु तंवा पोरो बरोसा इर्तुर यूदुलकुन सङा, "ना गोस्टि पिय्सि ताक्तेके, करलेने ना सिस्येलिर आंतिट. 32 अस्के मिरट सतुन किर कींतिट. अद सतेम मीकुन मोक्डो सुटि कींता" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. 33 "ममोट अब्राहम्ना कांदांतुर आंदुम. इंके वेरि ममोट बोन्गन दासिपान किय्मिक. बित माकुन मोक्डो सुटि कींता इन्जि बहन वेह्ति?" इन्जेर येसुन पूसि कीतेर. 34 ते येसु, "पाप किय्वल हर वोरोर, पापुन दासि आंतोर. 35 दासि-मायनल बस्केट रोतुर सङा मनोर. बित मिर बस्केट गिर रोतुर सङने मंदंतोर. 36 अदेन साटि, बगवंतनोर मिर मीकुन पापनल मोक्डो सुटि कीनुर्ते, मिरट रोतुर

^{*8:32} सतेवंतन करि कींतिट. वोर मीकुन मोक्डो सुटि कींतोर.

³⁵ पुट 21:10; गलति 4:4-7 **36** कीर्ता 19:13;119:32, 133; येसा 49:24-25;61:1; जेकर्या 9:11-12; लूका 4:18; योहा 8:31-32; रोमा 8:2; 2कोरा 3:17; गलति 5:1

दात करलेने मोक्डो आंतिट. ³⁷मिरट अब्राहम्ना कांदांतुर आंदिट इन्जेर नाकुन टावये. तेर बति, नाकुन जक्ले मिरट सूड्सेर मंतिट. बारितेके मी रोपो नावा गोस्टित्न जागा सेले. ³⁸ना बाबोनगा सूड्तने नना वेह्चेर मंतोन. अह्ने मिरट गिर, मी बाबोनल केन्ज्तङ गोस्टिन पिय्सि कीसेर मंतिट. इद सतेम आंद" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. ³⁹ते वूर, "मा बाबो अब्राहम आंदुर" इन्जेर वेह्तेर. अस्के येस्, "मिरट अब्राहम्ना कांदांतुर आतेके, अब्राहम कीतपे मिरट गिर कींदिट. ⁴⁰नना बगवंतनल केन्ज्ता सत्न वेह्ता काड्कि, मिरट नाकुन जक्ले सूड्सेर मंतिट. बति अब्राहम अहन किय्मकि. 41 मिरट मी बाबो कीतपे कीसेर मंतिट" इन्जेर वेह्तोर. ते वूर, "ममोट पीर कीनेके पुट्तुर आयोम. बगवंतल वोरोरे मा बाबो" इन्जेर येसुन वेह्तेर. ⁴² अस्के येसु वूरकुन, "बगवंतल मी बाबो आतेके, मिरट नाकुन पेर्मते सूड्ंदिट. नावा नना इगे वाय्मकि. बगवंतले नाकुन रोह्तोर. ⁴³नना वेह्तङ गोस्टिन मिरट वोप्वा काड़किने, मीकुन अर्तम आसेर सेलेङ. ⁴⁴मिरट सय्तंदा बाज्नुर आंदिट. वोरे मी बाबो आंदुर. मी बाबोनङ करब आसन पूरि किय्लेने मिरट सूडंतिट. वोर मोदोडले माय्नलिरकुन जक्वल आसि, सत्ने निल्वल आयोर. वोन्गा सतेम इंवल असले सेले. वोर तंवा बुदि पिय्सिने पकट वड्कंतोर. वोर पकट आता काड्कि, लबडुन पय्दोस कीसि निल्तोर. ⁴⁵ अदेन साटि, नना मीकुन सतेम वेह्तेके गिर बति, ना पोरो बरोसा इर्विट. ⁴⁶नहगा पाप मंता इन्जेर वोरोर

37 योहा 7:1 **38** योहा 3:32;5:19,30; 8:26,41,44;12:49-50; 14:10,24; 1योहा 3:8-10 **39** मत्ता 3:9;5:45; योहा 8:37; रोमा 2:28-29; 9:7; गलति 3:7 **40** योहा 8:26; गलति 4:29 **41** येसा 63:16: 64:8; योहा 8:38,44 **42** मलाकि 1:6; योहा 1:14;3:17;5:23,43; 7:28-29;12:49;14:10; 15:23-24;16:27-28; 17:8,25; 1कोरा 16:22; गलति 4:4; 1योहा 4:9-10, 14;5:1-2; उजिंगिरि 22:1 **43** सुब्त 28:5; येसा 44:18; इर 6:10; होसे 14:9; मीका 4:12; योहा 5:43;6:60; 7:17;8:27;12:39-40; अपो ७:51; रोमा ८:७-८ **44** पुट 3:3-7,15; 4:8-9; 1राजा 22:22; 1जर्ग्ता 21:1; 2जर्गा 18:20-22; योब् 1:11; मत्ता 13:38; योहा 6:70;8:38, 41; अपो 5:3;13:10; **2कोरा 11:3,13-15**; 2तेसा २:९-११; १पेत् ५:८; 2पेत् 2:4; 1योहा 2:4; 3:8-10,12,15; यूदा 6; उजगिरि 2:10;9:11; 12:9;13:6-8,14;20:2-3, 7-10;21:8;22:15 **45** 2तिमो 4:3-4 **46** हेब्रि 4:15 **47** योहा 18:37; 2योहा 9 **48** योहा 7:20;8:52 **50** योहा 5:41 **51** कीर्ता 89:48; लुका 2:26; योहा 3:15-16;5:24; 6:50;8:55;11:25-26; 15:20; हेब्रि 11:5

गिर निरुपन किया पर्विट. नना सतेमें वेहचेर मंतोन. बित बारि ना पोरो बरोसा इर्विट? ⁴⁷ बगवंतनुर बगवंतनङ गोस्टिङ केन्जंतेर. बित मिरट बगवंतनुर आय्वा काङ्किने, नना वेहता केन्ज्विट" इन्जेर वेहतोर.

येसु तोत्तोर अब्राहमुन तेर डगुर आंदुर

48 अस्के वूर यूदुल्क, "निमे समरयतोनि" अनि बूत्क सोप्रे मासि मंतङ इंवल करले आंद सेलेय?" इन्जेर येसुन राङ्तेर. ⁴⁹ते येसु, "नना बूत्क सोप्रे मातोना आयोन. ना बाबोन मान सिय्वना आंदुन. मिरट नाकुन मानि कीसेर सेल्विट. ⁵⁰ नावा पोरोल बडे मायना इंवल नाकुन सेले. बित नाकुन डगुर-पान वायना इंवल वोरोर मंतोर. वोरे नाय्दा तस्वा किय्वल आंदुर" इन्जेर वेह्तोर.

51 "बोरे आयि ना गोस्टि पिय्सि ताकनुर्ते, वोर बस्केन मरंतुन सूडोर. इद गोस्टि सतेम आंद" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. 52 अद केन्चि वूर यूदुल्क, "निह्गा करलेन बूत सोप्रे मासि मंता इंवल इंके माकुन अर्तम आता. अब्राहम अनि तोत्तुर पर्वक्तलिर गिर मार्तेर. तेर बति 'बोर्ते ना गोस्टि पिय्सि ताकंतोरो, वोर बस्केन मरंतुन सूडोर' इंति. 53 मा बाबो

*8:48 तोले कित्तुर यूदुल्क, यूदुल्क आयुर वूर सङा मर्मिङ आतेर. वीर लोकुर यूदुल्क्नङ अनि दुस्रो जातितेरङ रीति-रिवज्क, पूजा-पतेरङ कीसेर मंदिर. वूरकुन पुड्तुर वूर समरया इंवल येरियतगा अलग पिसेर मंदिर. किम जातितुर दात समरयतुरकुन यूदुल्क सूड्सेर मंदिर.

53 योहा 4:12

अब्राहम मार्तोर. निमे वोन तेर डगुनि आंदि कि? अनि वूर पर्वक्तलिर गिर मार्तेर. नीवा निमे बोना आंदुन इन्जेर सोन्च कींति?" इन्जेर पूसि कीतेर. ⁵⁴ ते येस्, "नावा ननय डगुर-पान सीतेके, तान विलुवा मनो. मा बगवंतल इन्जेर बोंते मिरट केयंतिटो, वोरे ना बाबो आंदुर. वोर नाकुन डगुर-पान सीसेर मंतोर. ⁵⁵ वोर मीकुन टावा सेलोर. बति नाकुन वोर टावये. वोर नाकुन टावा सेलोर इंद्कते, नना गिर मी दाते लपङिना आंतोन. बति वोर नाकुन टावये, वोना गोस्टि नना पिय्सि ताकंतोन. ⁵⁶मी बाबो अब्राहम नावा वाय्वल दिवोसुन सूडंतोन इन्जेर आनंद्ने मत्तोर. अद दिवोसुन सूड्सि आनंद येत्तोर" इन्जेर इत्तोर. ⁵⁷ अस्के वूर यूदुल्क, "नीकुन अजुन पनस (50) साल्क गिर सेलेङ. निमे अब्राहमुन सूड्ति कि?" इन्जेर येसुन इत्तेर. ⁵⁸ ते येसु, "अब्राहम पुटन मोदोडले नना मंवना आंदुन.* इद गोस्टि सतेम आंद" इन्जेर वेह्तोर. ⁵⁹ अस्के वूर, वोन पोरो बंडङ जुरुसि वाट्ले बंडङ पिय्तेर. बति येस् मक्सि मंदिर्तल बहिर सोत्तोर.

येसु पुटि-गुड्डिन चोकोट किय्वल

9 अहन येसु सरिय सोन्जेर मनेके, वोरोर पुटि-गुड्डिन सूड्तोर. ² अस्के सिस्यलिर, "गुरुजि! वेर गुड्डि आसि पुट्ले कारन, वेर पाप कीतोर कि, सेलेके वेनुर अवल-बाबो कीतेर?" इन्जेर येसुन पूसि कीतेर. ³ते येसु, "वेरे आयि, वेनुर अवल-बाबोय आयि, कीता पापुन

54 कीर्ता 2:6-12; 110:1-4; सुबुत 25:27; दानि 7:13-14; योहा 5:22-29,31-32; 7:18;8:50;13:31-32; 16:14-15;17:1; अपो 3:13; 2कोरा 10:18; पिलिपि 2:9-11; हेब्रि 5:4-5; 2पेत् 1:17 **55** मत्ता 11:27; योहा 7:28-29;8:19,44,51 **56** पुट 22:18; मत्ता 13:17; लूका 10:24; योहा ८:३९; गलति ३:७-९; हेब्रि 11:13,39; 1पेत् 1:10-12 **58** बहिर 3:14; येसा 9:6; 44:6;48:12; मीका 5:2; योहा 1:1-2;1<mark>7:5,</mark> 24; कोलिस 1:17; हेब्रि 1:10-12;13:8; उजगिरि 1:8;2:8 **59** योहा 10:30-33, 39-40;11:8 **2** लूका 13:2; योहा 9:34; अपो 28:4 **3** योबु 22:5-30; 42:7; योहा 11:4 4 बोदा 9:10; येसा 38:18-19; लूका 13:32-34; योहा 4:34;5:19, 36;10:32,37; 11:9-10;12:35;17:4; अपो 4:20; गलति 6:10; एपेसि 5:16; कोलसि 4:5 **5** योहा 1:4-9;8:12;12:46; अपो 13:47; एपेसि 5:14 6 मार 7:33;8:23 **7** नेहे 3:15; येसा 8:6; 35:5; योहा 9:11; 11:37; अपो 26:18 8 1सम् 2:8

हिंदल, वेर गुड्डिना जल्मा आय्मिक. बति बगवंतना सक्ति वेन हिंदल दिसना इन्जेरेन गुड्डिन दात पुट्तोर. 4पोड्द सोनल वेरि, नाकुन सारि कीतोनङ काम्क मरट किया लागर. रात आय्ले करुम वासेर मंता. अस्के बोरे काम किया परोर. 5 बति इद दुनियते मनल वेरि, पर्जतुन वेड्चित दात नना मंतोन" इन्जेर सिस्यलिरकुन वेह्तोर. ६ अहन येसु वेह्चि, तोडितगा उस्कोर. अद ऊच्ने इचुसि चिक्ला कीसि, गुड्डिनङ कडकुन पोरो सोक्तोर. ⁷ अहन सोक्सि येस्, "निमे सिलोयम इंवल कोनेरतगा सोन्जि नोरा" इन्जेर वोन वेहतोर. सिलोयम इत्तेके, «रोहतोर वोर्» इन्जेर अर्तम. ते वोर सोन्जि नोर्सि, नदुर वाले आसि वातोर.

⁸ अद जर्गा पेजे, आजु-बाजुतुर अनि वोर बिचेम तल्क्नेके सूड्तुर, "वेर उच्चिकुन बिचेम तल्क्वले आंदुर कि?" इन्जेर इत्तेर. ⁹"ओहो! वेरे आंदुर" इन्जेर कि तुर इत्तेर अनि, "एहे! वोन मोडि मंवल दुस्रोर आंदुर" इन्जेर उंडे कि तुर इत्तेर. बित वोर, "ननय वोना आंदुन!" इन्जेर वेह्चेरेन मत्तोर. ¹⁰ ते, "नीकुन नदुर बहन वाता?" इन्जेर वूर पूसि की तेर. ¹¹ अस्के वोर, "येसु इंवल वोरोर मायनल चिक्ला की सि, ना कडकुन पोरो सोक्तोर अनि 'सिलोयम कोनेरतगा सोन्जि, नोर्सि वरा' इन्जेर वेह्तोर. अस्के नना सोन्जि नोर्तोन. ते नाकुन नदुर वाता" इन्जेर वेह्तोर. ¹²"वोर

*8:58 मंवना आंदुन इन्जेर बगवंतल वोरोरे वेहा परंतोर. मोका दुस्रोर बोरे अद गोस्टि वेहतेके, यूदुल्क्ना लेकते बगवंतन रेहिच वड्क्तप आंता. येसु बगा मंतोर?" इन्जेर वोन पूसि कीतेर. ते वोर, "नाकुन टावा सेले" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर.

अद चोकोट आततुन बारेते परिसयुल्क करि किय्वल

13-14 आरम्ना दिवोसुन नेटि, येसु चिक्ला कीसि, वोनङ कडकुन नदुर वायुस्ता काड्कि, वूर पुटि-गुड्डि मन्जि चोकोट आतोर वोन परिसयुल्क्नगा वोतेर. ¹⁵ नद्र वाय्वडुन बारेते, परिसयुल्क गिर वोन पूसि कीतेर. ते वोर, "ना कडकुन पोरो येसु चिक्ला सोक्तोर. ते नना सोन्जि नोर्तोन. अस्के नाकुन नदुर वाता" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. ¹⁶इद केन्चि कहितुर परिसयुल्क, "वोर आरम्ना दिवोस्ना नेकि पिय्सि ताक्वा काङ्कि, बगवंतनल वातोर वोर आयोर" इन्जेर इत्तेर. उंडे कहितुर, "वोर पापेस्तल मत्तेके, ईतङ मय्मतङ काम्क बहन किया परंतोर?" इन्जेर इत्तेर. इहिन वूर परिसयुलकुन नड्ड्म बेद-बाव पुड्ता. ¹⁷ अस्के वूर उंदुंदि जोका नदुर वातोन सङा, "नीकुन नदुर वायुस्ता काड्कि, वोन बारेते निम बतल इंति?" इन्जेर पूसि कीतेर. ते, "वोर पर्वक्तल आंद्र" इन्जेर वेह्तोर. ¹⁸⁻¹⁹ पुटि-गुड्डि मन्जि, नदुर वाता अद गोस्टितुन नम्वा काड्कि, वूर यूदुल्क्नुर अदिकारिर, वोन्र अवल-बाबोन केयुस्तेर. अनि, "पुटि-गुड्डि आसि पुट्तोर वोर मरि, वेरे आंदुर कि बतल? वेरे मत्तेके, वेर इंके बहन सूड्सेर मंतोर?" इन्जेर पूसि कीतेर. ²⁰ते वूर अवल-बाबो, "पुटि-गुड्डि आसि पुट्तोर वोर मरि, वेरे आंदुर इन्जेर माकुन टावा. ²¹ बति इंके वेन बहन नदुर वाता अनि वेन

16 योहा 7:43;10:19 22 लूका 6:22; योहा 7:13;16:2 24 येहो 7:19; योहा 9:16 29 योहा 8:14

बोर चोकोट कीतोर इंवल माकुन टावा सेले. वोर तंवा तना वेहा परनल बेर्स्तोर. इद गोस्टितुन मिरटे वोन पूसि कीम्ट" इन्जेर वूर अदिकारिरकुन वेह्तेर. ²² वोनुर अवल-बाबो यूदुल्क्नुर अदिकारिरकुन वेहितेर, वोर येसुये, किरिस्तु आंदुर इन्जेर बोरे वोप्तेके, वोन समाज्नल अलिद वाटंतोम इन्जेर, अदेन मुनेन वूर निर्नय येच्चि मत्तेर. ²³ अदेन साटिने अवल-बाबो, "वोर वेहा परनल बेर्स्तोर. वोने पूसि कीम्ट" इन्जेर वूरकुन वेहतेर.

²⁴ अदेन साटि, वोर नदुर वातोन उंदुंदि जोका केयुसि, "करल वेहा. इद काम्ना डगुर-पान बगवंतने वायना. बारितेके, वोर मायनल पापेस्तल इन्जि माकुन टावा" इन्जेर वेह्तेर. ²⁵ ते वोर, "वोर पापि आंदुरो, आयोरो नाकुन टावा सेले. बति नाकुन उंदिय टावा. बतल इत्तेके, इदेन मुने गुड्डिना मत्तोन बति, इंके सूडा पर्सेर मंतोन" इन्जेर इत्तोर. ²⁶ तेर बति वूर, "वोर नीकुन बतल कीतोर? नीकुन नदुर बहन वाता?" इन्जेर उंडे उंदि जोका पूसि कीतेर. ²⁷ते अस्के वोर, "सूडट! इदेन मुनेन मीकुन वेह्तोन. बति मिरट केन्ज्मिक. उंद्ंदि जोका बारि पूसि कीसेर मंतिट? मिरट गिर वोनुर सिस्यलिर आकोम इंतिट कि बतल?" इन्जेर इत्तोर. ²⁸ अस्के वूर, "निमेय वोनोर सिस्यनि आंदि. ममोट मोसेनुर सिस्यलिर आंदुम" इन्जेर वोना लजा वोतेर. ²⁹ अनि वूर, "बगवंतल मोसेन सङा वड्क्तोर इंवल

^{* 9:22} गिरिक्नगा सुनगोग इन्जेर मंता. इद सुनगोग इंवल यूदुल्क मीरे माय्वल रोतगा यूदुल्क्ना समाज्नङ सम्दो काम्क जर्गुसींतेर.

30 योहा 12:37

माकुन टावये. बति वेर मायनल बगटल वातोर इंवल माकुन टावा सेले" इन्जेर वेह्तेर. ³⁰ ते वोर अद केन्चि, "इद गोस्टि वेले चमत्कार्ता आंद. वोर बगटल वातोर इंवल मीकुन टावा सेले बति, नावङ कडकुन मात्रम नद्र वायुस्तोर. ³¹ बगवंतल पापेस्तलिरा विनंति केन्जोर. बति बोर्ते बगवंतनोर बक्तल आसि, वोना इचा पिय्सि ताकंतोरो, वोनय विनंति केन्जंतोर इन्जेर माकुन टावा. ³² इद कलि गडे मातगटल्ते इंके वेरि, दुस्रोर बोरे मायनल पुटि-गुड्डिन चोकोट कीतोर इंवल मरट बस्केन केन्ज्मिक. ³³मोका वेर बगवंतनगटल वाय्वेके, ईतङ बवे काम्क किया पर्सि मनोर" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. ³⁴ अद केन्चि वूर, "एहे! निमे पाप्नगा पुट्सि, बेर्स्तोनि आंदि. माकुन बोदा वेह्ले वाति कि?" इन्जेर अगटल वोन बहिर तेंड्सि पूड्तेर.

बाव-बक्तिता गुड्डि-पान

35 वोन तेंड्सि पूड्तेर इन्जेर येसु केन्चि, वोन महिक्स पुटुिस, "निमे स्वर्गार माय्नन पोरो बरोसा इर्सेर मंति कि?" इन्जेर पूसि कीतोर. 36 ते वोर मायनल, "वोन्गा नना बरोसा इर्ले, वोर बोर आंदुरेय? वेहा पर्बु" इन्जेर येसुन पूसि कीतोर. 37 अस्के येसु, "निमे इंके वोन सूड्सेर मंति. नी सङा वड्क्वल वोरे आंदुर" इन्जेर वेह्तोर. 38 अद केन्जता बरोबर वोर, "पर्बु नना बरोसा इर्सेर मंतोन" इन्जि, मुर-टोङ्गङ कोट्सि गप्ने काल कर्तोर. 39 अस्के येसु, "गुड्डिर सूडना अनि नदुर वालिर गुड्डिर आयना. इद तीर्दे तस्वा जर्गना इन्जेरेन, इद दुनियते

31 ਪ੍ਰਟ 19:29;20:7; 1राजा 17:20-22; 18:36-38: 2जर्गा 32:20-21; योब् 27:8-9;35:12;42:8; कीर्ता 18:41;34:15-16; 66:18-20;99:6;143:10; 145:19; सुबुत 1:28-29; 15:29;21:13;28:9; येसा 1:15;58:9; इर 11:11;14:12;15:1; येहेज 8:18; मीका 3:4; जेकर्या 7:13; योहा 4:34; 7:17;11:41-42; 15:16; याको 5:15-18; 1योहा 3:21-22 32 येसा 64:4 33 योहा 3:2;9:16 34 योहा 9:2,22 **35** 1योहा 5:13 **37** योहा 4:26 38 मत्ता 14:33;28:9 **39** लूका 4:18; योहा 3:19; 8:12;12:40-41,46; अपो 26:18; 1योहा 2:11 **41** स्ब्त 26:12; येसा 5:21; लूका 18:14; योहा 15:22-24; हेब्रि 10:26; 1योहा 1:8-10 1 इर 23:32; मत्ता 7:15; योहा 10:8-10; रोमा 16:18; 2कोरा 11:13-15; एपेसि 4:8-12; हेब्रि 5:4; 1पेत् 1:10; 2पेतु 2:1,3; 1योहा 4:1 **2** कीर्ता 23:1: बोदा 12:11; येसा 40:11; योहा 10:14; अपो 20:28; 1पेतु 5:4 **3** येहेज 34:11-16; योहा 10:4,16; 2तिमो 2:19 **4** रेंडा 1:30; योहा 10:16; 12:26;18:37; 1पेतु 5:3 **7** कीर्ता 79:13;95:7; 100:3; येसा 53:6; येहेज 34:31;

वातोन" इन्जि वेह्तोर. ⁴⁰ ते वोन सङा मन्जि, अव गोस्टिङ केन्ज्तुर किंतुर परिसयुल्क, "ममोट गिर गुड्डिर आंदुम इंति कि बतल?" इन्जेर पूसि कीतेर. ⁴¹ अस्के येसु, "मिरट गुड्डिर आंदिट ते, मिह्गा पाप मंवेके सोंदु. बित मिरट सूड्सेर मंतोम इन्जेर इत्ता काड्किने, मी रोपो पाप निल्सि मंता" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर.

येसु चोकोट्नोर गोरेङ गाय्कि आंदुर

🛕 ते येसु, "गोरेना गाव्टनतगा 10 पाटकनल नेङ्वक्ने, दुस्रो बाज्नल तेग्सिं वाय्वल, कले अनि लूटि किय्वल आंदुर. ²बति बोर्ते पाटकनल नेङंतोरो वोरे गोरेङ गाय्कि आंदुर. ³गाय्किन साटि गाव्टना केप्वल पाटक तेरियंतोर. गोरेङ वोना लेङ वोड्कि कींतङ. वोर तंवङ गोरेन पोरोल मुट्सि केय्सेर बहिर वोंतोर. 4 अहन तंवङ गोरेन बहिर वोनेके, वोर गाय्कि बस्केट गिर अवेन मुने ताकंतोर. वोना लेङ वोड्के माता काड़िक, अव गोरेङ वोन पेजेय दांतङ. ⁵ बति दुस्रोना लेङ वोड्के माय्वा काड्कि, बुज्डे मासि वोन्गटल परर आंतङ. इद सतेम आंद" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर.

⁶ येसु इद नमुना येच्चि वूरकुन वेह्तोर. बित बतन बारेते वेह्तोर इंवल वूरकुन अर्तम आय्मिक. ⁷ते येसु उंदुंदि जोका इहिन वेह्वल मोदोल कीतोर. "इद गोस्टि सतेम आंद. गोरेङ नेङ्वल पाटकुन दात्नोना आंदुन. ⁸नाकुन तेर मुने वातुर सम्दिरे कलिर अनि लूटि किय्वलिर आंदिर. वूरा लेङ अव करल

लूका 15:4-6; योहा 10:1, 9;14:6; एपेसि 2:18; हेब्रि 10:19-22 8 येहेज 22:25-28;34:2

गोरेङ केन्चि ताक्मकि. ⁹ननय पाटकुन दात्नोना आंदुन. नह्गटल रोपो नेङ्तङ अव बचे मांतङ अनि रोपो-बह्रि वासेर रंदि सेल्वक मंदंतङ. अव गोरेन हिर्वल जाडि पुटंता. ¹⁰कले सिरिप कल्लेक, जक्लेक अनि नासेडम किय्लेके वांतोर. बति नना पूना अनि बर्पुर जिन्गनितुन गोरेन सिय्ले वातोन. ¹¹नना चोकोट्नोर गोरेङ गाय्किना आंदुन. चोकोट्नोर गाय्कि गोरेन साटि, तंवा परन गिर सींतोर. ¹² बति बुय्तल गोरेनोर करल गाय्कि आयोर. अव गोरेङ तंवङ आय्वा काड़िक, लांडिगल बदे वोन दिस्तेके गिर परर आंतोर. अस्के अद लांडिगल अवेन पोरो मुच्लि अर्सि, बुजिडि कींता. 13 बूय्तल सिरिप बूतित साटि वाता काङ्कि, गोरेना चोकोट-वायुट पटि किय्वक्ने परर आंतोर. ^{14–15} बति नना चोकोट्नोर गाय्किना आंदुन. बाबो नाकुन अनि नना बाबोन टावा. अह्ने नाकुन गोरेङ अनि नावङ गोरेन नना टावा. ना गोरेन साटि नावा परन सींतोन. 16 इद गाव्टनतङे आय्वा, उंडे दुस्रोक गोरेङ गिर नाकुन मंतङ. अवेन गिर नना पिय्सि वाया लागर. अव ना लेङ केन्जंतङ. अस्के इव अनि अव उंदिय मंदा आंतङ. अव सम्दिन वोरोरे गाय्कि मंदंतोर. ¹⁷नना सासि-नेंड्ले, नावा परन सीसेर मंतोन. इदेन हिंदले, बाबो नाकुन वेले लाड कीसेर मंतोर. ¹⁸नावा परन बोरे येता परुर, नावा ननय परन सीसेर मंतोन. बगवंतल नाकुन हुकुम सीता काड्कि, अद परंतुन सिय्ले अनि उंदुंदि जोका तान

9 कीर्ता 23:1-6;95:7; 100:3-4; येसा 40:11; 49:9-10; येहेज 34:12-16; जेकर्या 10:12; योहा 10:1,7;14:6; रोमा 5:1-2; एपेसि 2:18; हेब्रि 10:19-22 10 येसा 56:11; येहेज 34:2-4; होसे 7:1; मत्ता 18:10;20:28;21:13; 23:13; मार 11:17; लुका 19:10; योहा 3:17; 6:33,51;10:1;12:6, 47; रोमा 2:21;5:13-21; 1तिमो 1:15; हेब्रि 6:17; 7:25; 2पेतु 1:11;2:1-3 11 1सम् 17:34-35; 2सम् 24:17; कीर्ता 23:1; 80:1; येसा 40:11; 53:6; येहेज 34:11-16, 23;37:24; मीका 5:4; जेकर्या 13:7; मत्ता 20:28; योहा 10:14-15,17-18; 15:13; एपेसि 5:2; तीतु 2:14; हेब्रि 13:20; 1पेतु 2:24-25;5:4; 1योहा 3:16; उजगिरि 7:17 **12** 2पेत् 2:3 **16** कीर्ता 86:9; येसा 56:8: येहिज 34:23: 37:24; मत्ता 17:5; योहा 6:37;10:11,27; 11:52; रोमा 15:9-13; एपेसि 2:13-18; 2तेसा 2:13; 1पेतु 2:25 **17** येसा 53:7-12; योहा 10:11,15, 18; हेब्रि 2:9 **18** कीर्ता 40:6-8; येसा 53:10-12; योहा 2:19-21; 6:38;10:17;14:31; हेब्रि 2:9;5:6-9 **19** योहा 9:16 **20** मार 3:21; योहा 7:20 **21** बहिर 4:11; कीर्ता 94:9 23 अपो 3:11:5:12

येत्ले गिर नाकुन अदिकार मंता" इन्जेर वेह्तोर.

19 इव गोस्टिन हिंदल, यूदुलकुन नड्डुम उंदुंदि जोका बेद-बाव पुड्ता. 20 वूर्गटल वेलेटिर, "वेन्गा बूत सोप्रे माता काड्कि, वेनङ पिसङ अदिक आतङ. वेना गोस्टि बारि केन्जंतिट?" इन्जेर इत्तेर. 21 बति उंडे कहितुर, "इव गोस्टिङ बूत सोप्रे मातोनङ आयोङ. बूत गुड्डिरकुन नदुर बहन सिया परर" इन्जेर इत्तेर.

बगवंतनोर मरिना इन्जेर येसु वेह्वल

²² अद पीनि-गालुम्ना गट्कते, येरुसलेम्ना मंदिरतगा नेङ्वल हानुक इंवल सड* जर्ग्सर मत्ता. ²³ ते उंदि दिया येसु मंदिर्ता आव्रतगा मंवल सोलोमोन मंडोप्नगा ताक्सेर मत्तोर. ²⁴ अदे वकत्ने, यूदुल्क्नुर अदिकारिर वोन गेर-पासि, "निमे बचेजेल माकुन अनमिना कीसेर इरंति? निमे बचि किय्वल किरिस्तुनि* मत्तेके, कुला कुला वेहा" इन्जेर पूसि कीतेर. ²⁵ ते येसु, "इदेन मुने मीकुन वेहतोन बित मिरट बरोसा इर्मिक. बाबोना पोरोडे नना किय्वलिक काम्क, ना बारेते गवा वेहचेर मंतङ. ²⁶ बित मिरट

*10:22 इद सड बारि कीसेर मंतेर इत्तेके, मोदोल दुस्रो देस्कनुर पगा-दार्क इद मंदिरतुन बह्टि कीतेर. बित उंदुंदि जोका सुदुड कीसि, किरिस्तुना जल्मतुन मुने 165वा साल्दगा अद मंदिरतगा दर्मतङ काम्क मोदोल किय्वडुन हानुक इन्जेर केयंतेर. *10:24 बिच किय्वल किरिस्तुनि: तमा बचे माय्ले, बगवंतल नेमि कीतोर राजल आय्वल किरिसतुन साटि यूदुल्क सुड्सेर मत्तेर.

25 योहा 8:58;10:38 **26** योहा 8:47

नावङ गोरेना मंदतुर आय्विट. अदेन साटिने ना पोरो बरोसा इर्विट. ²⁷नावङ गोरेङ ना लेङ केन्जंतङ. नावङ बव इंवल नाकुन टावये. अव ना पेजेय वांतङ. ²⁸नना अवेकुन बस्केट पिस्वल जीवा सींतोन. अव बस्केन नासेडम आयोङ. ना केय्दल बोरे अवेन ऊंदा परोर. ²⁹ बारितेके, अव गोरेन ना बाबो नाकुन सीतोर. बाबो सम्दिरकुन डगुर आता काड्कि, ना बाबोना केय्दल अवेन बोरे ऊंदा परोर. ³⁰नना अनि ना बाबो उंदिय आसि मंतोम" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. ³¹ अस्के वूर यूदुल्क, वोन पासि जक्ले बंडङ तह्तेर. ³²ते येस्, "ना बाबोनल बेय वेले मय्मतङ काम्क तोह्तोन. अवेनल बद कामुन साटि, नाकुन बंडने पाकोम इंतिट" इन्जेर वूरकुन पूसि कीतोर. ³³ते वूर यूदुल्क, "निमे कीतङ चोकोट्नङ कामकुन हिंदल आयो बति, माय्ननि आसि बगवंतना इन्जेर वेह्ता काङ्किने, बंडने पाय्लेन आंतोम" इन्जेर वेह्तेर.

34-36 अस्के येसु, "दर्मा-ग्रंत बस्केट्के लबड वेहो. तोले मीवा दर्मा-ग्रंत्नगा, 'मिरट बगवंतन दात्नुर आंदिट' इन्जि, किह नायदिकारिरकुन बगवंतल वेह्तोर इन्जेर मंता. ते नाकुन बाबो नेमि कीसि, तंवा काम किय्ले, इद दुनियतगा सारि कीतोर अस्के, बगवंतनोर मरिना आंदुन

27 1राजा 18:21; मत्ता 7:23;16:24;17:5; 25:12; मार 8:34; 10:21; लूका 9:23; 13:27; योहा 5:25; 8:12,43;10:3-4,8,14, 16;12:26; अपो 3:23; 1कोरा 8:3; गलित 4:9; 2तिमो 2:19; हेब्रि 3:7; उजगिरि 3:20:14:4 **28** रेंडा 33:3; 1समु 2:9; योब् 17:9; कीर्ता 37:28; 103:17-18;125:1-2; स्ब्त 24:16; येसा 45:17; 54:17; इर 31:3,34; 32:40; लूका 22:31-32; योहा 3:15-16,36;4:14; 5:24;6:27,37,39-40; 11:25;17:2,11-12;18:9; अपो ७:59; रोमा ५:२, 17,21;6:23;8:1,29, 33-39; पिलिपि 1:6; कोलसि 3:3-4; 2तेसा 2:13; 1तिमो 1:16; 2तिमो 1:12; हेब्रि 7:25; 1पेत् 1:5; 1योहा 2:19, 25;5:11,13-20; यूदा 24 **29** योहा 6:37; 14:28;17:2,6 **30** मत्ता 11:**2**7;28:19; योहा 1:1-2;5:17,23;8:58; 14:9,23;16:15;17:10, 21-23; 1तिमो 3:16; तीतु 2:13; 1योहा 5:7,20 31 योहा 8:59 33 कटोडा 24:16; योहा 5:18 **37** योहा 10:25;15:24 38 योहा 3:2;5:36; 10:25,30;14:9-11,20; 17:21-23; अपो 2:22

इन्जेर वेह्वल बहन रेह्चि वड्क्तप आंता? ³⁷ नना ना बाबोनङ काम्क किय्वेके, ना पोरो बरोसा इर्मट. ³⁸ बित नना अव काम्क कीकते, ना गोस्टित पोरो बरोसा इर्वेके गिर, नना किय्वलिक कामकुन पोरो तेर बरोसा कीम्ट. अहन कीकिट्ते, बाबो ना रोपो अनि नना बाबोन रोपो मंतोम इन्जेर कुला कुला करे मांता" इन्जेर वेह्तोर. ³⁹ ते वूर उंडे उंदि जोका, वोन पियना इन्जेर कोसिद कीतेर. बित वूरा केय्दल तपुसीसि अगटल सोत्तोर.

40 योर्दन लविडुन हंदा बग्लता योहन मोदोल बाप्तिस्मा सीतोर अद जागतगा सोन्जि, अगने मत्तोर. ⁴¹ अस्के वोन्गा वेलेटिर मांदि वासि, "योहन बदे मय्मता काम किय्मकि. बित वेन बारेते बतङ्ते वोर योहन वेह्तोरो, अव सम्दो सतेम आंदुङ" इन्जेर तम्वा तमा वड्केर. ⁴² अगा वेलेटिर येसुन पोरो बरोसा इर्तेर.

येसुन लाड किय्वल बक्तना मरन

1 वेतिनया इंवल नाटे लाजर इंवल वोरोर बेमिरते अर्सि मत्तोर. वोनङ तकक मार्तल अनि मिरयल गिर, अदे नाटे पिसेर मत्तङ. ²पर्बुन सेंट सोक्सि,

39 लूका 4:29-30; योहा 7:30,44;8:59 40 योहा 1:28 42 योहा 2:23;4:39,41;7:31;8:30;11:45;12:42 1 मत्ता 21:17; लूका 10:38-42; योहा 11:5-6;12:17; अपो 9:37 2 मत्ता 26:6-7; मार 14:3; लूका 7:37-38; योहा 12:3 वोनङ कालकुन तंवङ केल्क्ने उसुम्ता अद मरियल इदे आंद. वेर लाजर तानोरे तमुर आंदुर. ³ अदेन साटि अव रंड तकक, "पर्बु, निमे लाड किय्वल बेमरिते अर्सि मंतोर" इन्जेर येसुनगा कबुर सारि कीतङ. ⁴ अद कबुर केन्चि येसु, "इद बेमरि वोन जक्ले वाय्मकि. बित बगवंतनोर मिरन मान सीसि, बगवंतने मय्मा तर्ले वाता" इन्जेर वेह्तोर.

⁵ येसु मार्तन, ताना सेलडुन अनि लाजरतुन लाड्दे सूड्ंदुर. ⁶ वोर लाजर बेमरिते मत्ता अद कबुर येसुन केन्जा वाता. तेर बित, उंडे रंड रोज्क अगने आग्तोर. ⁷ अहन आग्ता पेजे, "यूदया येरियते मिल्स दाकट" इन्जेर सिस्यिलरकुन इत्तोर.

8 अस्के सिस्यलिर, "गुरुजि! अगटुर यूदुल्क इंद्केट्के नीकुन बंडने पाय्ले सूड्सेर मंतेर. उंडे अगा दाका इंतिय?" इन्जेर येसुन पूसि कीतेर.

⁹ते येसु, "उंदि दिवोसुन बारा गंटङ वेड्चि मंदंता. इद दिहते ताक्वल दुनियता वेड्चि सूड्ता काड्कि, कोदा पायोर. ¹⁰ बति रात्ने ताक्वल वेड्चि सेल्वा काड्कि, वोर कोदा पांतोर" इन्जेर वेह्तोर.

¹¹ इहिन वेह्ता पेजे येसु, "मावोर सोप्तल लाजर मींड्सि मंतोर. वोन जोपनल तेह्ले दांतोन" इन्जेर इत्तोर.

3 योहा 11:5; उजगिरि 3:19 4 मार 5:39-42; योहा 2:11;5:23;9:3; 11:40;13:31-32; 17:5; 1पेतु 4:14 **5** योहा 15:9-13 **6** येसा 30:1**8**;55:8-9 8 योहा 8:59:10:31 9 योहा 9:4;12:35 **10** 1योहा 2:10-11 **11** दानि 12:2; मार 5:39; योहा 11:13; अपो 7:60 15 2तिमो 2:10 **16** मत्ता 10:3;26:35; मार 3:18; लूका 6:15; योहा 13:37;21:2

¹² अस्के सिस्यलिर, "पर्बु, वोर मींड्सि मत्तेके, तप्वक तेच्चि चोकोट आंतोर!" इन्जेर वेह्तेर.

13 येसु लाजर्ता मरंतुन बारेते वेहतोर बित, वूर सिस्यिलर सादरन जोपुन बारेते वेहतोर इन्जि मत्तेर. 14 ते येसु, "लाजर मार्तोर" इन्जि कुला कुला वेहिच, 15 "अगा नना मन्मिक अचोर चोकोट आता. मी साटिने इहिन जर्ग्ता. मीवा बरोसा बडे मायना इंवले नावा इचा. इडे मरट अगा दाकट देट!" इन्जेर वूरकुन इत्तोर. 16 अस्के येमल इन्जेर केय्वल तोमल, "येसुन तोडो मरन आय्ले, मरट गिर दाकट देट" इन्जेर तंवा बरोबर मंवलिर सिस्यिलरकुन इत्तोर.

सातुरकुन नेंडुस्वल सक्ति येसुनगा मंता

17-19 बेतिनया नार येरुसलेमनल करुम करुम रंड कोस्क लंड मत्ता. अगा तमुना मरंतुन हिंदल, दुक्सते मंविलक मार्तन अनि मरियन सुम्जि किय्ले, वेलेटिर यूदुल्क वासि मत्तेर. ते येसु अद नाटुन करुम येव्ता पेजे, लाजर्ता कूरदुन नारिता बंडता वीच्ना बुयरितगा इर्सि, नालुङ रोज्क आता इन्जेर किर कीतोर. 20 मार्तल, येसु वासेर मंतोर इंवल केन्चि बेटे माय्ले मुनेत्क सोत्ता. बित मरियल रोतगन रेहे *11:16 येमल सेलेके दिदुमा इत्तेक वोन बरोबर सेलडेय सेलेके तमुरेय पुट्तोर. माता. ²¹ मार्तल येसुन बेटे मासि, "पर्बु! निमे इगे मंदि इत्तेके, नावोर तमुर सासि मनोर. ²² बति इंके आतेके गिर बतय आयो. निमे बगवंतन बतल तल्किक अदेन, नीकुन सींतोर" इन्जेर इत्ता.

²³ अस्के येसु, "नी तमुर नेंडंतोर" इन्जेर वेह्तोर.

²⁴ ते मार्तल, "हो पर्बु, तस्वा किय्वल दिवोस्ने वोर नेंडंतोर इंवल नाकुन टावये" इन्जेर इत्ता.

²⁵ अद केन्चि येसु, "जीवता अनि नेंडुस्वना ननये आंदुन. ना पोरो बरोसा इर्वल सातेके गिर मर्ला पिसंतोर. ²⁶ जीवते मन्जि ना पोरो बरोसा इर्वन बस्केट मंवल मरंता सिक्सा पुटो. इदेन बरोसा कींति कि?" इन्जेर पूसि कीतोर.

²⁷ ते अद, "हो पर्बु! निमेय बगवंतनोर मिर किरिस्तुनि आंदि अनि इद कलिते वाय्ले मत्तोनि गिर निमेय आंदि. इदेन बरोसा कींतोन" इन्जेर वेहता.

28-30 येसु अस्के वेरि नाटे नेङ्मिक. मार्तल बगते बेटे मातयो अगने आग्सि मत्तोर. ते मार्तल रोन सोत्ता अनि मरियन कुसये केय्सि, "गुरुजि वातोर. नीकुन केयंतोर" इन्जेर सेलडुन सङा वेह्ता. इद गोस्टि केन्ज्ता बरोबर मरियल तेच्चि, येसुनगा सोत्ता. 31 किहतुर यूदुल्क मरियन सुम्जि कीसेर रोन मत्तेर. अस्के अद सपा-सिपा तेच्चि सोंवल सूड्सि, वीच्नगा सोन्जि आडंता बतलो इन्जेर, तान पेजेय सोत्तेर. 32 मरियल येसु मंवल जागते सोन्जि, वोनङ कालकुन पोरो अर्सि, "पर्बु! निमे इगे मंदि इत्तेके, नावोर तमुर मार्सि मनोर" इन्जेर इत्ता.

21 योहा 11:32,37 22 मत्ता 28:18; मार 9:23; योहा 9:31;11:41-42 **24** येसा 26:19; दानि 12:2-3; लूका 14:14; योहा 5:28-29; अपो 24:15 **25** योब् 19:25-27; कीर्ता 36:9; येसा 26:19; 38:16; लुका 23:43; योहा 1:4;3:36;5:21, 26;6:35,39-40,44; 14:6,19; अपी 3:15; रोमा 4:17;5:17-19; 8:2,10-11,38-39; 1कोरा 15:18,20-26, 29,43-57; 2कोरा 4:14; 5:1-8; पिलिपि 1:23;3:10, 20-21; कोलिस 3:3-4; 1तेसा 4:14; हेब्रि 11:13-16; 1योहा 1:1-2;5:11-12; उजगिरि 20:5, 10-15;21:4;22:1,17 **26** योहा 3:15-18;5:24; 6:54-58;8:51-53;10:28; 14:10; रोमा 8:13; 1योहा 5:10-12 **27** मलािक 3:1; मत्ता 16:16; योहा 6:14,69 31 योहा 11:19 32 योहा 11:21 **33** मार 3:5; योहा 11:38;12:27 **35** योबु 30:25; कीर्ता 35:13-15;119:136; येसा 53:3;63:9; इर 9:1; 13:17;14:17; दुक्सा 1:16; लूका 19:41; योहा 11:33; हेब्रि 2:16-17;4:15 **36** योहा 11:3 38 मत्ता 27:60; योहा 11:33 **40** 2जर्गा 2<mark>0:20</mark>; कीर्ता 63:2;90:16; योहा 1:14;11:4, 23-26; रोमा 4:17-25; 2कोरा 3:18;4:6 **41** कीर्ता 123:1;

33 मरियल अनि तान सङा वातुर यूदुल्क सम्दिर आड्वल सूड्सि, येसुना दिल्ते बेय दुक्सा लाग्ता. 34 अस्के येसु, "वोना कूरदुन बगा इर्तिट?" इन्जेर पूसि कीतोर. ते वूर, "पर्बु, वासि सूडा" इन्जेर वेह्तेर. 35 अद केन्चि, येसु जोडा जोडा काडेर तुह्तोर. 36 अद सूड्सि वूर यूदुल्क, "लाजरतुन बचोर लाड कीतोरो सूडट" इन्जेर इत्तेर.

³⁷ वूर्गटल किह लोकुर, "वेर येसु, गुड्डिरकुन नदुर वायुस्तोर. ते वेर लाजरतुन साय्वक्ने इरा पर्सि मनोर कि बतल?" इन्जेर इत्तेर.

सातोर वोर लाजरतुन येसु नेंडुस्वल

38 येसुना दिल्ते उंदुंदि जोका दुक्सा लाग्ता. ते वीच्नगा सोत्तोर. अद उंदि नारिता बंडता बुयरि आंद. उंदि बंडा तान्गा अड्डम इर्सि मत्ता. 39 ते येसु, "अद बंडतुन तेंडट!" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. अस्के सातोर वोना तक्का मार्तल, "पर्बु, इंके वोना कूर कडिसि गाडि वासेर मंदर. बारितेके वोर मार्सि नालुङ रोज्क आसेर मंतोर" इन्जेर वेह्ता.

40 अस्के येसु, "निमे बरोसा इर्किते, बगवंतना मय्मतुन सूड्कि, इन्जि नीकुन वेह्तोन कि?" इन्जेर इत्तोर.

⁴¹ ते वूर अद बंडतुन तेंड्तेर. अस्के येसु पोरो सूड्सेर, "बाबा, नावा पार्तनतुन केन्ज्ता काड्कि, नीकुन दनेवाद. ⁴² निमे बस्केट नावा पार्तनङ केन्जंति इंवल नाकुन टावये. बति निमेये नाकुन सारि कीति इन्जेर करि कीसि, ना सिर्मुट्नुर

मत्ता 11:25; योहा 17:1 **42** योहा 3:17;17:21

बरोसा इरनिर इन्जि वूर साटिने, इद गोस्टि वेह्तोन" इन्जेर इत्तोर.

⁴³ इहिन इत्ता पेजे येसु, "लाजर, बह्रिर वरा!" इन्जेर जोर्ते केय्तोर.

44 अस्के तंवा कूरदुन गूंडि कीतङ कप्डिनेन लाजर बहिर वातोर. वोना मोकोम सेलते गूंडि कीसि मत्ता. "गूंडि कीतङ कप्डिन ऊलि कीसि, वोन सोंदा सीम्ट" इन्जेर येसु वेह्तोर.

येसुन जक्ले यूदुल्क पिलन वाट्वल

(मत्तयि 26:1-5; मार्क 14:1-2; लूका 22:1-2)

45 अद कामुन सूड्सि, मरियन सुम्जि किय्ले वातुर यूदुल्क्नगटल वेलेटिर येसुन पोरो बरोसा इर्तेर.

⁴⁶ बति वृर्गटल कहि जन्क, परिसयुल्क्नगा सोन्जि, येसु कीता कामुन बारेते वेह्तेर. ⁴⁷ अदेन साटि डगुक कटोडलिर अनि परिसयुल्क पन्च्नुरकुन केय्सि, "मरट बतल कीकट? वोर मायनल वेले मय्मतङ काम्क कीसेर मंतोर. ⁴⁸मरट वोर किय्वलिकुन इहिने सूड्सेर मत्तेके, वोरे राजल इन्जेर सम्दिरे वोन पोरो बरोसा इरंतेर. अस्के रोमा राज्नुर अदिकारिर वासि, मा मंदिरतुन नासेडम कींतेर अनि मा जातितुरकुन इगेटल पूडि सींतेर" इन्जेर वेह्तेर. ^{49–50} अहन वेह्ता बरोबर, "पिसलिर्निट! मा जातितुर नासेडम आय्वक्ने, वोरोर मायनल पर्जत साटि परन सिय्वल चोकोट इन्जि सम्जे माय्विटिय?" इन्जेर अद गट्कते पेर्सोर कटोडल आय्वल कयपल इत्तोर.

43 2राजा 4:33-36 **44** 1सम् 2:6; लूका 7:15; योहा 5:21, 25;10:30;11:25-26; 20:7; अपो 20:9-12 **45** योहा 2:2<mark>3;11:19</mark> 47 मत्ता 26:3 **54** योहा 7:1 1 मत्ता 21:17; लुका 24:50 **2** लुका 22:27; उजगिरि 3:20 3 मत्ता 26:6-13; मार 14:3-9; लुका 7:37-3<mark>8</mark>, 46;10:38-39; योहा 11:2,28,32

51-52 सिरिप यूदुल्क्ना लाबमुन साटिने आयो. बित दुनिया पूरो पग्ने मासि मंविलर बगवंतनुर लोकुर सिन्दरकुन मीरि किय्लेने, येसु परन सींतोर इन्जेर मुने जर्ग्वल वचन वेह्तोर. इद गोस्टि तंवा तना आसि वेह्मिक. बित अद साल पेसीर कटोडल आसि मत्ता काड्किने, वेहा पर्तोर. 53 अद नेटितल वोन जक्ले पिलन वाट्वल मोदोल कीतेर. 54 अदेन साटि येसु अस्केडल यूदुल्क्नगा उजिगिर वेलिवक्ने, बोडि गुटन करुम मंवल येप्रायिम इंवल चहर्ते सोन्जि, अगा सिस्यिलर सङा किह रोज्क मत्तोर.

55-57 अस्के यूदुल्क्ना पस्का सड करुम वासेर मत्ता. ते, "बोने येसुना पता लाग्तेके वेहना. ममोट वोन पियंतोम" इन्जेर डगुक कटोडलिर अनि परिसयुल्क हुकुम सीसि मत्तेर. सडदुन साटि तम्वा तमा सुदुड किय्लेन, मुनेने वेलेटिर लोकुर आजु-बाजुतङ नह्कनल येरुसलेम वातेर. वूर येसुन मह्क्सेर मंदिर्तुन रोपो निल्सि, "वोर इद सडदुन वांतोर कि, वायोर? मिरट बतल इंतिट?" इन्जेर वोरोन वोरोर पूसि कीतेर.

बेतनियतगा येसुन पोरो सेंट वेडिवल

(मत्तयि 26:6-13; मार्क 14:3-9)

12 अदेन साटि, सासि-नेंड्तोर काजर्ता नार बेतनियतगा पस्का सडदुन सारुङ रोज्क मुनेने येसु वातोर. ² अगा वोन साटि जेवुन तयर कीतेर. मार्तल सर्बरेय कीता. अनि लाजर गिर जेवुन तिंवलिर बरोबर उत्तोर. ³ अस्के मरियल बेय बारिता अनि वेले मह्ग्ना

लग-बग अर्दो लीटर सेंट* पिय्सि वाता अनि येसुनङ कालकुन पोरो वेडिसि, तंवङ केल्क्ने उसुम्ता. अद सेंट्ना गाडि पूरो रोन गम्स्ता. ⁴ अस्के सिस्यलिर्गटल वोरोर इत्तेके, येसुन दोका सिय्वल इस्करियोत नाट्नोर यूदल, 5"अरेरे! इद सेंटुन मूंद नुहक कूरतङ बिलन* वोम्सि, गरिबुन बारि सिय्मिक?" इन्जेर तान इत्तोर. 6 वोर गरिबुन मदत कियना इंवल काड्जिते अहन इन्मिक. बति वोना कले बुदितुन हिंदले अनि कोतना तेय्ला वोन्गन मंवल कीनेके, अगटङ कोतङ कल्सेर मत्ता काड्किने अहन इत्तोर. ⁷ ते येसु, "अद नावा मेंदोडुन माति किय्वल दिवोसुन साटि सेंटुन वोजि कीसि इर्सि मत्ता. ⁸गरिब लोकुर बस्केट मी नड्ड्म मंदंतेर. बति नना बस्केट मेंदोडा रूप्ने मी नड्ड्म मनोन" इन्जेर वेह्तोर.

⁹ अदे वकत्ने, येसु अगा मंतोर इन्जेर किर कीसि, बेय वेलेटिर यूदुल्क, येसुने आय्वा, येसु नेंडुस्तोर वोर लाजरतुन गिर सूड्ले वातेर. ¹⁰⁻¹¹ लाजरतुन हिंदल, यूदुल्क्नगटल वेलेटिर लोकुर येसुन पोरो बरोसा इर्तेर. अदेन साटि, डगुक कटोडलिर लाजरतुन गिर जठ्कना इन्जेर पिलन वाड्तेर.

येसु जेय जेय कार येच्चेर येरुसलेम नेङ्वल

(मत्तयि 21:1-11; मार्क 11:1-11; लूका 19:28-40)

12-13 सडदुन साटि वाता, उंदि डगुर गुब्डतुर, येसु येरुसलेम वांतोर इंवल केन्चि, सींदि मरक्नङ कांदङ पिय्सि वोन मुनेत्क सोत्तेर. अहन सोन्जि,

4 मत्ता 10:4 6 योहा 13:29; याको 2:6 8 रेंडा 15:11; मत्ता 26:11; मार 14:7 16 योहा 2:22;7:39;14:26 20 योहा 7:35

"जेय जेय कार!* पर्बुना अदिकार्दे* वाय्वल इज्रयेल पर्जतोर राजने बगवंतल आसिर्वाद सियिर" इन्जेर किलितेर. ¹⁴⁻¹⁵ "येरुसलेम्न्र" लोकुर्निट वेरिमट! इचुला मी राजल गादित पोरो उच्चि वासेर मंतोर" इन्जेर दर्मा-ग्रंत्नगा लिहि कीसि मत्ता तीर, येसु उंदि गादित* पोरो उच्चि वासेर मत्तोर. ¹⁶ इव गट्नङ जर्ग्नेके सिस्यलिरकुन सम्जे माय्मकि. बति येसु मय्मते नेंड्सि स्वर्गगा सोत्ता पेजे, इव गट्नन बारेते दर्मा-ग्रंत्नगा मत्ता तीर सम्दो जर्ग्तङ इन्जेर सम्जे मातेर. 17 येस् लाजरतुन कूर्दल नेंडुस्नेके, वोन सङा मतुर लोकुर इद गवतुन पचर कीतेर. ¹⁸ येसु इद मय्मता काम कीतोर इन्जेर लोकुर केन्जता काड्किने, वोन बेटे माय्ले मुनेत्क सोत्तेर. ¹⁹ अदेन साटिने परिसयुल्क, "सूडट! मरट वाड्तङ पिलन्क बतय कामि सिय्मिक. दुनियतुर सम्दिर वोन पेजेय सोन्जेर मंतेर" इन्जेर तम्वा तमा वड़क्तेर.

येसु तंवा मरंतुन बारेते वेहवल

²⁰ अद सडदुन रोपो पार्तना-विंति किय्ले, वातुर्गटल कहितुर यूदुल्क आयुर वूर^{*} गिर मत्तेर. ²¹ वूर गलिलया येरियता बेत्सियदा नाट्नोर पिलिपुन बेटे मासि,

*12:3 अञ्चा जटामांसि इंवल मरता निय.
*12:5 उंदि बिलता विलुवा उंदि दियता बूतित
अचोर मत्ता. *12:12-13 जेय जेय कार!: ग्रीकु
बासतगा होसंना इन्जेर मंता. इदेना अर्तम, "इंके
बचि कीम!" *12:12-13 अदिकार्दे: सेलेते
पोरोडे इन्जेर मंदंता. *12:14-15 सियोंतुर इन्जेर
गिर केयंतेर. *12:14-15 ग्रीकु बासते गादि
पिलत पोरो इन्जेर मंदंता. *12:20 यूदुल्क आयुर
वूर: इत्तेके ग्रीकु देस्नुर इन्जेर मंदंता.

"साब! ममोट येसुन बेटे माय्ले वातोम" इन्जेर वोन वेह्तेर. ²² इद गोस्टित्न पिलिप सोन्जि, आंद्रेयन वेह्तोर. वूर इविर आसि अद गोस्टि येसुनगा सोन्जि वेह्तेर. ²³ अद केन्चि येस्, "स्वर्गीर माय्नन मय्मा वाय्वल वकत इंके करुम वाता. ^{24–26} गोह्क्ना दानतुन बोमितगा उर्स्वेके उंदिय मंदंता. अद दाना उर्स्नेके सातपिनय दिसंता. बति बोमितल अद मोलोका आसि पिरंता अनि बेर्सि. गोल्कमेन दानङ सींता. अदे तीर्दे नावा परन सीतेकेन. वेलेटिरकुन पुना जिन्गनि पुटंता. अह्ने मिह्गटल बोरे आयि, तंवा जीवतुन बचि कीका इंवल, तान सुटि किया लागर. बति बोरे आयि इद कलितङ आसन कात्रि किय्वक्ने मंवल. बस्केट पिस्ले तंवा जीवत्न बचि किया परंतोर. नावा सेवा कीका इंवल ना सरि-मारग्ने ताकना. अस्केने नना बगा मंदंतोनो, अगा ना सेवा किय्वल गिर मंदंतोर. ना सेवा किय्वन ना बाबो मानि कींतोर. इद सतेम आंद" इन्जेर सिस्यलिरकुन वेह्तोर.

23 योहा 13:31-32;17:1-5 **27** योहा 12:23 28 मत्ता 3:17;26:42; उजगिरि 5:9-14 30 योहा 11:42 **31** योहा 14:30; 16:8-11; 2कोरा 4:4; एपेसि 2:1-2;6:12; कोलिस 2:15; हेब्रि 2:14; 1योहा 3:8;4:4;5:19; उजगिरि 12:9-11;20:2-3 **32** रेंडा 21:22-23; कीर्ता 22:16-18: येसा 49:6; होसे 11:4; योहा 1:7;3:14; 6:44;8:28;12:34; 19:17; रोमा 5:17-19; गलति 3:13; 1तिमो 2:6; हेब्रि 2:9; 1पेतु 2:24;3:18; 1योहा 2:2; उजगिरि 5:9 **33** योहा 18:32

²⁷ "इंके नावा दिल पूरो तकपिका आसेर मंता. बतल इन्जेर वेह्का? ना बाबा! इद गंडम ना पोरो वाय्वक्ने नाकुन बचि कीम. तेर बति, इद गंडमुन सोसि किय्लेने नना वातोन. 28 बाबगो! नीवा पोरोडुने मानि कियुसा" इन्जेर वेह्तोर. अस्के पोरोडल,* "इदेन मुने डग्र-पान वायुस्तोन. उंडे गिर डगुर-पान वायुसंतोन" इन्जेर उंदि लेङ केन्जा वाता. ²⁹ ते अद केन्चि अगा निल्सि मंवलिर कहित्र, "गर्जा" इन्जेर इत्तेर. उंडे कहितुर, "बगवंतनोर वोरोर दूतल वोन सङा वड्कोर" इन्जेर इत्तेर. ³⁰ अदेन साटि येस्, "इद लेङ नाकुन मदत किय्ले वाय्मकि. मीकुन मदत किय्लेने वाता. ³¹ इद दुनियतुरकुन तस्वा किय्वल वकत वाता. इद दुनियतुन आगुटि कीसि, मंवल अदिकारिन तेंड्सि पूड्वल वकत वाता. ³² बस्केते नाकुन बोमितल पोरो तहंतेरो, अस्के ना बाजुन सम्दिरकुन ऊमंतोन" इन्जेर वेह्तोर. ³³ तंवा मरन बहन जर्ग्वल मंतयो अदेन बारेते इद गोस्टि वेह्तोर.

* 12:28 स्वर्गनल सेलेके हाबडल इन्जेर अर्तम.

34 ते पर्जता गुब्डा, "'किरिस्तु बस्केट जीवते मंदंतोर' इन्जि, दर्मा-ग्रंतनल केन्ज्तोम. बित निमे स्वर्गोर माय्नन बोमितल पोरो तिस्च बहन जकंतेर इंति? वेर स्वर्गोर मायनल बोर आंदुर?" इन्जेर येसुन पूसि कीतेर. 35 अस्के येसु, "उंडे जरिस कालम वेरिन मी नड्डुम वेड्चि मंदंता. सिकिट पग्ने माय्वक मुनेने, वेड्चितगा ताकट. अस्के मिरट कोदा पाय्विट. सिकिटिते ताक्वल तना बगा दांतोरो टावा सेले. 36 मिरट इद वेड्चिता संतान आय्ले, अद वेड्चि मनेकेन मिरट तान्गा बरोसा इरट" इन्जेर येसु वूरकुन वेह्तोर. अहन वेह्चि, वूरकुन दिस्वक्ने लङ सोडितोर.

वेलेटिर येसुन पोरो बरोसा इर्मिक

37 येसु वूर मुने इचोङ वेले मय्मतङ काम्क कीतोर तेर बति, वोन पोरो बरोसा इमिक.

38 "बगवंता! ममोट वेहता कबुडगा बोरे बरोसा इर्मिक. बगवंता! नीवा सक्तितुन बोरे वोड्कि किय्मिक" इन्जेर येसया पर्वक्तल लिहि कीता बर्पुर आयन साटिने इहिन जर्ग्ता. ³⁹ वूर बरोसा इरा पर्मिक बारितेके, येसया पर्वक्तल उंडे

40 "वूरा नदुर बंद कीता काड्कि, वूर सूडा पर्सेर सेलुर. वूरा मंदुन बंद कीता काड्कि, वूरकुन अर्तम आसेर सेले.

उंदि जागा इहिन लिहि कीतोर:

34 2समु 7:13; कीर्ता 110:4; येसा 9:7; येहेज 37:24-25; दानि 2:44;7:14, 27; योहा 3:14-16 **35** इर 13:16-17; योहा 7:33;8:12; 9:4-5;11:10;12:36, 39-40,46;16:16; एपेसि 5:8; 1योहा 1:6-7 **36** लूका 16:8; योहा 8:59; एपेसि 5:8; 1तसा 5:5 37 लुका 16:31; योहा 1:11 **38** येसा 53:1; रोमा 10:16,20; 1कोरा 1:24; 2कोरा 4:3-6 **40** कीर्ता 6:2;41:4; 147:3; येसा 6:10; 29:10;57:18-19; इर 3:22; होसे 6:1; 14:4; मत्ता 13:13-15; मार 4:12;8:17-18; लुका 8:10; यीहा 9:39 **41** येसा 6:1-5, 9-10; योहा 1:18 **42** सुब्त 29:25; येसा ५१:७; योहा 7:13;9:22 43 मत्ता 6:2;23:5-7; लूका 16:15;19:17; योहा 5:41,44;8:54; 12:26; 1कोरा 4:5; 2कोरा 10:18; 1तेसा 2:6 44 मत्ता 10:40; मार 9:37; योहा 5:24; 13:20; 1पेत् 1:21 **45** योहा 14:9-10;15:24; 2कोरा 4:6; कोलिस 1:15 **46** कीर्ता 36:9; येसा ४२:७; लूका 1:७६-७९; योहा 1:4-5;3:19; 8:12;9:5;12:35-36; अपो 26:18 **47** लूका 19:10; योहा 3:17;8:15-16; 12:48; 1योहां 4:14

अहन किय्वक इत्तेके, वूर ना बाजुन तिरिंदिर.

नना वूरकुन चोकोट कींदुन" इन्जेर मंता. ⁴¹ येसया पर्वक्तल बविसत्ने वाय्वल येसुना मय्मतुन सूड्ता काड्किने, वोन बारेते इव गोस्टिङ वेह्तोर.

⁴² तेर बित येसुन पोरो बरोसा इर्तुर्गटल वेलेटिर अदिकारिर गिर मत्तेर. बित परिसयुल्क तमकुन समाजनल अलिद वाटिनर इन्जेर वेरिसि बोरे उजिगिरि वोप्मिक. ⁴³ वूर बगवंतल सिय्वल डगुर-पांदुन तेर अदिक माय्निलर सिय्वल डगुर-पांदुन लाड कीतेर.

येसुनङ गोस्टिङ पर्जतुन तस्वा किय्वल

44 अस्के येसु जोर्त, "ना पोरो बरोसा इर्वल सिरिप नह्गने आयो बित नाकुन सारि कीतोनगा गिर बरोसा इर्सेर मंतोर. 45 नाकुन सूड्वल नाकुन सारि कीतोने सूड्सेर मंतोर. 46 नह्गा बरोसा इर्वल हर वोरोर सिकटितगा निल्स मंवक्ने, इद दुनियतगा वेड्चित मोडि नना वातोन. 47 बोरे आयि नावङ गोस्टिङ केन्चि, अवेन पिय्सि ताक्वेके, नना वोन तस्वा किय्ले वाय्मिक. बित बिच किय्लेने वातोन. 48 नाकुन अनि नावङ गोस्टिन वोपोर वोन, तस्वा किय्वल दुस्रो उंदि मंता. नना वेह्ता गोस्टिये तस्वा किय्वल दिवोस्ने वोना तस्वा कींता. 49 बारितेके,

48 लूका 10:16; योहा 3:17-20; रोमा 2:16; 2तेसा 1:8; हेब्रि 9:27-28; 10:29-31;12:25 **49** रेंडा 18:18; योहा 3:11; 5:30;8:26,42;14:10,31;15:15;17:8

ना इचते नना वड्क्मिक बित, नना बतल वड्कना इंवडुन बारेते, नाकुन सारि किय्वल बाबोये अहन हुकुम सीतोर. 50 अनि अद हुकुम बस्केट पिस्वल जीवतेके ताकुसींता इन्जेर नाकुन टावा मत्ता काड्कि, नना वेह्वलिक सम्दो गिर बाबो ना सङा वेह्ता तीरे मीकुन वेह्चेर मंतोन" इन्जेर इत्तोर.

येसु सिस्यलिरङ काल्क नोर्वल

13 येसु पस्का सडदुन तेर मुनेने इद दुनियतल मल्सि बाबोनगा सोंवल वकत करुम वाता इन्जेर करि कीतोर. दुनियतगा मंवलिर तंवुरकुन वेले लाड कीतोर. अद लाडदुन आक्रि वेरि वूरकुन बर्पुर तोह्तोर. ² बति येसुन दोका सियना इंवल सोन्च, सीमोंतोर मरि इस्करियोत नाट्नोर यूदना दिल्ते जेव्न किय्वडुन तेर मुनेतले सय्तन इर्सि मत्तोर. ³तंवा केय्दे सम्दो अदिकार बाबो सीतोर इंवल, तना बगवंतनल वातोर अनि बगवंतनगा मल्सि दांतोर इंवलिक सम्दो गिर येसुन टावा. ⁴ अहन टावा मत्ता काङ्कि, वूर्गटल तेच्चि तंवा सालुवतुन बग्ला इर्सि, तंवा नडिदुन उंदि सेलते दोह्तोर. 5 दोह्ता पेजे, उंदि परत्नगा सिस्यलिरङ कालकुन येते नोर्सेर, नडितुन दोह्ता सेलते वूरङ कालकुन उसुम्वल मोदोल कीतोर. ⁶ अहन कीसेर येसु सीमोन-पेत्रतगा वातोर. अस्के वोर, "पर्बु नावङ काल्क नोर्ले आंति कि?" इन्जेर पूसि कीतोर. ⁷ ते येसु, "नना किय्वल इंके नीकुन अर्तम आयो, बति मुने वाय्वल गट्कते करि कींति" इन्जेर वेह्तोर.

50 योहा 17:3 1 योहा 12:23;13:3, 34;16:28; 1योहा 4:19 **2** अपो 5:3; याको 1:13-17 3 मत्ता 11:27; 28:18; योहा 3:35; 8:42;17:2; हैब्रि 1:2 4 लुका 22:27 **5** पूट 18:4; 19:2; कीर्ता 51:2; लुका 7:44; 1तिमो 5:10 **7** दानि 12:8,12; हबा 2:1-3; योहा 12:16; 13:10-12,36; 14:26; याको 5:7-11 8 येहेज 36:25; अपो 22:16; 1कोरा 6:11; एपेसि 5:26; तीतु 3:5; हेब्रि 10:22 10 योहा 15:3; 2कोरा 5:17 **12** योहा 13:7 13 लुका 6:46; योहा 11:28; रोमा 14:8-9; 1कोरा 12:3; पिलिपि 2:11 14 लुका 22:26-27; अपो 20:35; गलति 5:13; हेब्रि 5:8-9; 1पेत् 4:1;5:5 **17** मत्ता 7:24-25; लूका 11:28; याको 1:25

8 अस्के पेतुरु, "विटन पर्बु! निमे नावड़ काल्क बस्केन नोर्वा" इन्जेर इत्तोर. ते येसु, "नना नीकुन नोरा बीगर ना सड़ा नीकुन ईसा सेले" इन्जेर पेतुरतुन वेहतोर. १ ते सीमोन-पेतुरु, "पर्बु! सिरिप ना काल्के आय्वा, ना केय्क अनि ना तला गिर नोरा" इन्जेर इत्तोर. 10 अस्के येसु, "येर तुङ्तोर वोर सिरिप काल्क नोर्तेके आयर. दुस्रो बतय नोरा लागो. वोर सुदुडे मंतोर. मिरट गिर सुदुड मंतिट बित, मिह्गटल सिन्दिर सुदुड आय्विट" इन्जेर वेहतोर. 11 तनकुन बोर दोका सिय्वल मंतोर इंवल टावा मत्ता काड्किने, येसु "मिह्गटल सिन्दिर सुदुड आय्विट" इन्जेर इत्तोर.

¹² अनि वूरङ काल्क नोर्सि, तंवा सालुवतुन सेटनगा वाट्सि, इदेन मुने उच्चि मत्ता जागतगा सोन्जि उद्तोर. अहन उच्चि, "नना इंके कीता अद काम मीकुन अर्तम आता कि?" इन्जेर सिस्यलिरकुन पूसि कीतोर. ¹³"मिरट नाकुन 'गुरुजि' अनि 'पर्बु' इन्जेर केयंतिट. नना गुरुना अनि पर्बुना आता काड्कि, मिरट इहिन केय्वल बरोबरे आंद. ¹⁴नना पर्बुना अनि गुरुना आसि गिर मीवङ काल्क नोर्ता काड्कि, मिरट गिर वोरोनङ वोरोर काल्क नोरय लागर. ¹⁵⁻¹⁶ दासि तंवोर माल्कन तेर डगुर आयोर. अह्ने कब्रियल तनकुन सारि कीतोन तेर डगुर आयोर. नना मीवङ काल्क नोर्ता तीर, मिरट गिर कियना इन्जेर मीकुन नमुनता रूप्ने तोह्तोन. इद सतेम आंद. ¹⁷ इंके मिरट इव गोस्टिङ करि कीता काड्कि, इवेन पिय्सि ताककिट्ते, बगवंतल मीकुन आसिर्वाद सींतोर" इन्जेर वेह्तोर.

तनकुन दोका सिय्वडुन बारेते येसु वेह्वल

(मत्तयि 26:20-25; मार्क 14:17-21; लूका 22:21-23)

18 "मी सम्दिर बारेते नना वेहमिक. नना नेमि कीतुर बारेते नाकुन टावा. बित, 'ना सङा सारि तितोर वोर, नाकुन बय्मन आसि दोका सीतोर' इन्जेर दर्मा-ग्रंत्ना गोस्टि बर्पुर आय्ले इहिन जर्गंता. 19 इव जर्ग्ता पेजे, 'किरिस्तुना ननये आंदुन' इन्जेर बरोसा कीकिट इन्जेर, मुनेने मीकुन वेह्चेर मंतोन. 20 इद सतेम आंद. नना बोंते सारि कींतोनो, वोन करुम किय्वल, नाकुन गिर करुम कींतोर. नाकुन करुम किय्वल, नाकुन रोह्तोर वोर बाबोन गिर करुम कींतोर इन्जि वेह्चेर मंतोन" इन्जेर इत्तोर.

²¹ इव गोस्टिङ वेह्ता पेजे येस्, आत्मतगा तल्मेले मासि, "मिह्गटल वोरोर नाकुन पगा-दार्क्ना केय्दे हञ्लि कींतोर. इद गवा सतेम आंद" इन्जेर वेह्तोर. ²² बोन बारेते वेह्तोरो इन्जेर सिस्यलिर करि किय्वा सोन्जि, वोरोना मोकोम वोरोर सूड्तेर. ²³सिस्यलिर्गटल येस्न वेले पेर्मा किय्वल येसुना तिना बग्ला बेय करुम उच्चि मत्तोर. ²⁴ते सीमोन-पेतुरु वोर सिस्यन, "येसु बोन बारेते वेह्तोरो पूसि कीम" इन्जेर केय्दे इसरा कीतोर. ²⁵ अस्के वोर सिस्यल येसुन करुम उंडे इचुर उर्नो मासेर, "पर्बु! वोर बोर आंदुर?" इन्जेर पूसि कीतोर. 26 ते येसु, "कोजतगा मुडुसि बोंते नना सारि टुक्डे सींतोनो वोरे" इन्जेर

18 कीर्ता 41:9; मत्ता 26:23; मार 14:20; योहा 13:10-11,26;17:12 **19** येसा 43:10: योहा 14:29;16:4; उजगिरि 1:17-18 20 मत्ता 10:40-42;25:40; मार 9:37; लूका 9:48; 10:16; गलित 4:14 21 मत्ता 26:21; मार 14:18; योहा 13:18 **22** लुका 22:23 **23** योहा 19:26; 20:2;21:7,20 31 योहा 7:39;12:23; 14:13; 1पेतु 4:11 33 योहा 7:33-34 34 कटोडा 19:18, 34; योहा 15:12-13, 17;17:21; रोमा 12:10; 1कोरा 12:26-27; 13:4-7; गलित 5:6, 13-14,22;6:2,10; एपेसि 5:2; पिलिपि 2:1-5; कोलिस 1:4;3:12-13; 1तेसा 3:12;4:9-10; 2तेसा 1:3; हेब्रि 13:1; याको २:८; १५ेतु 1:22; 3:8-9; 2पेतु 1:7;

1योहा 2:7-10;3:11, 14-18,23;4:7-11,

21-5:1; 2योहा 5

वेहतोर. अहन वेहिच, सारि टुक्डे मुडुसि सीमोंतोर मिर इस्करियोत नाट्नोर यूदन सीतोर. 27-30 अस्के वोर सारि टुक्डे येता पेजे, "निमे कीका इंवल काम सप्ने कीम" इन्जेर येसु वोन वेहतोर. येसु अहन बारि वेहतोरेय, जेवुन उद्तुर्गटल वोरोन गिर टावा सेले. यूदनगा कोतना तेय्ला मत्ता काड्कि येसु, "सडदुन पह्जे मत्तड़ चीज्क येत» इन्जि इत्तोर बतलो इन्जेर कहितुर सोन्च कीतेर. "गरिब लोकुरकुन बतय सीम्» इन्जि इत्तोर बतलो इन्जेर, उंडे कहितुर सोन्च कीतेर. वोर सारि टुक्डे येता पेजे सय्तन सोप्रे मासि, बहिर सोडितोर. अस्के रात आसि मत्ता.

येसु पूना हुकुम सिय्वल

(मत्तयि 26:31-35; मार्क 14:27-31; लूका 22:31-34)

31 यूदल सोता पेजे येसु, "इंके स्वर्गीर माय्नन मान पुट्वल वकत वाता. वेर तादन हिंदल बगवंतन डगुर-पान वांता. 32 मोका बगवंतन मिरन हिंदल डगुर-पान वांतेके, बगवंतल तंवोर मिरन मान सींतोर. अद डगुर-पान येंटने वोर मिरन सींतोर. अद डगुर-पान येंटने वोर मिरन सींतोर. 33 ना मिर्किट! उंडे जरिस कालम वेरि मी सङा मंदंतोन. अद आता पेजे, मिरट नाकुन मह्कंतिट. बित नना बगा दांतोन अगा मिरट इंके वाया पर्विट इन्जेर यूदुलकुन वेहता तीरे, मीकुन गिर वेहचेर मंतोन. 34 इंके मीकुन उंदि पूना हुकुम सीसेर मंतोन. नना मीकुन लाड कीतपे, मिरट गिर वोरोन वोरोर लाइदे सूडट.

35 वोरोन वोरोर लाड्दे सूड्वडुन हिंदले, मिरट ना सिस्यलिर आंदिट इन्जेर सम्दिर करि कींतेर" इन्जेर येस् वेह्तोर.

36 सीमोन-पेतुरु, "पर्बु! निमे बगा दांति?" इन्जेर पूसि कीतोर. ते येसु, "नना सोंवडगा निमे इंके वाया पर्वि. बित पेजेटल वांति" इन्जेर जवब सीतोर. 37 अस्के पेतुरु, "पर्बु! नना बारि वाया परोन? नी साटि परन सिय्ले गिर तयर मंतोन" इन्जेर वेह्तोर. 38 अस्के येसु, "अबा! निमे ना साटि परन सींतिय? ना बारेते निमे, 'वोर बोर आंदुरो टावा सेले' इन्जेर, मूंद जोकङ लबड वेहा बीगर, नेटा रातुन असले गोग्डि कूसो. इद सतेम आंद" इन्जेर पेतुरतुन वेह्तोर.

बाबोनगा वोय्वल सरि येसु आंदुर

14 "मिरट मी दिलकुन परेसन आया सिय्मट. बगवंतनगा बरोसा इरट अनि नह्गा गिर बरोसा इरट. ²ना बाबोना रोन वेले कम्रङ मंतङ. अवेन तयर कीसि इर्ले, मुने सोन्जेर मंतोन. अहन सेल्वक इत्तेके, मीकुन वेह्चि मनोन. ³नना सोन्जि मी साटि जागा तयर कीता पेजे, नना बगते मंदंतोनो, अगा मिरट गिर मंले, उंद्दि जोका वासि, मीकुन वोंतोन. ⁴नना सोंवल जागता सरि मीकुन टावये" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. 5 अस्के तोमल, "पर्बु! निमे बगा दांतियो माकुन टावा सेले. ते अगा सोंवल सरि माकुन बहन वोड्कि आयर?" इन्जेर इत्तोर. ६ अस्के येसु, "ननये सरिता, सतेम्ना अनि जीवता आंद्न. ना बीगर बाबोनगा बोरे वाया परोर. ⁷मिरट नाकुन वोड्कि कींदिट्ते, ना बाबोन गिर वोड्के मांदिट. इंके वोन

35 पुट 13:7-8; योहा 17:21; अपो 4:32-35; 1योहा 2:5, 10;3:10-14;4:20-21 **36** योहा 13:33; 21:18-19; 2पेत् 1:14 38 सुबुत 16:18; 1कोरा 10:12 1 योब् 21:4-6; कीर्ता 42:5-6,8-11;43:5; 77:2-3; येसा 12:2-3; 26:3;43:1-2; इर 8:18; योहा 6:40;11:25-27; 12:44;13:19;14:27-28; 16:22-23; अपो 3:15-16; 2कोरा 2:7;4:8-10; 12:9-10; एपेसि 1:12-13, 15;3:14-17; 1तेसा ३:३-४; 2तेसा २:२; हेब्रि 12:12-13; 1पेत् 1:21; 1योहा 2:23-24;5:10-12 2 लूका 14:26-33; योहा 12:25-26;13:33,36; 16:4;17:24; 2कोरा 5:1; 1तेसा 3:3-4; तीत् 1:2; हेब्रि 6:20;9:8,23-26; 11:10,14-16;13:14; उजगिरि 1:5;3:12;21:2 **3** योहा 12:26; 14:18-23,28;17:24; अपो 1:11;7:59-60; रोमा 8:17; 2कोरा 5:6-8; पिलिपि 1:23: 1तेसा 4:16-17; 2तेसा 1:12-2:1: 2तिमो 2:12; हेब्रि 9:28; 1योहा 3:2-3; उजगिरि 21:22-23 **4** योहा 3:36;10:9 **5** मार 9:19; योहा 11:16;15:12 **6** येसा 35:8-9; मत्ता 11:27; योहा 1:4,14, 17;5:21,25-29;6:33,51, 57,68;8:32,51;10:7,9, 28;11:25-26;14:19;15:1; 17:2-3;18:37; अपो 3:15; 4:12; रोमा 5:2,21; | 15:8-9,16; 1<mark>कोरा 15:45;</mark> |

सूड्तिट अनि वोर मीकुन टावये" इन्जेर वेह्तोर.

⁸ अस्के पिलिप, "माकुन बाबोन तोहा पर्बु. अचोरे माकुन आयर" इन्जेर इत्तोर. ⁹ते येसु पिलिपुन, "इंके वेरि मी सङने मंतोन तेरे नाकुन वोड्कि किय्विटिय? नाकुन सूड्तोर वोर, बाबोन सूड्तपे. 'बाबोन माकुन तोहा' इन्जेर बहन पूसि कीसेर मंति? 10 नना बाबोनगा अनि बाबो नहगा मंतोर इन्जेर बरोसा किय्वि कि बतल? नना मी सङा वेह्वलिक गोस्टिङ ना इचते वेह्चेर सेलोन. ना रोपो मंवल बाबोये तंवङ काम्क कियुसेर मंतोर. 11 बाबोनगा नना अनि नहगा बाबो मीरे मासि मंतोम इन्जेर बरोसा कीम्ट. नना वेह्तङ गोस्टिन पिय्सि बरोसा किय्वेके, नना कीतङ मय्मतङ काम्क सूड्सि तेर बरोसा कीम्ट. ¹²नना बाबोनगा सोंवडुन हिंदल. नहगा बरोसा इर्वल नना कीतङ मय्मतङ काम्क कींतोर, वोर नना कीतन तेर डगुक काम्क कींतोर. इद गोस्टि सतेम आंद. ¹³ना पोरोडे बतल तल्किकट तेर

2कोरा 1:19-20; एपेसि 2:18; कोलिस 2:9, 17;3:4; हेब्रि 7:25; 9:8; 10:19-22; 1पेत् 1:21; 2:4;3:18; 1योहा 1:1-2, 8;2:23; 5:6,11-12,20; 2योहा 9; उजिगिरि 1:5;3:7, 14;5:8-9;7:9-17; 13:7-8; 19:11;20:15;22:1,17 **7** लूका 10:22; योहा 8:19; 17:6,8; कोलिस 1:15-17; 1योहा 2:13 **8** बहिर 33:18-23; कीर्ता 17:15: योहा 1:43-46 9 योहा 1:14;10:30; 12:45;14:7,20; पिलिपि 2:6; कोलिस 1:15; हेब्रि 1:3 10 योहा 3:32-34;5:17,19;6:38-40;8:28;10:30,38;12:49; 17:8; अपो 10:38; 2कोरा 5:19; कोलिस 2:9 **11** योहा 5:36; 10:25,38;14:10; अपो 2:22 **12** मत्ता 21:21; मार 11:13; 16:17; लूका 10:17-19; योहा 7:33,39;14:28;16:7; 2:4-11,33,41;3:6-8;4:4,9-12,16,33;5:15;6:7;8:7; 9:34,40;10:46;16:18;19:12; रोमा 15:19; 1कोरा 12:10-11 **13** मत्ता 7:7;21:22; मार 11:24; लुका 11:9; योहा 4:10,14; 5:19;7:37;10:30;12:44;13:31;14:6,14;15:7,16;16:7,23, 26;17:4-5; 2कोरा 12:8-10; एपेसि 2:18;3:12,14,20-21; पिलिपि 2:9-11;4:13; कोलिस 3:17; हेब्रि 4:15;7:25;13:15; याको 1:5;5:16; 1पेत् 2:5; 1योहा 3:22;5:14

15 मत्ता 10:37;

मरिन हिंदल, बाबोन मान पुटन साटि, मिरट कोर्ता तीर कींतोन. ¹⁴मिरट ना पोरोडे बतल कोर्तेके गिर अदेन कींतोन.

येसु पवित्रा आत्मतुन बारेते वेह्वल

15 "मिरट नाकुन पेर्मा कीकिट्ते, नावा हुकुम पिय्सि ताकंतिट. 16 ना बद्लि मीकुन मदत कीसेर, बस्केट मी सङा मंले, उंदितुन सारि कीम इन्जेर नना बाबोन विनंति कींतोन. 17 अद मदत किय्वल पवित्रा आत्मा आंद. सतेमुन बारेते अद मीकुन वेहंता. इदेन हिंदल, मीकुन बगवंतना आत्मा टावा. अद आत्मा इंके मी सङा मंता अनि मर्ला मी रोपो मंदंता. बित दुनियतुर तान सूड्सेर सेलुर अनि किर कीसेर सेलुर. अदेन साटि वूर, अद आत्मतुन वोपुर.

¹⁸ "मीकुन पोसटिर दात सुटि कियोन. मिह्गा वांतोन. ¹⁹ उंडे कहि रोज्क्ने इद दुनियतुर नाकुन बस्केने सूडुर. बति मिरट नाकुन सूडंतिट. बारितेके नना पिस्ता तीरे, मिरट गिर पिसंतिट. ²⁰ अद नेटि नना बाबोनगा, मिरट नहगा अनि नना मिहगा मंतोन इन्जेर करि कींतिट. ²¹नावङ हुकुम्क वोप्सि, अवेन पिय्सि ताक्वल नाकुन लाड कींतोर. नाकुन पेर्मा किय्वन ना बाबो पेर्मा कींतोर. नना गिर वोन लाड कीसि, नावा ननय वेह्चि तोहंतोन" इन्जेर वेह्तोर. ²² अस्के यूदल (वेर इस्करियोत नाट्नोर यूदल आयोर), "पर्बु! दुनियतुन आय्वा सिरिप माके बारि पावे मांतोन इंति?" इन्जेर येसुन पूसि कीतोर. ²³ ते येसु, "नाकुन पेर्मा किय्वल नावा गोस्टि पिय्सि ताकंतोर. आतोन ना बाबो लाड कींतोर वोन्गा वासि ममोट मंदंतोम

25:34-40; योहा 8:42; 14:21-24;15:10-14; 21:15-17; 1कोरा 16:22; 2कोरा 5:14-15; 8:8-9; गलित 5:6; एपेसि 3:16-18;6:24; पिलिपि 1:20-23;3:7-11; 1पेत् 1:8; 1योहा 2:3-5; 4:19-20;5:2-3; 2योहा 6 16 मत्ता 28:20; योहा 4:14;14:14,26; 15:26;16:7-15,26-27; 17:9-11,15; अपो 9:31; 13:52; रोमा 5:5;8:15-16, 26-27,34;14:17; 15:13; गलित 5:22; एपेसि 1:13-14; पिलिपि 2:1; हेब्रि 7:25; 1योहा 2:1 **17** येसा 57:15; येहेज 36:27; मत्ता 10:20; योहा 14:16,23;15:26; 16:13; रोमा 8:9-11, 13-14; 1कोरा 2:14; 3:16;6:19; गलति 4:6; एपेसि 3:17; कोलसि 1:27; 2तिमो 1:14; 1योहा 2:27; 3:24;4:4,6,12-13 **18** कीर्ता 23:4;101:2; येसा 43:1; होसे 6:3; 14:3; मत्ता 18:20; 28:20; योहा 14:3,16, 27-28;16:33; हेब्रि 2:18 19 योहा 6:56-58: 7:33;11:25;16:16, 22; रोमा 5:10;8:34; कोलिस 3:3-4; हेब्रि 7:25 20 योहा 6:56;10:38; 14:10;15:5-7;16:23, 26;17:7,11,21-23,26; रोमा 8:1; 1कीरा 1:30; 2कोरा 5:17:13:5: गलति 2:20; एपेसि 2:10; कोलसि 1:19,27; 2:9: 1योहा 4:12 **21** रेंडा 10:12-13;11:13; 30:6-8; कीर्ता 119:4-6; येसा 62:2-5:

²⁴ बित नाकुन पेर्मा कियोर वोर, नावा गोस्टि पिय्सि ताकोर. मिरट केन्ज्वलिक गोस्टिङ नावङ आयोङ बित, नाकुन सारि किय्वल बाबोनङ आंदुङ. ²⁵ नना मी सङा मनेकेने, इव गोस्टिङ मीकुन वेहतोन. ²⁶ बित बाबो ना पोरोडे सारि किय्वल पवित्रा आत्मा मीकुन सम्दो करुसंता. अनि अद नना वेहतङ सम्दोन गिर मीकुन हेतु कियुसंता.

²⁷ "सांतितुन मीकुन सीसि दांतोन. नावा सांतितुने मीकुन सीसेर मंतोन. दुनिया सीसेर मत्ता तीर नना मीकुन सीसेर सेलोन. मीवङ दिलकुन तकपिका आया सिय्मट अनि वेरिमट. ²⁸ 'नना सोन्जि,

* 14:27 इद बगवंतना सांति आंद. येहेज्केल 37:24-28 येहेज 36:25-27; जेपंया 3:17; लूका 11:28; योहा 14:15, 22-24; 15:9-10,14;16:27; 17:23; 2कोरा 4:6; 5:14-15; याको 2:23-24; 1योहा 1:1-3;2:5; 3:18-24;5:3; 2योहा 6; उजिंगिरि 2:17;3:20;22:14 22 मत्ता 10:3; लूका 6:16; 23 कीर्ता 91:1; येसा 57:15; अपो 1:13;10:40-41 5:17-19;6:56;10:30;14:15,21; रोमा 8:9-11; 2कोरा 6:16; 1योहा 2:24;4:4,15-16; उजगिरि 3:20-21 **24** मत्ता 25:41-46; योहा 3:34;5:19,38;7:16;8:42;14:10,15, 21-23; 1योहा 3:16-20 **25** योहा 17:6-8 **26** कीर्ता 25:8-9, 12-14;51:11; येसा 54:13;63:10; मत्ता 1:20;3:11;28:19; मार 12:36;13:11; लूका 1:15,35,41,67;2:25;3:22;11:13; 24:49; योहा 2:22;6:45;7:39;12:16;14:16;15:26;16:7, 13-14;20:22; अपो 1:2,4,8;2:4,33;5:3;7:51,55;11:16; 13:2,4;15:8,28;16:6;20:28,35;28:25; रोमा 5:5;14:17; 15:13,16; 1कोरा 2:10-13;6:19;12:3; 2कोरा 6:6;13:14; एपेसि 1:17;4:30; 1तेसा 1:5-6;4:8; 2तिमो 1:14; तीतु 3:5; हेब्रि 2:4;3:7;9:8;10:15; 1पेतु 1:12; 2पेतु 1:21; 1योहा 2:20, 27;5:7; युदा 20; उजिगिरि 2:11 **27** इसोब 6:26: 27:1;28:3;29:11;56:3,11;72:7;85:10;91:5;112:7; सुबुत 3:25; येसा 9:6;12:2;41:10,14;54:7-10,13;55:12; 57:19; इर 1:8; येहेज 2:6; दानि 4:1;6:25; जेकर्या 6:13; मत्ता 10:26; लूका 1:79;2:14;10:5;12:4; योहा 14:1;16:33; 20:19,21,26; अपो 10:36;18:9; रोमा 1:7;5:1,10;8:6; 15:13; 1कोरा 1:3; 2कोरा 5:18-21; गलति 1:3;5:22;6:16; एपेसि 2:14-17; पिलिपि 4:7; कोलिस 1:2,20;3:15; 2तेसा 1:2; 3:16; 2तिमो 1:7; हेब्रि 7:2;13:20; उजगिरि 1:4;2:10;21:8 **28** योहा 14:18;20:17,21; हेब्रि 1:2-3;2:9-15

मिह्गा वांतोन' इन्जेर वेह्ता गोस्टि केन्जितट. बाबो नाकुन तेर डगुर-पान वाले आता काड्कि, मिरट नाकुन लाड कीतेके, बाबोनगा सोन्जेर मंतोर इन्जेर वेले आनंद्ने मंदिट. ²⁹ मिरट बरोसा इकिंट इन्जेर इव जर्ग्वक मुनेन, वेह्चेर मंतोन. ³⁰ इद दुनियतोर अदिकारि सय्तन वासेर मंतोर. अदेन साटि उंडे वेले जेल मी सङा वड्कोन. ना पोरो वोन बतय अदिकार सेले. ³¹ बित नना बाबोन लाड कीसेर मंतोन इन्जेर, इद दुनियतुरकुन करे मानल, बाबोना हुकुमुन पिय्सिने इहिन कीसेर* मंतोन. तेदट! इगेटल दाकट" इन्जेर इत्तोर.

येसुये करल वेलि आंदुर

15 सिस्यलिर येसुन सङा अहन प्रोन्जेर मनेके, "नना करल आङुर वेलिता आंदुन. ना बाबो अद आङुर वाडितुन माल्कल आंदुर. ²नह्गटल कोड्सि, आङुर्क सादोङ अव कांदन बाबो पासि वाटंतोर. साद्वलिक कांदन उंडे इचुर वेले सादना इन्जेर अवेनङ कोड्डिङ किन्न कींतोर. ³नना मीकुन वेह्तङ गोस्टिन हिंदल, मीवङ पाप्क इंवलिक

29 योहा 13:19 30 लुका 22:53; योहा 12:31;16:11-12; 2कोरा 4:4; एपेसि 2:2; 6:12; हेब्रि 4:15; 1पेत् 2:22; 1योहा 4:4; 5:19; उजिगिरि 12:9 31 लूका 12:50; योहा 10:18; 12:49; पिलिपि 2:8 1 पुट 49:10-11; कीर्ता 80:8-19; स्वर्ग 7:12;8:11-12; येसा 4:2;5:1-7;27:2-3; 60:21;61:3; इर 2:21; 12:10; येहेज 15:2-6; होसे 10:1; जेकर्या 3:8; मत्ता 20:1;21:33; मार 12:1; लुका 13:6; योहा 1:9;6:32,55; 1कोरा 3:9; 1योहा 2:8 **2** योब् 17:9; मलािक 3:3; मत्ता 3:10,12;13:12; 15:13;21:19; लुका 8:13; 13:7-9; योहा 15:8; गलति 5:22-23; पिलिपि 1:9-11; 1तेसा 5:23-24; हेब्रि 6:7-8;12:10-11; उजगिरि 3:19 **3** योहा 13:10;17:17; एपेसि 5:26; 1पेतु 1:22 **4** येहेज 15:2-5; होसे 14:8; लुका 8:15; योहा 6:56:8:31:

कोड्डिङ कन्ने मासि, सुदुड आसि तयर मंतिट. ⁴नह्गा उंदि आसि मंट. मिह्गा नना मंदंतोन. कांदा आङुर वेलितगा जोडे मासि मंदा बीगर बहंते सादोयो, अह्ने नह्गा उंदि आसि मंदा बीगर मिरट चोकोट्नङ काम्क किया पर्विट.

5 "नना आङुर वेलिता आंदुन. मिरट नहगा कोड्स्तङ कांदङ आंदिट. बोर्ते नहगा मंदंतोरो अनि वोन्गा नना मंदंतोनो, वोर उंडे वेले चोकोट्नङ काम्क कींतोर. नाकुन टूटे मासि मिरट बतय किया पर्विट. ६ बोर्ते नहगा मनोरो, वोर पासि वाड्ता कांदा वत्तपिनय वत्तंतोर. आतङ वत्तङ कांदन माय्नलिर मीरि कीसि तड्मितगा वाटंतेर अनि अव वेंतङ.

*14:31 इत्तेके नाकुन दुनियतुरा केय्दे सय्तन जकुरुले, नावा नना हविल कींतोन.

14:20;15:5-7; 17:23; अपो 11:23; 14:22; रोमा 8:9-10; 2कोरा 13:5; गलित 2:20; एपेसि 3:17; पिलिपि 1:11; कोलिस 1:27; 2:6; 1योहा 2:6, 24-28; 2योहा 9 5 सुबुत 11:30; होसे 4:8; लूका 13:6-9; योहा 5:19;9:33;12:24; 15:16; अपो 4:12; रोमा 6:22;7:4;12:5; 1कोरा 10:16;12:12, 27; 2कोरा 9:10;13:8; गलित 5:22; एपेसि 5:9; पिलिपि 1:11; 4:13,17; कोलिस 1:6,10; याको 1:17; 1पेतु 2:4; 2पेतु 1:2-18; 3:18 6 येहेज 15:3-7;19:12-14; मत्ता 3:10;7:19;13:41; योहा 15:2; हेब्रि 6:7-8; 2पेतु 2:20; 1योहा 2:19; यूदा 12-13; उजिगिरे 20:15

7 रेंडा 6:6; योबु 22:26;

7 नहगा मिरट अनि मिह्गा नावङ गोस्टिङ मत्तेके, मीकुन इस्टम वाततुन कोरट. अद मीकुन पुटंता. 8 मिरट चोकोट्नङ काम्क किय्वडुन हिंदल, ना बाबोन मय्मा वांता. इव सूड्सि, मिरट ना सिस्यलिर इन्जेर दुसुर करि कींतेर. 9 बाबो नाकुन बहन लाड कीतोरो, अहने नना मीकुन लाड कीतोन. नावा लाड्दगा निल्स मंट. 10 नना बहंते बाबोनङ हुकुम्क पिय्सि, ताक्सेर बाबोना लाड्दगा निल्स मत्तोनो, अहने मिरट गिर नावङ हुकुम्क पिय्सि ताकिकट्ते, नावा लाड्दगा निल्स मंदंतिट. 11 नावा आनंद मी रोपो मंदना अनि अद आनंद बर्पुर आयना इन्जेरेन, इव गोस्टिङ मीकुन वेहचेर मंतोन.

12 "नना मीकुन लाड्दे सूड्ता तीरे, मिरट गिर वोरोन वोरोर पेर्मते सूडना. इदे नावा हुकुम आंद. ¹³ सोप्तलिर साटि तंवा परन सिय्वडुन तेर अदिक पेर्मा किय्वल बोरे सेलोर. 14नना मीकुन हुकुम सीता तीर ताक्तेके, मिरट नावुर सोप्तलिर आसि मंदंतिट. ¹⁵नना इङेडल मीकुन दासिर इन्जि केय्वक्ने, सोप्तलिर इन्जेर केयंतोन. बारितेके माल्कनङ पिलन्क दासिरकुन टावा मनो. बति नना ना बाबोनल केन्ज्तङ सम्दो गोस्टिङ मीकुन वेह्तोन. ¹⁶नाकुन मिरट आच्मकि बति, ननय मीकुन आच्चि, नेमि कीतोन. बस्केट निच्चि मंवल पंडि सीनल मिरट चोकोट्नङ काम्क कियना इंवले नावा इचा. अहन कीतेके, ना पोरोडे बाबोन बतल तल्क्तेके गिर, अद मीकुन 23:12; कीर्ता 37:4; 119:11; सुबुत 4:4; 10:24; येसा 58:8; इर 15:16; मत्ता 7:7; योहा 8:37;14:13;15:16; 16:23; गलति 4:2; 5:16; कोलिस 3:16; 1योहा 2:14,27;3:22; 5:14; 2योहा 1-2 8 कीर्ता 92:12-15; येसा 60:21;61:3; हग्गा 1:8; मत्ता 5:16; लूका 6:35; यीहा 8:31; 13:35;15:5; 2कोरा 9:10-15; पिलिपि 1:11; तीत् 2:5, 10; 1पेत् 2:12;4:11 9 योहा 15:11,13; 17:23-24,26; एपेसि 3:18; 1योहा 2:28; उजिगिरि 1:5 10 येसा 42:1-4; मत्ता 3:15-17; योहा 4:34;8:29;12:49; 14:15,21,31;17:4; 1कोरा 7:19; 1तेसा 4:1; हेब्रि 10:5-10; 2पेत् 2:21; 1योहा 2:1-2,5;3:21-24; 5:3; उजिगिरि 22:14 11 जेपंया 3:17; लूका 15:9,32; योहा 16:24,33;17:13; रोमा 15:13; 2कोरा 1:24; पिलिपि 1:25; 1पेतु 1:8; 1योहा 1:4; 2योहा 12 **12** योहा 13:34; रोमा 12:10; एपेसि 5:2; 1तेसा 3:12;4:9; 1पेत् 1:22;3:8; 4:8; 1योहा 2:7-10; 3:11-18,23;4:21 13 योहा 10:11, 15; रोमा 5:6-8; एपेसि 5:2; 1योहा 4:7-11 **14** येसा 41:8:

पुटंता. ¹⁷ मिरट वोरोन वोरोर पेर्मा कियना इन्जेरेन इद हुकुम मीकुन सीतोन.

दुनियतुर मीकुन मेचुर

18"दुनियतुर मीकुन मेच्वेक, मीकुन तेर मुने नाकुन मेच्मिक इन्जेर हेतु इरट. 19 मिरट दुनियतुर दात मन्मड इत्तेके, वूर मीकुन पसंद कींदिर. बित मिरट दुनियतुर आय्वट. बारितेके मीकुन दुनियतुर्गटल आच्तोन. अदेन साटिने इद दुनियतुर मीकुन पसंद कियुर. 20'दासि तंवोर माल्कन तेर डगुर आयोर' इन्जि, इदेन मुने वेहता गोस्टितुन हेतु इरट. लोकुर नाकुने दुक्सा बोगि कियुस्ता काड्कि, मीकुन गिर दुक्सा बोगि कियुसंतेर. वूर नावा

मत्ता 12:50; लूका 12:4; योहा 2:5;14:15,21,28; याको 2:23; 1योहा 5:3 **15** पुट 18:17-19; 2राजा 6:8-12; कीर्ता 25:14; आमोस 3:7; मत्ता 13:11; लूका 10:23; योहा 8:26;12:26; 13:16;15:20;17:6-8,26;20:17; अपो 20:27; रोमा 16:25-26; 1कोरा 2:9-12; गलति 4:6; एपेसि 1:9;3:5; कोलसि 1:26; पिले 16; याको 1:1;2:23; 1पेतु 1:11; 2पेतु 1:1; उजगिरि 1:1 16 पुट 18:18; कीर्ता 71:18;78:4-6;145:4; सुबुत 11:30; येसा 27:6;49:1-3;55:10-13; इर 1:5-7; मीका 5:7; जेकर्या 1:4-6; मत्ता 21:22;28:18-19; मार 16:15-16; लूका 6:13;24:47-49; योहा 6:70;13:18;14:13-14;15:7-8, 19;16:23-24;20:21-23;21:15-17; अपो 1:8,24;9:15;10:41; 20:25-28;22:14; रोमा 1:5,13;9:11-16,21;15:4,15-19; 1कोरा 3:6-7;9:16-18;10:11; गलति 1:15; एपेसि 2:10; कोलसि 1:6,23; 1तिमो 2:7; 2तिमो 1:11;2:2;3:15-17; तीत् 1:5; हेब्रि 11:4; याको 3:18; 1पेत् 1:14-21;3:2,15; 1योहा 4:10,19 **17** योहा 15:12; 1योहा 3:14-17 **18** 1राजा 22:8; मत्ता 5:11;10:22;24:9; मार 13:13; लूका 6:22; योहा 3:20;7:7;15:23-25; हेब्रि 12:2; याको 4:4; 1योहा 3:1,3,13 **19** लूका 6:32; योहा 15:16;17:14-16; एपेसि 1:4-11;2:2-5; तीत् 3:3-7; 1पेत् 2:9-12; 1योहा 3:12; 4:4-5;5:19-20 20 येहेज 3:7; मत्ता 10:24; योहा 13:16; 2कोरा 4:9; 1तेसा 2:15; 2तिमो 3:12

गोस्टि पिय्सि ताक्तेके, मीवा गिर गोस्टि पिय्सि ताकंतेर. ²¹ नाकुन रोह्तोर बाबोन वूर वोड्कि किय्वा काड्कि, ना हिंदल इव सम्दो मीकुन कींतेर.

22 "नना बोदा वेह्ले वाय्वक इत्तेके, वूर पोरो पाप्ना कसुर मंवेके सोंद्. बति नना वाता काङ्कि, इंके वूरकुन तम्वा पाप्ना कसुडल तपुसिय्ले मोका सेले. ²³नाकुन मेचोर वोर, ना बाबोन गिर मेचोर. ²⁴ बोरे किय्र अव चमत्कार्क नना किय्वक इत्तेके, वूर्गा पाप्ना कसुर मंवेके सोंदु. बति नना कीतङ चमत्कार्क वूर सूड्तेर. तेर बति नाकुन अनि ना बाबोन मेच्चेर सेलुर. ²⁵ 'बतय कारन सेल्वेके गिर नाकुन मेच्चेर सेलुर' इन्जेर दर्मा-ग्रंत्ना वचन बर्पुर आयन साटिने इहिन जर्ग्ता. ²⁶ बाबोनगटल मीकुन मदत किय्ले पवित्रा आत्मतुन रोहंतोन. अद वाता पेजे ना बारेता सत्ना गवा मीकुन वेहंता. ²⁷मिरट गिर ना बारेते गवा वेहंतिट. बारितेके, मोदोडल ना सङा मत्तुर आंदिट.

16 "मिरट बरोसतल बहके मिय्वक्ने मंदना इन्जेरेन इव गोस्टिङ वेह्तोन. ² वूर मीकुन समाज्नल अलिद वाटंतेर. मीकुन जक्वल हर वोरोर तना बगवंतना सेवा कीसेर मंतोन इंवल वकत वासेर मंता. ³ बाबोन अनि नाकुन वूर किर किय्वा काड्कि, इहिन कींतेर.

21 मत्ता 10:22: 24:9; योहा 8:19;16:3 **22** येहेज 33:31-33; योहा 9:41;12:48; अपो 17:30; रोमा 1:20: याको 4:17 **24** योहा 5:36;7:31; 9:32;10:32,37;14:9 **25** कीर्ता 35:19;69:4; 109:3; लुका 24:44; 2कोरा 11:7; उजगिरि 21:6 **26** योहा 14:16-17,26; 16:13-15; अपो 2:32-33; 5:32; 1कोरा 1:6; 1योहा 5:6-10; उजगिरि 22:1 **27** लूका 1:2-3; 24:48; योहा 21:24; अपो 10:39-42; 1योहा 1:1-2;4:14 1 मत्ता 13:21; 24:10;26:31-33; योहा 16:4; 1पेत् 2:8 2 येसा ६६:५; मत्ता १०:२८; 24:9; लुका 6:22; योहा 9:22;12:42; अपो 6:13-14; 7:56-8:3;22:3-4,19-23; 26:9-11; रोमा 10:2-3; 1कोरा 4:13; उजगिरि 6:9 3 योहा 8:19, 55;15:21;17:25 **4** येसा 41:22-23; मत्ता 9:15;10:7; 24:25; मार 2:19; 13:23; योहा 13:19; 14:29;17:12-13; अपो 9:16; 2पेत् 1:14 **5** योहा 7:33;

⁴ इहिन जर्ग्नेके, इवेन बारेते मुनेने मीकुन वेह्तोन इन्जेर हेतु कीकिट, इन्जि वेह्चेर मंतोन.

पवित्रा आत्मतङ काम्क

"इचोङ रोज्क नना मी सङने मत्ता काड्कि, मोदोल इव गोस्टिन बारेते वेह्मकि. 5 बति इंके नना नाकुन रोह्वल बाबोनगा सोन्जेर मंतोन. तेर बति. मिहगटल वोरोर गिर 'निमे बगा दांति?' इन्जेर पुसि कीसेर सेल्विट. ⁶ इव गोस्टिङ नना मीकुन वेह्ता काड्कि, मीवङ दिल्क पूरो दुक्सते निन्चि मंतङ. ⁷नना सोत्तेकेन, मीकुन पाय्दा आंता. नना सोंदा बीगर, मी सङा मन्जि मदत किय्वल पवित्रा आत्मा मिहगा वायो. नना सोत्तेकेन अद आत्मतुन मिह्गा रोहंतोन. इद सतेम आंद. ⁸ अद पवित्रा आत्मा वासि, पापुन बारेते, नियतुन बारेते अनि तस्वतुन बारेते दुनियतुरकुन तोहंता. ⁹ना पोरो बरोसा इर्वा काड्कि, वूर पाप कीतेर इन्जेर

*16:2 समाजनल: ग्रीकु बासतगा सुनगोकनल इन्जेर मंदंता.

13:36;16:10,28; 17:4; एपेसि 4:7-11 **6** लूका 24:17; योहा 14:1;16:20-22;20:11-15 **7** कीर्ता 68:18; लूका 4:25; 24:49; योहा 7:39;8:45-46;11:50-52;14:3,16-17,26,28; 15:26; अपो 1:4-5;2:33;10:34; रोमा 8:28; एपेसि 4:8-13 **8** यूदा 15 **9** मार 16:16; योहा 8:23-24,42-47;12:47-48; 15:22-25; अपो 2:22-38;3:14-19; हेब्रि 3:12 पवित्रा आत्मा तोहंता. ¹⁰नना बाबोनगा दांतोन* अनि इङेडल नाकुन मिरट सूड्वा काड्कि, नना नियत्नोना इन्जेर अद पवित्रा आत्मा तोहंता. ¹¹इद दुनियतोर अदिकारि सय्तंदुन तस्वा जर्गा. अदेन साटि, बगवंतल गिर इद दुनियतुरकुन तस्वा कींतोर इन्जेर पवित्रा आत्मा तोहंता. ¹²नना मीकुन वेह्वलिक उंडे वेले गोस्टिङ मंतङ बति, मिरट अवेन सोसि किया पर्विट. ¹³ अद पवित्रा आत्मा वासि, सतेमुन बारेते वेहंता. अद मीकुन बर्पुर सत्नेके ताकुसंता. अद तंवा तनय बतय वेहो. तना केन्ज्तङ अवेने वेहंता. बविसत्ने जर्ग्वलिकुन बारेते गिर वेहंता. ¹⁴ अद आत्मा नना वेह्तङ गोस्टिङ येच्चि मीकुन वेह्ता काड्कि, नाकुन मान पुटंता. ¹⁵ बाबोनगा मंवलिक सम्दो गिर नावङ आंतङ. अदेन साटि, पवित्रा आत्मा नना वेह्तनल येच्चि वेहंता इत्तोन.

दुक्सा सोन्जि आनंद वाय्वल

16 "किह रोज्क आता पेजे नाकुन मिरट सूड्विट. बित उंडे किह रोज्क आता पेजे नाकुन सूडंतिट" इन्जेर सिस्यिलरकुन वेहतोर. 17 इद गोस्टि केन्चि किहतुर सिस्यिलर, "'किह रोज्क आता पेजे नाकुन मिरट सूड्विट. बित उंडे किह रोज्क आता पेजे नाकुन मिरट सूड्विट. बित उंडे किह रोज्क आता पेजे नाकुन सूडंतिट. नना बाबोनगा दांतोन' इन्जेर मा सङा बततुन सािट वेहचेर मंतोर?" इन्जेर तम्वा तमा वड्केर. 18 "'किह रोज्क आता पेजे' इन्जेर बततुन बारेते वेहचेर मंतोर? वोर वेहवल गोस्टि माकुन अर्तम आसेर सेले" इन्जेर इत्तेर.

10 इर 23:5-6; अपो 3:14; रोमा 10:3-4; 1कोरा 1:30; 2कोरा 5:21; पिलिपि 3:7-9; 1पेत् 3:18 11 येसा ४९:24-26; योहा 12:31;14:30; 2कोरा 4:4; कोलिस 2:15; हेब्रि 2:14; 1योहा 3:8; उजगिरि 12:7-10: 20:10-15 **12** मार 4:33; योहा 15:15; 1कोरा 3:1-2 13 योहा 7:16-18;8:38; 12:49;14:6,17,26; 15:26; अपो 2:17-18; 1कोरा 2:10-13; 2तेसा 2:3,12; 1तिमो 4:1-3: 2तिमो 3:1-5; 1योहा 2:20, 27;4:6; उजिगिरि 1:19 14 1कोरा 12:3; 1योहा 4:13-14 **15** मत्ता 11:27;28:18; लूका 10:22; योहा 3:35; 17:10; कोलिस 1:19;2:9 16 योहा 7:33; 14:18-24;16:22,28; अपो 1:3;10:40-41 17 मार 9:32; योहा 14:5;16:5,16,19 18 लुका 24:25 **19** योहा 14:19;16:16,30 **20** कीर्ता 30:5,11; 40:1-3;126:5-6; येसा ६१:३; इर ३१:२५; मत्ता 5:4; मार 16:10; लुका 23:27;24:21; **2कोरा 6:10**; गलति **5:22**; याको 1:2; 1पैत् 1:6-8; युदा २४; उजिगिरि ७:14-17 **21** कीर्ता 113:9; येसा 13:8;26:16-18; इर 30:6-7; होसे 13:13-14; मीका 4:10; गलति ४:२७; 1तेसा ५:३ **22** येसा 25:9:

योहा 14:27;

¹⁹तनकुन पूसि किय्ले आय्वल गोस्टितुन येसु करि कीसि, "'कहि रोज्क आता पेजे नाकुन मिरट सूड्विट. बति उंडे कहि रोज्क आता पेजे नाकुन सूडंतिट' इन्जेर वेह्ता गोस्टितुन बारेते मीवा मिरट बतङ वड्क्सेर मंतिट?" इन्जेर उल्टा वूरकुन पूसि कीतोर. ²⁰ अनि, "मिरट दुक्सते आडंतिट बति, दुनिया आनंद येतंता. मिरट आडंतिट बति, मी दक्सा मारिसि आनंद आयर. इद सतेम आंद. ²¹ वेय्लो येर पूर्वल गट्का वाता काड्कि, वातङ नोपिना दुक्सतुन बोगे मांता. बस्केते मोड्डे सेलेके मोड्डन जल्मा सींतयो, अस्के दुनियते उंदि जीवतुन जल्मा सीतोन इंवल आनंद्ने, तना बोगे माता दुक्सतुन मर्न्गता. ²² अह्ने मिरट इंके दुक्सा येच्चेर मंतिट. बति मीकुन उंदुंदि जोका सूडंतोन. अस्के मीवङ दिल्क्ने मंवल आनंद्न बोरे तेंड्सि वाटा परुर. ²³ अद येलते मिरट नाकुन बतय पूसि किया लागो" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. अस्के येस्, "मिरट ना पोरोडे बाबोन बतल तल्क्तेके गिर, अद मीकुन पुटंता. इद सतेम आंद. ²⁴ इंके वेरि मिरट ना पोरोडे बतय कोर्मिक. मी आनंद बर्पुर आयन साटि, तल्क्सेरेन मंट. मीकुन तप्वक

* 16:10 बाबो बगवंतनगा सोन्जि तिना बग्ला उच्चि राज ताकुसंतोर. (हेब्रि 8:1) इहिन बगवंतन सङा उच्चि मंवल तरिका वोर नियत्नोर (1वा योहन 2:1-2) इन्जेर तोहंता.

16:6;20:19-20; अपो 2:46;13:52; 2तेसा 2:16; हेब्रि 6:18; 1पेतु 1:8;4:13-14 **23** येसा 65:24; मत्ता 7:7; 21:22; योहा 14:13-14,20;15:7,15-16;16:26; एपेसि 2:18; हेब्रि 10:19-23; 1योहा 2:1;5:14-16 **24** मत्ता 7:7-8; योहा 15:11; 2तेसा 2:16-17; याको 4:2-3; 1योहा 1:3-4

25 मत्ता 13:10-11,

सिय्वल जर्गता. 25 इव गोस्टिङ मी सङा नमुनना रूप्ने वेह्तोन. बित उंडे बस्केने नमुनना रूप्ने वेहोन. बाबोन बारेते, मत्ता तीर नना मीकुन अर्तम आनल वेह्वल वकत वासेर मंता. 26-28 नना बाबोनगटल इद दुनियते वातोन. इंके दुनियतुन सुटि कीसि बाबोनगा सोन्जेर मंतोन. मिरट नाकुन पेर्मा कीसि, नना बगवंतनल वातोन इन्जेर बरोसा इर्ता काड्कि, बाबोये मीकुन लाड कीसेर मंतोर. अद वकत्ने नना बाबोन मी साटि कोर्वल जुरत सेले. बित मिरट ना पोरोडे बाबोन कोरंतिट. वोर मीकुन सींतोर" इन्जेर वूरकुन वेहतोर.

²⁹ अस्के सिस्यलिर, "इचुला! इंके निमे नमुनना रूप्ने आय्वा कुला कुला वेह्चेर मंति. ³⁰ बोरे वोरोर सवल्क पूसि किय्वल जुरत सेले. इंके नीकुन सम्दि टावा इन्जेर माकुन अर्तम आता. इदेन हिंदल निमे बगवंतनल वाति इंवडुन बरोसा कींतोम" इन्जेर वेह्तेर. ³¹ते येस्, "इंके नहगा करल बरोसा कीसेर मंतिट कि? ³² सूडट! नाकुन वोरोने सुटि कीसि, मिरट बेंदुर हके परर आय्वल वकत वासेर मंता. अद इंके वासिन मंता तेर बति, नना वोरोना आयोन. बाबो ना सङा मंतोर. ³³ ना हिंदल, मीकुन सांति वायना इन्जेर इव गोस्टिङ वेह्चेर मंतोन. दुनियतगा मीकुन दुक्सङ अनि तक्लिब्क वांतङ. बति अव सम्दिन नना मेय्सि मंतोन. अदेन साटि मिरट गटि-दीर्यते मंट" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर.

येसु पार्तना किय्वल

17 येसु इव गोस्टिङ वेह्चि, पोरो हाबडेके सूड्सेर इहिन पार्तना कीतोर: "बाबा! निमे दुनियतुर सम्दिर

34-35; मार 4:13; योहा 10:6;16:12,28-29 30 योहा 21:17 **32** येसा 50:6-9; जेकर्या 13:7; मत्ता 26:31, 56; मार 14:27; योहा 8:16,29 33 1सम् 17:51-52; कीर्ता 68:18;85:8-11; येसा 9:6-7; मीका 5:5; लूका 2:14;19:38; योहा 12:31;14:1, 27;15:18-21;16:11; अपो 9:31;14:22;23:11; 27:22,25; रोमा 5:1-2; 8:36-37; 2कोरा 1:3; 7:4;13:11; गलति 1:4; 6:14; एपेसि 2:14-17; पिलिपि 4:7: कोलिस 1:20; 1तेसा 3:4, 7; 2तेसा 3:16; 2तिमो 3:12; हेब्रि 7:2; 11:25;13:20-21; 1पेत् 5:9; 1योहा 4:4;5:4; उजगिरि 3:21;7:14;12:11 **5** योहा 1:1-3,18;10:30; 17:24; पिलिपि 2:6; कोलसि 1:15-17; हेब्रि 1:3; 1पेत् 1:20; उजगिरि 5:9-14 **6** बहिर 3:13-15;34:5-7; योहा 6:37;10:27-29; 14:21-24;15:19;17:2, 24,26; एपेसि 1:4-11; 2तेसा 2:13-14; 1योहा 5:20 9 लुका 22:32; योहा 14:16;16:26-27; 17:2,6,20; हेब्रि 7:25; 9:24; 1योहा 2:1-2;5:19 **10** योहा 10:30; 16:14-15; अपो 19:17; 1कोरा 3:21-23; कोलिस 1:15-19; 2:9; 2तेसा 1:10,12; 1पेतु २:९; उजिंगिरि 5:8-14 11 स्ब्त 18:10; मत्ता 6:9; योहा 10:29-30;13:1;

माय्निलर पोरो नाकुन अदिकार सीति. इदेन हिंदल, निमे नाकुन सीतुरकुन बस्केट पिस्वल जीवा सिया परंतोन. वोरोनिय सते बगवंतल आय्वल नीकुन अनि निमे रोहित वोर येसु किरिसतुन करि किय्वलिर्कुने बस्केट पिस्वल जीवा पुटंता. बोमित पोरो नाकुन सीता सम्दो कामुन बर्पुर कीसि, नीकुन मय्मा तत्तोन. अद वकत इंके वासिन मंता. नाकुन नीवा मय्मा वायुसा. इद तीर्दे नीकुन नना मय्मा वायुसंतोन. 5ये बाबा! इद किल गडे माय्वक मुने नना निह्गा मनेके, बातल मय्मा मत्तयो, आतले मय्मा इंके नाकुन वाया सीम.

येसु तंवुर सिस्यलिर साटि पार्तना किय्वल

6"इद दुनियतल नाकुन सीति वूर नीकुन करि कीनल कीतोन. वूर लोकुर नीवुर आंदिर, बति निमे वूरकुन नहगा हिन्ल कीति. वूर नीवा वचन पिय्सि ताक्तेर. ⁷⁻⁸ निमे नाकुन सीतङ गोस्टिन वूरकुन वेह्तोन. अदेन वूर वोप्सि, निमेय नाकुन सारि कीति इन्जेर बरोसा इर्तेर. नना करलेने निह्गटल वातोन इन्जेर वूरकुन करे माता. ते नना वडुक्ले गोस्टिङ अनि मय्मतङ काम्क किय्ले सक्ति सम्दो निमेय सीति इन्जेर, इंके वूरकुन करे माता. ⁹वूर साटिने पार्तना कीसेर मंतोन. बति दुनियतुर साटि पार्तना कीसेर सेलोन. निमे नाकुन सीति वूर, नीवुर आता काड्कि, वूर साटिने पार्तना कीसेर मंतोन. ¹⁰ नहगा मंवलिर सम्दिर नीवुरे आंदिर अनि वूरकुन निमेय नाकुन सीति. वूर ना पोरो इर्ता बरोसतुन हिंदल नाकुन मान पुट्ता. ¹¹नना उंडे मुने दुनियतगा

17:12-18,21-22,25; एपेसि 4:4; हेब्रि 9:24

मनोन. बति वीर दुनियतगन मंतेर. नना निह्गा वासेर मंतोन. पवित्रा वाले बाबो बगवंता। मरट इंके उंदि आसि मत्तपे. वीर गिर उंदि आसि मनल, निमे नाकुन सीता नीवा पोरोल्ता सक्तिते वीरकुन काबाडा. 12 नना इगे मनेके, नाकुन सीति वूरकुन नी पोरोल्ता सक्तिते काबाड्तोन. दर्मा-ग्रंत्ना वचन पूरे मानल नासेडम आय्वल बोर्ते मत्तोरो, वोरे नासेडम आतोर. ¹³ इंके नना निह्गा वासेर मंतोन. नावा आनंद वृर्गा बर्पुर आयना इन्जेरेन, नना इद दुनियतगा मनेकेन, इव गोस्टिङ वेह्चेर मंतोन. ¹⁴नीवा वचन वूरकुन वेह्तोन. नना इद द्नियतोना आयोन. अह्ने वूर गिर इद दुनियतुर आय्वा काङ्कि, इद दुनियतुर वूरकुन मेचुर. ¹⁵इद दुनियतल वीरकुन वोम इन्जेर नीकुन पार्तना कीसेर सेलोन. बति सय्तन इंवल करेबनगटल वीरक्न काबाडा इन्जेर पार्तना कीसेर मंतोन. 16 नना दुनियतोना बहंते आयोनो, अह्ने वूर गिरे इद दुनियतुर आयुर. ¹⁷नीवय गोस्टि सतेम आंद. अद सत्ने नीवा सेवा किय्ले, वूरकुन अलग कीम. 18 निमे नाकुन बद तीर्दे दुनियतगा रोह्तियो, अदे तीर्दे नना वूरकुन दुनियतगा रोह्तोन. ¹⁹नावा नना अर्पना आय्वड्न हिंदल, वूर

12 कीर्ता 109:6-19: योहा 6:37,39-40,70-71; 10:27-28;13:18;18:9; अपो 1:16-20; 1योहा 2:19 13 योहा 3:29; 15:11;16:22-24; गलति 5:22; हेब्रि 12:2 14 योहा 8:23; 15:18-21;17:16; 1योहा 4:5-6;5:19-20 **15** पूट 48:16; 1जर्ग्ता 4:10; कीर्ता 30:9; 121:7; येसा 38:18-19; 57:1; मत्ता 5:37; 6:13; लुका 8:38-39; 11:4; गलित 1:4; पिलिपि 1:20-26; 2तेसा 3:3; 2तिमो 4:8; 1योहा 5:18 16 योहा 17:14 **17** 2सम् 7:28; कीर्ता 12:6;19:7-9;119:9, 11,104,144,151-152, 160; लुका 8:11,15; योहा 8:32,40;15:3; 17:19; अपो 15:9; 2कोरा 3:18; एपेसि 4:21; 5:26; 2तेसा 2:13; 2तिमो 2:25-26; याको 1:21; 1पेत् 1:22-23 **18** योहा 17:3,8; 20:21; 2कोरा 5:20 19 योहा 17:17; 2कोरा 8:9; तीतु 2:14; हेब्रि 2:11;9:13, 26;10:5-10 **20** योहा 17:6-11; अपो 2:41;4:4; रोमा 15:18-19

करल पवित्रा आसि, नीवा सेवा कियना इंवले नावा इचा.

येसु सम्दिर बक्तलिर साटि पार्तना किय्वल

²⁰ "नना सिरिप वीर सिस्यलिर साटिने आयो बति. वीरा गोस्टि केन्चि बोर-बोर्ते ना पोरो बरोसा इरंतेरो, वूर सम्दिर साटि पार्तना कीसेर मंतोन. ²¹ ये बाबा! नना निहगा. निमे नहगा बहन उंदि आसि मंतटो, अहने बरोसा किय्वलिर वर सम्दिर गिर उंदि आसि मंदना इन्जेर पार्तना कीसेर मंतोन. निमे नाकुन रोह्ति इन्जेर दुनियतुर करि कियना इत्तेके, वूरकुन महगा मीरि कीम. ^{22–23} निमे नहगा मंति. नना निहगा मंतोन. नाकुन सीति अद मय्मतुन वूरकुन सीतोन. मरट इंके उंदि आसि मत्तपे, वर गिर उंदि आसि मंदना. अस्केन निमे नाकुन सारि कीति इन्जेर अनि नाकुन लाड कीतपे, वूरकुन कीसेर मंति इन्जेर दुनियतुर करि कींतर.

24 "बाबा! निमे नाकुन सीति वूर, ना बरोबर मन्जेर, नाक सीता मय्मतुन वूर सूडना इन्जेर कोर्सेर मंतोन. बारितेके, कलि गडे माय्वक मुनेतले नाकुन लाड कीति. 25 नियत्नोर बाबा! दुनियतुर नीकुन किर कीसेर सेलुर बित, नना किर कीतोन. निमेय नाकुन रोहित इन्जेर, वीर सिस्यलिर किर कीतेर. ²⁶ निमे बोनि इंवल वूरकुन तोह्चेरेन मंतोन अनि उंडे वेले तोहंतोन. नाकुन निमे लाड कीति. अह्ने वूर गिर नाकुन पेर्मा कियना अनि वूरङ दिल्क्नगा नना कुद मंदना इंवले नावा इचा" इन्जेर येस् पार्तना कीतोर.

येसुन पिय्सि वोय्वल

(मत्तयि 26:47-56; मार्क 14:43-50; लूका 22:47-53)

18 येसु पार्तना कीता पेजे, तंवुर सिस्यलिर सङा केद्रोनु लव्डिता लोदितुन वीड्सि सोत्तोर. अगा उंदि वाडि मत्ता. अद वाडित रोपो तना अनि वोनुर सिस्यलिर नेङ्तेर. ²येसु तंवुर सिस्यलिर सङा वेलेन जोकङ अगा सोन्जि मत्तोर. अदेन साटि, येसुन दुसुरा केय्दे हव्लि कीसि, दोका सिय्वल यूदन गिर, अद वाडि टावा मत्ता. ³डगुक कटोडलिर अनि परिसयुल्क कहितुरकुन आच्चि, यूदन सङा सारि कीतेर. वूर बूर बूर इत्तेके, यूदल, कहितुर सिपायिर अनि मंदिरतगा केप्वलिर. वूर डिव्टिङ, कंदिल्क अनि आय्तर्क पिय्सि वातेर. ⁴तनकुन मुने बतल जर्ग्वल मंता इंवल येसु करि कीता काड्कि, वूर्गा सोन्जि, "बोन साटि मह्क्सेर मंतिट?" इन्जेर पूसि कीतोर. ^{5–6} अस्के वूर, "नजरेत्नोर येसुन साटि" इन्जेर वेह्तेर. ते येसु, "ननय वोना आंदुन" इन्जेर वेह्तोर. अद गोस्टि केन्चि, दोका सिय्वल यूदन बरोबर वूर पेजे जर्ग्सि बूड अर्तेर.

26 कीर्ता 22:22; योहा 8:50;14:20,23; 15:4,9,15;17:6,23; एपेसि 5:32; कोलसि 1:27; हेब्रि 2:12; 1योहा 4:13-14 1 2समु 15:23; मत्ता 26:36; मार 14:32; लूका 22:39-40; योहा 18:26 **2** लुका 21:3<mark>7;22:39</mark> **3** लुका 22:47-53; योहा 18:12 **4** योहा 13:1;18:7 **7** योहा 18:4 9 योहा 17:12 10 मत्ता 26:51-54; मार 14:47 11 मत्ता 20:22; 26:39; लुका 22:42 **12** मत्ता 26:57; योहा 18:3 13 लूका 3:2; योहा 18:24 **14** योहा 11:49-52 **15** मार 14:54; लुका 22:54

⁷ उंदुंदि जोका येसु, "बोन साटि महक्सेर मंतिट?" इन्जेर पूसि कीतोर. ते वूर, "नजरेत्नोर येसुन साटि" इन्जेर वेह्तेर. ⁸ते येसु, "ननय वोना आंदुन इन्जि, इदेन मुनेने वेह्तोन. मिरट ना साटिने मह्क्सेर मत्ता काङ्कि, मेय्तुरकुन सोंदा सीम्ट" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. ⁹ बारितेके, «निमे नाकुन सीतुर्गटल वोरोन गिर टूटि किय्मकि» इन्जेर तना वेहिच मत्ता अद वचन पूरि किय्ले, येसु इहिन वेह्तोर. ¹⁰ सीमोन-पेत्रतगा उंदि लाम रूसि मत्ता. अदेने पेर्सोर कटोडनोर मल्क् इंवल सेव्कना, तिना केवितुन तिवुस्तोर. ¹¹ अस्के येसु, "नीवा रूसितुन टोप्रतगा इरा. बाबो नाकुन बोगे माम इन्जेर सीता गंडमुन बोगे माय्वक मन्कय?" इन्जेर पेतुरतुन इत्तोर. ¹² अस्के वूर सिपायिर अनि वूरोर अदिकारि, यूदुल्क्ना मंदिरतगा केप्वलिर येसुन पिय्सि, अंनल इंवल पेर्सीर कटोडनगा मोदोल वोतेर. 13 वोर अंनल अद गट्कते पेर्सीर कटोडा-पान किय्वल कयपनोर कास मामल आंदर. 14 «मा जातित्र नासेडम आय्वक्ने, वोरोर मायनल पर्जत साटि परन सिय्वल चोकोट्ना गोस्टि आंद्» इन्जेर यूद्लकुन सूचना कीतोर वोर कयपल वेरे आंद्र.

येसु टावा सेलोर इन्जेर पेतुरु लबड वेह्वल

(मत्तयि 26:69-70; मार्क 14:66-68; लुका 22:55-57)

¹⁵ अहन येसुन पिय्सि सोनेके, सीमोन-पेतुरु अनि उंडे वोरोर सिस्यल वूर पेजेय सोत्तेर. वोर सिस्यल पेर्सीर कटोडन टावा मत्ता काड्कि, येसुन बरोबर पेर्सीर कटोडना रोता आव्रतुन रोपो सोत्तोर. ¹⁶ बति पेतुरु पेर्सीर कटोडना रोता पाटक्नगा बहिर निल्सि मत्तोर. अदेन साटि, वोर सिस्यल पेजे मल्सि वासि, पाटक केप्वल पेडिन सङा वड्किस, पेतुरतुन रोपो वोतोर. ¹⁷ अद पाटक्नगा केप्वल पेडि, "वोनुर सिस्यलिर्गटल वोरोनि आंदि सेलेय?" इन्जेर पेतुरतुन पूसि कीता. ते पेतुरु, "नना आयोन" इन्जेर वेह्तोर. ¹⁸ अद गट्कते पीनि मत्ता काड्कि, सेव्कलिर अनि मंदिरतगा केप्वलिर तड्मि मासि, पीनि आर्सेर मत्तेर. ते पेतुरु गिर सोन्जि, वूर बरोबर पीनि आर्सेर मत्तोर.

पेर्सीर कटोडल येसुन सवल्क पूसि किय्वल

(मत्तयि 26:59-66; मार्क 14:55-64; लूका 22:66-71)

19 अदे येलते पेर्सोर कटोडल अंनल, वोनुर सिस्यिलर बारेते अनि वोना बोदतुन बारेते येसुन पूसि कीतोर. 20 ते येसु, "यूदुल्क मीरे माय्विलक सुनगोक्नगा अनि मंदिर्तगा मंविलर सिन्दर मुने कुला कोदा कीतोन. मिक्डिते बतय बोदा किय्मिक. 21 इद सवल नाकुन बारि पूसि कींति? नना बतल बोदा कीतोन इंवल केन्जतुर वूरकुन पूसि कीम. इचुला! नना वेह्ता वीरकुन टावये" इन्जेर जवब सीतोर. 22 येसु अहन जवब सीतोर अस्के, मंदिरतुन केप्विलर्गटल करुम निल्स मंवल वोरोर, "वोरोर पेर्सोर कटोडन

18 मार 14:54 20 येसा 48:16; मत्ता 4:23; योहा 7:26 24 योहा 18:13 27 योहा 13:38 28 मत्ता 27:27; योहा 18:33;19:9; अपो 10:28;11:3

अहन जवब सींति कि?" इन्जेर कोर्वितगा पातोर. ²³ अस्के येसु, "नना बतय तप वड्क्तेके वेहा. बरोबरे वड्क्सि मत्तेके बारि नाकुन पाति?" इन्जेर मंदिरतगा केप्वन पूसि कीतोर. ²⁴ अस्के अंनल, दोह्तङ नोडेङ रेह्वक्ने, इंके मंवल पेसींर कटोडल कयपनगा येसुन रोह्तोर.

पेतुरु लबड वेह्ता बरोबर गोग्डि कूस्वल

(मत्तयि 26:71-75; मार्क 14:69-72; लूका 22:58-62)

25 सीमोन-पेतुरु तड्मितगा पीनि आर्सेर मनेके, वूर सूड्सि, "करलेन वोनुर सिस्यलिर्गटल वोरोनि आंदि सेलेय?" इन्जेर इत्तेर. ते पेतुरु, "नना आयोन. वोर नाकुन टावा सेले" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. ²⁶ बति पेतुरु बोनते केवितुन कोय्तोरो, वोना चुटम्नोर वोरोर पेर्सोर कटोडनगा सेवा कीसेर मत्तोर. वोर सेव्कल, "येसुन सङा वाडितगा मनेके, नना नीकुन सूड्मिक कि बतल?" इन्जेर पेतुरतुन इत्तोर. ²⁷ अस्के पेतुरु, "नाकुन टावा सेले" इन्जेर उंडे उंदि जोका वेह्तोर. अस्केने गोग्डि कुस्ता.

गवर्नर पिलातुन मुने येसु निल्वल

(मत्तयि 27:1-2,11-31; मार्क 15:1-20; लूका 23:1-25)

²⁸ अस्के उज्डे माता पेजे, कयपनगटल येसुन वूर रोमा गवर्नर्ता महलतगा वोतेर. तमो अस्ट बस्ट आय्वक्ने पस्का सड्दा जेवुन कियना इन्जेर, अद महलतुन रोपो वूर नेङ्मकि. ²⁹ ते पिलातुय बह्रिर वासि, "वेर माय्नन पोरो बद कसुर वाट्सेर मंतिट?" इन्जेर पूसि कीतोर. 30 अस्के वूर, "वेर तप किय्वक इत्तेके, निहगा बारि पिय्सि वांदुम?" इन्जेर वेहतेर. 31-32 ते पिलातु, "मिरटे वोन वोसि, मीवा दर्मता कानुन पिय्सि तस्वा कीम्ट" इन्जेर इत्तोर. अद केन्चि यूदुल्क, "मी मोडि दुस्रोन मरंता सिक्सा वाट्वल अदिकार माकुन सेले" इन्जेर वेहतेर. अदेन हिंदल, येसु बातल मरन आय्वल मंतोर इंवल गोस्टि पूरे माता.

³³ अस्के पिलातु महलतगा रोपो सोन्जि, येसुन केयुसि, "निमे यूद्ल्क्नोर राजनि आंदि कि?" इन्जेर पूसि कीतोर. ³⁴ ते येसु, "निमेय कुद इहिन इंति कि? सेलेके, दुस्रुर बोरे ना बारेते नीकुन वेह्तेर?" इन्जेर उल्टा पूसि कीतोर. ³⁵ अदेन साटि पिलातु, "नना यूदुल्क्ना जातितोना आंदुन कि बतल? नी लोकुर अनि डगुक कटोडलिरे, नीकुन नहगा सारि कीतेर. निमे बतल कीति?" इन्जेर पूसि कीतोर. ³⁶ अस्के येसु, "नावा राज इद दुनियतुन बारेता आयो. उंदि मोका नावा राज दुनियत्न बारेता आय्मड इत्तेके, यूदुल्क नाकुन पिय्सि वोय्वक्ने, नावुर सेव्कलिर लडेय कींदिर. बति नावा राज इगेटा आयो" इन्जेर वेह्तोर. ³⁷ अद केन्चि पिलात्, "ते निमे राजनि आंदि कि?" इन्जेर पूसि कीतोर. ते येसु, "निमेय नाकुन 'राजनि आंदि' इन्जेर इत्ति. ननते सतुन बारेते गवा वेह्ले जल्मा येत्तोन. इद कारंतुन हिंदले दुनियते वातोन. सतुन पेर्मा किय्वलिर ना गोस्टि केन्जंतेर" इन्जेर वेह्तोर. ³⁸ ते पिलातु, "सतेम इत्तेके बतल?" इन्जेर चेडि कीसेर, पूसि कीतोर.

36 दानि 2:44; 7:14; जेकर्या 9:9; लूका 17:20-21; योहा 6:15; रोमा 14:17; कोलसि 1:12-14 **37** येसा 55:4; मत्ता 26:64; मार 15:2; लूका 23:3; योहा 3:32; 8:14,47;10:26-27; 14:6; 1पेत् 1:22; 1योहा 3:19;4:6 38 लुका 23:4; योहा 19:4,6 39 मत्ता 27:15-18 1 येसा 50:6:53:5; मत्ता 20:19; लूका 23:16 **2** मार 15:16-20 3 मत्ता 27:29 **4** लूका 23:4; योहा 18:38;19:6 **5** योहा 19:2 **6** योहा 18:31 7 कटोडा 24:16; मत्ता 26:63-66;27:42-43; मार 14:61-64;15:39; योहा 5:18;10:30-33, 36-38; रोमा 1:4

अनि बहिर मंवलिर यूदुल्क्नगा सोन्जि, "वोन्गा नाकुन बदे गल्ति दिसेर सेले. ³⁹ बति मीवा पस्का सड जर्ग्नेके, नना जेल्दगा अर्सि मंवलिर्गटल वोरोन सुटि किय्वल रिवज ताक्सेर मंता. ते वेर यूदुल्क्नोर राजन सुटि किय्वल मीकुन इस्टमे कि?" इन्जेर पूसि कीतोर. ⁴⁰ अस्के वूर जोर्ते, "वोन वटिन, बति बरबन सुटि कीम" इन्जेर किलितेर. वोर बरबल लूटि कीसि जेल्दगा अर्सि मत्तोर आंदुर.

येसुन मरंता सिक्सा वाट्वल

19 अस्के पिलातु येसुन चाटल्क्ने पायुस्तोर. ²सिपायिर चह्क्ना कांदतुन किरिटुन दात गीडि कीसि, येसुना तलदगा केरुस्तेर. राजल पोंड्बल साय रङ्ना पाङुड वोन पोंडुस्तेर. ³अहन पोंडुस्ता पेजे वोन करुम वासि, "यूदुल्क्नोर राजा! नीकुन जेय जेय कार" इन्जेर ताप्डङ पातेर.

4पिलातु उंदुंदि जोका बहिर पेसिसि, "वेन मी मुने तरंतोन. बित केन्जट! वेन सिक्सा वाटनल, नाकुन बदे गल्ति दिसेर सेले" इन्जेर वेहतोर. 5येसुन, चहक्ना किरिट अनि अद रगल रङ्ना पाङुड पोंडुिस, बहिर तत्तेर. अस्के पिलातु, "इचुला! वेर माय्नन सूडट!" इन्जेर इत्तोर. 6येसुन सूड्सि, वूर डगुक कटोडिलर अनि मंदिरतगा केप्वलिर, "वोन मोद्नगा मोलने पासि जकना! वोन जकना!" इन्जेर किलितेर. ते पिलातु, "वेन्गा नाकुन बदे गल्ति दिसेर सेले. अदेन साटि मिरटे वेन मोद्नगा मोलने पासि जकट" इन्जेर वेहतोर. 7 अद केन्चि, वूर यूदुल्क,

"माकुन उंदि कानुन मंता. बगवंतनोर मिरना आंदुन इन्जेर वेर इत्ता काड्कि, मावा कानुंतुन पिय्सि वेर तप्वक साया लागर" इन्जेर वेह्तेर. ⁸ अद केन्चि, पिलातु बेय वेरितोर.

⁹ अनि येसुन महलतुन रोपो वोसि पिलातु, "निमे बगटल वाति?" इन्जेर पूसि कीतोर. बित येसु जवब सिय्मिक. ¹⁰ ते पिलातु, "निमे ना सङा बारि वड्क्वि? नीकुन सुटि कियुस्ले अनि मोद्नगा मोलने पासि जकुस्ले गिर नाकुन अदिकार मंता" इन्जेर येसुन वेह्तोर. ¹¹ अस्के येसु, "पोरो मंवल बगवंतल सीसि मत्तेके तपा, ना पोरो बदे अदिकार नीकुन सेले. अदेन साटि, नाकुन निह्गा हञ्लि कियुस्तोर वोन, बेय पाप लागंता" इन्जेर वेह्तोर.

12 अस्केडल पिलातु, येसुन सुटि कियुसना इन्जेर कोसिद कीतोर. बित यूदुल्क, "तना राजना इन्जेर वेह्वल हर मायनल, महा राजन बय्मन आतप आंता. उंदि मोका वेन सुटि कीकिते, निमे महा राजनोर दोस्तिन आय्वि" इन्जेर किलितेर. 13 ते पिलातु इव गोस्टिङ केन्चि, येसुन बहिर तत्तोर. तस्वा कीनेके उद्वल चव्तोरत पोरोडा कुर्सितगा उद्तोर. यूदुल्क्ना बासते अद

11 पुट 45:7-8; कीर्ता 62:11; इर 27:5-8; दानि 4:17,25; मत्ता 6:13; 27:2; लूका 12:47-48; योहा 3:27;7:30; अपो 2:23;3:13; 4:28; रोमा 11:36; 13:1; याको 1:17;4:17 14 मत्ता 27:62; योहा 19:5 15 लूका 23:18 17 लूका 14:27;23:26,33

जागतुन, «गब्बता» इंतेर. 14 अद पस्का सड्दा तयिर किय्वल दिवास आंद. अद वकत्ने बार दुपिर आसेर मत्ता. ते पिलातु, "इचुला! मी राजल" इन्जेर यूदुलकुन वेहतोर. 15 अस्के वूर, "वोन जकनये! वोन जकनये! वोन जकनये! वोन मोदनगा मोलने पासि जकना" इन्जेर किलितेर. ते पिलातु, "मी राजन मोदनगा मोलने पासि बारि जकनये इंतिट?" इन्जेर पूसि कीतोर. ते डगुक कटोडलिर, "महा राजल तपा, माकुन दुस्रोर बोरे राजल सेलोर" इन्जेर वेहतेर. 16 अस्के पिलातु, मोद्नगा मोलने पासि जक्ले, वोन सिपायिरा केय्दे हिल्ल कीतोर. ते वूर येसुन वोतेर.

येसुन मोद्नगा मोलने पासि जक्वल

(मत्तयि 27:32-44; मार्क 15:21-32; लूका 23:26-43)

¹⁷ येसु तंवा मोद कान्चिकुन तला-टोक्रे इंवल जागतगा सोत्तोर. यूदुल्क्ना बासते इदेन, «गोल्गोत» इंतेर. ¹⁸ अगा नड्डुम्ना मोद्नगा येसुन मोलने पासि टाङि कीतेर. येसुन तिना बग्ला वोरोन अनि डेमा बग्ला वोरोन मोद्क्नगा मोलने पासि टाङि *19:13 यूदुल्क हेब्रि अनि अरमिक बासङ वड्कंदिर. कीतेर. 19 अस्के पिलातु, "नजरेत्नोर येसु यूदुल्क्नोर राजल आंदुर" इन्जेर चेकतगा लिहि कियुसि, येसुन टाङि कीसि मंवल मोद्नगा पायुस्तोर. 20 येसुन मोद्नगा टाङि कीता जागा नगुडुन करुम मत्ता. अद पाटितगा हेब्रि, लाटिन अनि ग्रीकु बासने लिहि कियुस्ता काइिक, सडदुन साटि वातुर वेलेटिर यूदुल्क वाचि किया पर्तर. 21 अस्के डगुक कटोडलिर, "यूदुल्क्नोर राजल आयो बित, 'नना यूदुल्क्नोर राजना इत्तोर' इन्जि लिहि कियुसट" इन्जेर पिलातुनगा सोन्जि वेह्तेर. 22 अस्के पिलातु, "लिहि कियुस्तोन अगा, लिहि कियुस्तोन अहने मिन" इन्जेर इत्तोर.

23 येसुन सिपायिर मोद्नगा मोलने पाता पेजे, वोनङ पाङुक वोरोन वोरोन उंदि ईसा वानल नालुङ ईसङ कीसि तूस्तेर. पोरोडा कमिसुन* गिर येत्तेर. अद कमिस कोट्वक्ने लाम मत्ता. 24 ते सिपायिर, "इदेन सरुस्वट. बोना पोरोल पेसितेके वोरे येतना" इन्जेर चिटिङ वाड्तेर. "वूर नावङ कप्डिन ईसङ कीसि तूसि, नावा कमिसुन येत्ले, चिटिङ वाटंतेर" इन्जेर दर्मा-ग्रंत्नगा लिहि कीता वचन पूरि माय्लेने, इहिन जर्ग्ता. अदेन साटिने सिपायिर इहिन कीतेर.

19 मत्ता 27:37; मार 15:26; लूका 23:38 23 मत्ता 27:35; मार 15:24; लूका 23:34 **24** कीर्ता 22:18 **25** मत्ता 27:**5**5-56; मार 15:40-41; लुका 23:49 **26** योहा 2:4;13:23;21:7 27 मत्ता 12:48-50; योहा 16:32; 1तिमो 5:2-4 **28** कीर्ता 22:15:69:21: लुका 9:31;18:31; 22:37; योहा 13:1;18:4; 19:24,30; अपो 13:29 **29** बहिर 12:22; इसोब 19:18; मत्ता 27:48; मार 15:36; लुका 23:36

²⁵ येसुन मोलने पाता मोदुन करुम, येसुना अवल, वोना कािक, क्लोपना बाय्को मिरयल अनि मग्दलेने नाट्ना मिरयल निल्सि मत्तङ. ²⁶ येसु तंवा अवल अनि तंवोर लाङ्नोर सिस्यल करुम निल्स मंवल सूड्सि, "बेये इचुला! नीवोर मिर" इन्जेर वेहतोर. ²⁷ अनि वोर सिस्यनेके सूड्सि, "इचुला! नीवा अवल" इन्जेर वेहतोर. अद गट्कतल तान तंवा रोन वोसि कासा अवन दात सूड्तोर.

येसु तंवा परन सुटि किय्वल

(मत्तयि 27:45-56; मार्क 15:33-41; लूका 23:44-49)

28 अद आता पेजे, तना वाता काम सम्दो मार्ता इन्जेर किर कीसि, दर्मा-ग्रंतनगा लिहि कीता अद जर्ग्ले, "नाकुन वट्का वस्ता" इन्जेर येसु इत्तोर. ²⁹ अगा पुलिता ^{*} 19:19 बदे तप कीतोर वोर साप्डे मातेके, वोर उदि मोद कान्चि वोया लागर. अस्के वोन मुने वोर बतल तप कीतोर अदेना सूचना लिहि कीसि मंदंता. अद वाचि कीतुर वोन बततुन साटि मोद्नगा मोलने टाङि कीसि परन येत्वलिर मंतेरो किर कीतेर. ^{*} 19:20 वेलेटिर यूदुल्क इव बासनल उंदितेर बासा वाचि किया पर्दिर. ^{*} 19:23 तोले ईतङ लाम किमसकुन कोट्वक्ने तयर कींदिर.

आङुर रसा निह्चि उंदि बुड्डि मत्ता. ते वूर तान्गा दूदि नह्चि, हिस्सोप मरता कांदतगा तटुस्तेर अनि येसुना तोड्दगा अंदुस्तेर. ³⁰ अस्के येसु, अद रसता सवद सूड्सि, "नना वाता काम मह्तोन" इन्जेर तला वरुसि, तंवा परन सुटि कीतोर.

31 अद पस्का सड्दा तयरि किय्वल दिवोस आंद. दुस्रो नेटि, बेय नेकिता आरम्ना दिवोस* मत्ता काडुकि, अव मेंदोल्क मोदकुन पोरो टाङे मासि मंवल यूद्लकुन इस्टम सेले. अदेन साटि, "वूरङ काल्क उरुसि,* अव मेंदोलकुन बूड रहुसा" इन्जेर पिलातुन पूसि कीतेर. ³² ते सिपायिर वासि, येसुन बरोबर मोद्क्नगा टाङि कीसि मंवलिर इविरङ्ते काल्क उरुस्तेर. ³³ बति वूर येसुनगा वासि, अदेन मुनेने वोर सासि मत्ता सूड्सि, वोनङ काल्क उरुस्मकि. ³⁴ बति वूर्गटल वोरोर सिपायि येसुना डोकतुन गोर्कते कोट्तोर. येंटने नेतुर अरिक येर पोङ्ता. ³⁵ मिरट गिर बरोसा इरनल, इद सूड्तोर वोर गवा वेह्तोर. वोना गवा करल आंद. वोर सतेम वेह्चेर मंतोर इन्जेर वोन टावा. ³⁶⁻³⁷ "वोनङ बोकनल उंदि बोका गिर उर्न्गोङ" अनि उंडे उंदि जागा. "वोन कोट्तुर वूर वोन बाज सूडंतेर" इन्जेर दर्मा-ग्रंत्नगा लिहि कीसि मत्तङ अव. गोस्टिङ पूरे माय्लेने इहिन जर्गा.

30 कीर्ता 22:15; येसा 53:10,12; दानि 9:24; मत्ता 3:15; 20:28;27:50; मार 15:37; लूका 23:46; योहा 4:34; 10:11,18;17:4;19:28; रोमा 10:4; पिलिपि 2:8; कोलसि 2:14-17; हेब्रि 2:14-15;9:11-14, 22-10:14;12:2 **31** मार 15:42; योहा 19:14,42 32 योहा 19:18 **34** येहेज 36:25; जेकर्या 12:10; 13:1; 1योहा 5:6, 8; उजगिरि 7:14 **35** योहा 15:27; 21:24; 1योहा 1:1-3 **40** योहा 11:44 **41** मत्ता 27:60; लुका 23:53

येसुना कूरदुन नारिता बंडता बुयरितगा इर्वल

(मत्तयि 27:57-61; मार्क 15:42-47; लूका 23:50-56)

³⁸ अरिमतया चहर्तीर योसेप इंवल यूदुल्क्ना वेरेते, येसुना बक्ति मिक्डिते कींदुर. बित इंके पिलातुनगा सोन्जि, "येसुना कूरदुन वोया सीम" इन्जेर पूसि कीतोर. ते पिलातु वोप्ता काड्कि, येसुना कूरदुन वोतोर. ³⁹ वेर योसेपुन सङा उंदि दिया रात्ने येसुनगा वासि, बेटे माय्वल निकोदेम गिर मत्तोर. निकोदेम तंवा सङा लग-बग तीसा सियुङ (35) किलोङ बोलम अनि अगर इंवलिक गमा गमा गाडि सिय्वलिक चीज्क कूरदुन सोक्ले तत्तोर. ⁴⁰ इव चीजकुन वूर इविर आसि, यूदुल्क्ना नेकि तीर येसुना कूरदुन सोकेर अनि अद कूरदुन बारिता पूना कादि किपडे गूंडि कीतेर. ⁴¹ येसुन मोद्नगा

*19:31 आरम्ना दिवोस: यूदुल्क्ना आरम्ना दिवोस सुकुर वार पोद्रेकनल सुरु आंता अनि संवर पोद्रेक मारंता. ते वूरा नेकितुन पिय्सि अद दिवोस्नगा बोनय कूर माति किय्वक्ने बहिर मंवा. अदेन साटि अद काम वेय्ने किय्वल मत्ता. *19:31 मोद्नगा मोलने पासि टाङे मासि मंवल तंवङ कालकुन अहिच नेस्का परंतोर. बति बस्केते वोनङ काल्क उरुसंतेरो, अस्के नेस्का वाय्वा काङ्कि, वेय्ने परन सुटि कींतोर.

मोलने पासि टाङि कीता जागतगा उंदि वाडि मत्ता. अगा उंदि नार्युसीता बंडता पूना वीच्ना बुयरि मत्ता. अस्के वेरि, अदेनगा बदे कूरदुन इर्मिक. ⁴² अद नेटि यूदुल्क्ना पस्का सड्दा तयरि किय्वल मत्ता काड्कि, लह्कि वर्सि येसुना कूरदुन अद करुम मंवल बुयरितगन इर्तेर.*

येसु सासि-नेंड्वल

(मत्तयि 28:1-10; मार्क 16:1-8; लूका 24:1-12)

📭 वारम्ना मोदोडा 20 आय्तवरतुन नेटि सक्रे बय बय आनेकेन मग्दलेने नाट्ना मरियल येसुना कूर इर्ता बुयरितगा सोत्ता. ते अद बुयरितुन अड्डम इर्ता बंडा कूडुसि दिस्ता. ² अदेन साटि, अद मरियल, सीमोन-पेतुरतगा अनि येसु लाड किय्वल उंडे वोरोर सिस्यनगा विच्चेर सोन्जि, "पर्बुना कूरदुन अद वीच्ना बुयरितल बूरेय वोसि, बगा इर्तेरेय माकुन टावा सेले" इन्जेर वेह्ता. ³ ते पेतुरु अनि वोन सङा मंवल सिस्यल ब्यरितगा सूड्ले पेसितेर. ⁴वूर इविर मीरे मासि विच्चेर मनेके, वोर सिस्यल पेत्रत्न तेर म्ने विच्चेर सोन्जि, वीच्ना बुयरितगा येव्तोर. 5 अनि बहिडले वरिसि सूड्तोर. ते अगा सिरिप कूरदुन गूंडि कीतङ कप्डिङे वोन दिस्तङ. बति वोर रोपो नेङ्मिक. ^{6–7} अस्केन सीमोन-पेतुरु अगा येव्सि, रोपो वीच्ना बुयरितगा नेङ्तोर. कूरदुन गूंडि कीतङ कप्डिङ अगा मत्तङ. येसुना तलतुन गूंडि कीता कप्डि गडि कीसि, मेय्तङ कप्डिनल अलिद मंवल सूड्तोर.

42 योहा 19:14,31 1 मत्ता 27:60,64-28:10; मार 15:46;16:1-5, 9; लूका 24:1-10; योहा 19:25;20:18-19,26 2 योहा 13:23;20:13 3 लूका 24:12 5 योहा 19:40 9 कीर्ता 16:10; येसा 25:8; 26:19;53:10-12 13 योहा 20:15 14 मत्ता 28:9; मार 16:9; लूका 24:16; योहा 21:4 15 मत्ता 28:5; मार 16:6; योहा 1:38:18:7;20:13

⁸ अस्के वीच्नगा मोदोल येव्तोर वोर सिस्यल रोपो नेङ्सि, सूड्सि बरोसा कीतोर. ⁹ अस्के गिर, "किरिस्तु सासि तप्वक नेंडंतोर" इन्जेर दर्मा-ग्रंत्नगा मंवल गोस्टि वूरकुन अर्तम आय्लेके मत्ता. ¹⁰ अस्के वूर इविर मल्सि, तम्बुर्गा सोत्तेर.

येसु मग्दलेने नाट्ना मरियन दिस्वल

(मार्क 16:9-11)

 11 बति मग्दलेने नाट्ना मरियल बुयरितुन बहिर निल्सि आड्सेर मत्ता. अहन आड्सेर बहिडले वरिसि सूड्ता. ¹² अस्के बेय दव्रलिक कप्डिङ पोंड्तुर इविर बगवंतनुर दूतलिर दिस्तेर. वूर येसुना कूर मत्ता अद जागतगा तलवड्डा वोरोर अनि काल्वडा वोरोर उच्चि मत्तेर. ¹³वूर, "बायि! बारि आडंति?" इन्जेर तान पूसि कीतेर. ते अद, "पर्बुना कूरदुन ब्यरितल बूरेय वोसि, बगा इर्तेरेयो नाकुन टावा सेले" इन्जेर मरियल वेहता. ¹⁴ अहन वेह्चि, पेजे तिरिता. अस्के येस् निल्सि मंवल सूड्ता बति, वोरे येसु इन्जेर वोड़के माय्मिक. 15 अस्के येस्, "बायि बारि आडंति? अनि बोन साटि मह्क्सेर मंति?" इन्जेर पूसि कीतोर. ते मरियल, वोन वाडितगा मंवल गडियल इन्जेर सम्जे मासि, "दादा! निमे पर्बुना कूरदुन वोसि मंद्किते, बगा इर्तियो वेहा.

^{*19:42} यूदुल्क्ना आरम्ना दिवोस सुकुर वार पोद्रेकनल सुरु आंता अनि संवर पोद्रेक मारंता. ते वूरा नेकितुन पिय्सि अद दिवोस्नगा बोनय कूर माति किय्वक्ने बह्रि मंवा. अदेन साटि अद काम वेय्ने किय्वल मत्ता.

नना सोन्जि कूरदुन वोंतोन" इन्जेर पूसि कीता. ¹⁶ ते येसु, "मिरया!" इन्जेर तान केय्तोर. अस्के मिरयल वोन बाजुन मिल्स हेब्रि बासते, "रबुनि!" इन्जेर केय्ता. «बोदा गुरु» इन्जेर इदेना अर्तम. ¹⁷ येसु तान सङा, "नना पोरो बाबोनगा सोंदा लागर. नाकुन पिय्सि मन्मा. बित ना तमुक्नगा सोन्जि, 'ना बाबोये मी बाबो आंदुर. ना बगवंतले मी बगवंतल आंदुर. पोरो बगवंतनगा नना सोन्जेर मंतोन' इन्जेर वूरकुन वेहा" इन्जि तान वेह्तोर. ¹⁸ ते मग्दलेने नाट्ना मिरयल सिस्यिलर्गा सोन्जि, "नना पर्बुन सूड्तोन. पर्बु मीकुन इव गोस्टिङ वेहा इत्तोर" इन्जेर सिस्यिलरकुन वेह्ता.

¹⁹ अंटित्के* पोद्रेक सिस्यलिर यूद्ल्क्नुर अदिकारिरकुन वेरिसि, तमो मीरे मासि मत्ता रोतङ कावक केह्चि, गोल्स वाट्सि रोपो मत्तेर. अस्के येसु वूर नड्डम पावे मासि, "मीकुन सांति वायि" इन्जेर वेह्तोर. ²⁰ अहन वेह्ता पेजे, तंवङ केयकुन अनि डोकतुन तोह्तोर. ते वूर सिस्यलिर पर्बुन वोड्कि पिय्सि, वेले आनंद येत्तेर. ²¹ अस्के येसु उंडे उंदि जोका, "मीकुन सांति वायि! बाबो नाकुन द्नियतगा रोहता तीर, नना गिर मीकुन द्नियते रोहंतोन" इन्जेर सिस्यलिरक्न वेह्तोर. ²² इहिन वेह्चि, "पवित्रा आत्मा येतट" इन्जेर वूर पोरो हूकुर उहक्तोर. ²³ अनि "मिरट बोनङ पाप्के मापि कींतिटो, वूरकुन मापि पुटंता. बोनङ

16 योहा 10:3 **17** योहा 16:28; 17:11; गलित 3:26; 4:6-7; एपेसि 4:8-10; हेब्रि 2:11-13; 1पेत् 1:3 18 लूका 24:10 19 लुका 24:36-49; योहा 7:13;14:27; 20:21,26; 1कोरा 15:5; एपेसि 2:14 **20** योहा 16:22; 20:27; 1योहा 1:1 **21** मत्ता 10:40; 28:18-20; मार 16:15-18; लुका 24:47-49; योहा 3:17;13:20; 17:18-19; अपो 1:8 **22** पुट 2:7; योबु 33:4; कीर्ता 33:6; येहेज 37:9; अपो 2:38;8:15 23 मत्ता 16:19;18:18; मार २:५-१०; अपो १०:४३; 13:38-39; 2कोरा 2:6-10 **24** योहा 11:16 **25** मार 16:11; योहा 6:30 **26** योहा 20:19 **27** लुका 24:40; योहा 20:25; 1योहा 1:1-2 **28** येसा 7:14;9:6;25:9; मत्ता 14:33; योहा 1:1; 5:23; अपो ७:59-60; 1तिमो 3:16; उजगिरि 5:9-14

पाप्क्ते मापि किय्विटो, वूरकुन मापि पुटो" इन्जेर वेह्तोर.

येसु तोमन दिस्वल

(मत्तयि 28:16-20; मार्क 16:14-18; लूका 24:36-49)

24 येसु वासि मत्तोर अस्के, बारा जन्क सिस्यलिर्गटल येमल इंवल तोमल सेले मत्तोर. 25 अदेन साटि सिस्यलिर, "ममोट पर्बुन सूड्तोम!" इन्जेर तोमन वेह्तेर. बित तोमल, "नना कुद पर्बुनङ केय्क्नगा मोलने पातङ अव गिद्दन सूड्सि, अवेनगा बोटने इटा बीगर अनि गोर्कते कोट्ता डोकतगा केय इरा बीगर, नना नंमोन इत्तेके नंमोन" इन्जेर इत्तोर.

²⁶ अहन इन्जि आट रोज्क आता पेजे, तोमल अनि मेय्तुर सिस्यलिर उंदि रोन कावड केह्चि, गोल्च वाट्सि मत्तेर. तेर बति, येसु वूर्गा पावे मातोर. अनि "मीकुन सांति वायि!" इन्जेर इत्तोर. ²⁷ अहन इत्ता पेजे तोमन, "नीवङ बोटने ना केयकुन इट्सि सूडा. अनि नीवा केय चह्चि, ना डोकतगा इर्सि, बरोसा सेलोर वोन मोडि आय्वक्ने, बरोसा वालेनि आसि मन" इन्जेर वेह्तोर. ²⁸ अस्के तोमल, "हो, ना बगवंता! ना पर्बु!" इन्जेर येसुन

*20:19 यूदा दर्मता नेकितुन पिय्सि, सनिवारतुन आरम्ना दिवोस इंतेर. अद वारमुन अद सनिवार आक्रिता दिवोस. आय्त्वर पूना वारम्ना मोदोडा दिया आंता. जवब सीतोर. ²⁹ ते येसु, "निमे नाकुन सूड्सि बरोसा कीति. सूड्वक्ने बरोसा किय्वलिरकुन वेले आसिर्वाद्क पुटंतङ" इन्जेर तोमन वेह्तोर.

इद पुस्तक्ना बाव

30 इवे आय्वा, येसु सिस्यलिर मुने दुस्रोक वेले मय्मतङ काम्क कीतोर. अवेन इद पुस्तक्नगा लिहि किय्मिक. 31 बित येसुये, बिच किय्वल किरिस्तु* अनि वोरे बगवंतनोर मिर आंदुर इन्जिनिक्ट्ते, बस्केट पिस्वल जिन्गिनि मीकुन पुटना इन्जेरेन, इव गोस्टिङ लिहि किय्वल जर्गा.

येसु येड्विर सिस्यलिरकुन दिस्वल

21 अद आता पेजे, येसु उंडे देदि जोका गलिलया सम्दुर्ता इंडिंतगा सिस्यिलरकुन इद तरिकते दिस्तोर: 2सीमोन-पेतुरु, येमल इंवल तोमल, गलिलया येरियता काना चहर्तोर नतियेल, जेबेदियनुर मर्क अनि येसुनुर सिस्यिलर्गटल उंडे इविर मीरे मासि मत्तेर. अस्के सीमोन-पेतुरु, "नना मीन्क पिय्ले दांतोन" इन्जेर वूरकुन वेह्तोर. ते वूर, "ममोट गिर नी सङा वांतोम" इन्जेर इत्तेर. अनि सोन्जि रूकतगा उद्तेर बित, अद रातुन वूर बतङे पिय्मिक.

4 पोड्द पेसिनेके, येसु डर्डिते निल्सि मत्तोर बति, वूर सिस्यलिर वोन वोड्के माय्मिक. ⁵ अस्के येसु, "दादलिर्निट! तिंले मीन्क पिय्तिट कि?" इन्जेर पूसि कीतोर. ते वूर "पिय्मिक" इन्जेर वेह्तेर. ⁶ ते येसु, "रूकता तिना बग्ला मीवा

29 लूका 1:45; योहा 4:48;20:8; 2कोरा 5:7; हैब्रि 11:1, 27,39; 1पेत् 1:8 30 योहा 21:25 **31** कीर्ता 2:7,12; मत्ता 4:3;16:16;27:54; मार 16:16; लूका 1:4; 24:47; योहा 1:49; 3:15-16,18,36; 5:24,39-40;6:40; 9:35-38;10:10;19:35; 20:28; अपो 3:16; 8:36;9:20;10:43; 13:38-39; रोमा 1:3-4; 1योहा 2:23-25;4:15; 5:1,10-13,20; 2योहा 9 1 योहा 6:1 **2** मत्ता 4:21-22 3 मत्ता 4:18-20; लूका 5:5 4 योहा 20:14 **5** कीर्ता 37:3; पिलिपि 4:11-13,19 6 लुका 5:4-7; योहा 2:5; अपी 2:41 **7** योहा 13:23 12 अपो 10:41 13 योहा 21:9 14 योहा 20:19,26

जार वाटट. अस्के मीन्क अरंतङ" इन्जेर वेहतोर. ते वोर वेहता तीर जार वाड्तेर. अस्के बेय वेले मीन्क अर्तङ. ते अद जारदुन रूकत पोरो तहा पर्मिक. ⁷ अस्के येसु लाड किय्वल सिस्यल, "वोर पर्बु आंदुर!" इन्जेर पेतुरतुन वेहतोर. ते अद गोस्टि केन्ज्ता बरोबर, वोर डूंड्कोला मत्ता काड्कि, आङ्डे केर्तोर अनि डर्डित सोंले सम्दुरतगा डेय्तोर. ⁸ मेय्तुर सिस्यलिर डर्डितल रंड नुह्क (200) कूटङ लङ मत्ता काड्कि, मीन्क अर्सि मंवल जार अम्सेर अदे रूकते वातेर.

⁹रूका डर्डिते येव्ता पेजे, वूर रेय्तेर. अस्के वूरकुन इचुङ सारिङ अनि गोकन पोरो वाट्सि मंवलिक मीन्क दिस्तङ. 10 अस्के येसु, "मिरट इंके पिय्तङ मीन्क्नगटल इचुङ पिय्सि वरट" इन्जेर इत्तोर. ¹¹ ते सीमोन-पेतुरु रूकतगा सोन्जि, नोडे पिय्सि येतल जारद्न डर्डिते ऊम्तोर. अद जार नूटा पनस मूंद (153) डगुक मीन्क्ने निन्चि मत्ता. तेर बति अद जार सर्मिक. 12 अस्के येस्, "वासि तिंट!" इन्जेर सिस्यलिरकुन केय्तोर. ते वोर पर्बु इन्जि करे माता काड़िक, «निमे बोनि आंदि?» इन्जेर बोरे वोन पुसि किय्मिक. ¹³ते येस् सारिङ अनि मीन्क वूरक्न तूसि सीतोर. 14 येस् सासि-नेंड्ता पेजे सिस्यलिरकुन दिस्वल इद मूडवा जोका आंद.

*20:31 बिच किय्वल किरिस्तुः हेब्रि बासते मेसयल इंतेर. इदेना अर्तम पर्जतुन बिच किय्ले, बगवंतल नेमि कीसि, सारि किय्वल राजल. वेन साटि यूदुल्क सूड्सेर मत्तेर. *21:1 तिबेरिया सम्दुर इन्जेर गिर केयंतेर.

पेतुर्ता बह्के माता बरोसतुन येसु सुद्रि किय्वल

¹⁵ वूरा तिंवल आता पेजे येसु, "योहंतोर मरि सीमोन! वीर्गटल तेर अदिक नाकुन पेर्मा कींति कि?" इन्जेर सीमोन-पेतुरतुन पूसि कीतोर. ते "हो पर्बु! नना पेर्मा कींतोन इन्जि नीकुन टावये" इन्जेर पेतुरु इत्तोर. ते येस्, "ना गोरे पिलना चोकोट-वायुट सूडा" इन्जेर वेह्तोर. ¹⁶ उंडे उंदि जोका येस्, "योहंतोर मरि सीमोन! नाकुन करल पेर्मा कींति कि?" इन्जेर पूसि कीतोर. ते, "हो पर्बु! नना पेर्मा कींतोन इन्जि नीकुन टावये" इन्जेर पेतुरु इत्तोर. ते येसु, "ना गोरेना चोकोट-वायुट सूडा" इन्जेर वेह्तोर. ¹⁷मूडवा जोका येसु, "योहंतोर मरि सीमोन! नाकुन करल पेर्मा कींति कि?" इन्जेर पूसि कीतोर. «नाकुन पेर्मा कींति कि?» इन्जेर मूडवा जोका पूसि कीता काड्कि, पेतुरु दुक्सते, "हो पर्बु! मीकुन सम्दि टावये. नना नीकुन पेर्मा कींतोन इन्जेर गिर टावये" इन्जेर इत्तोर. ते येस्, "ना गोरेना चोकोट-वायुट सूडा" इन्जेर पेतुरतुन वेह्तोर. ¹⁸ अनि "इद सतेम आंद. डियोनि मनेके नीवा निमे नडि आव्रि कीसि, नीकुन पसंद वाता जागतगा दांति. बति बुडियनि आता पेजे, निमे केय्क चह्चि मनेके, उंडे वोरोर नीकुन दोह्चि, पसंद सेले अद जागते वोंतोर" इन्जेर येसु वेह्तोर. ¹⁹ पेतुरु बातल मरन आसि,

15 येसा 40:11: मार 14:29; लूका 12:32; 22:32; योहा 8:42; 14:15-24;16:27;21:7; अपो 20:28; रोमा 14:1; 15:1; 1कोरा 3:1-3; 8:11;16:21-22; 2कोरा 5:14-15; गलति 5:6; एपेसि 4:14; 6:24; 1तिमो 4:15-16; हेब्रि 4:13;12:12-13; 13:20; 1पेतु 1:8;2:2, 25;5:1-4; 1योहा 4:19; 5:1; उजिगिरि 2:23 **16** अपो 20:28; 1पेतु 2:25;5:2 **17** मार 14:72; योहा 13:38; 16:30;21:15-16 **18** योहा 13:36 19 मत्ता 10:38; योहा 21:22; 2पेत् 1:14 **20** योहा 20:2;21:7 21 मत्ता 24:3-4; अपो 1:6-7 **22** 1कोरा 4:5; उजगिरि 2:25 **24** योहा 15:27;19:35 **25** योब् 26:14; कीर्ता 40:5;71:15; योहा 20:30-31; अपो 10:38;

20:35; हेब्रि 11:32

बगवंतन मय्मा तरंतोर इंवल तोह्ले, येसु इहिन वेह्तोर. अहन वेह्ता पेजे, "ना बक्ति पिय्सि ताका" इन्जेर इत्तोर.

²⁰पस्का सड्दा जेवुन कीनेके, पर्बुनगा उंडे इचुर करुम उर्न्ग मासेर, «पर्बु! वोर बोर आंदुर?» इन्जेर पूसि कीतोर वोर, येस् लाड किय्वल सिस्यल, तम्वा पेजेय वासेर पेतुरतुन दिस्तोर. 21 ते वोन सूड्सि पेतुरु, "पर्बु! वेन बतल जर्गता?" इन्जेर येस्न पूसि कीतोर. 22 ते येस्, "नना उंद्ंदि जोका वानल वेरि, वोर मंवल नाकुन पसंद मत्तेक, वोन बारेते नीक बतल आयि. सिरिप निमे ना बक्ति पिय्सि ताका" इन्जेर पेतुरतुन वेह्तोर. ²³ अदेन हिंदल, वोर सिस्यना मरन आयो इंवल गोस्टि बक्तलिर नड्डम कप्ता. बति येस् लाड किय्वल सिस्यन बारेते, अहन वेह्मिक. सिरिप, "नना उंदुंदि जोका वानल वेरि, वोर मंवल नाकुन पसंद मत्तेके, वोन बारेते नीक बतल आयि" इन्जेर वेह्तोर.

आक्रिता गोस्टि

²⁴ येसु लाड किय्वल वेर सिस्यले इव गट्नन सूड्सि, गवा वेह्ले, इव सम्दोन लिहि कीतोर. वेना गवा सतेम इन्जेर माकुन टावा. ²⁵ येसु बोमित पोरो कीतङ काम्क उंडे वेले मंतङ. अवेनल हर उंदितुन पोडि कीसि लिहि कीतेके, अव पुस्तकुन इर्ले, इद दुनियता जागा येवो इन्जेर नना सोन्च कींतोन.